

Altıncaer spor
Kulübü
başkanı Özgür

1935

HALKEVLERİ

Partimizin, Halkevleriyle bütün
yurddaşlara kucağını açması,
vatanda sosyal ve kültürel bir
devrim yaptı _ ATATÜRK

Halkevlerini yaratan,

Ankara Halkevinde

Cumhuriyet Halk Partimizin son inkişaf devri, hususi siyasi bir Partinin dar çerçevesinden çıkarak bütün vatandaşlara kucağını açan içtimai ve millî büyük bir müessese hâlini almıştır.

Halkevlerinin garazsız ve menfaatsiz bir irfan ve medeniyet yurdu olarak ifa ettiği hayırlı hizmetler, milletten umumî bir teveccüh ile teşvik edilmekte ve mükâfatlandırılmaktadır. Milletın arzusu hatta bitaraf ve yabancı mutahassısların tetkiki, Halkevi faaliyetlerinin genişletilmesini istemektedir.

Bütün milletin, her seviyedeki halkın yükselmesine çalışan Halkevlerine mümkün olan kolaylıkları ve teşvikleri yapmayı vazifemizden sayıyoruz.

Kamutaydaki Nutuklarından : 5. 7. 1934.

İ. İnönü

Atatürk inkilâbının Türk ve Türkçü olması ana vasıflarındandır. İnkilâbımız Türk milletinin cihan tarihiyle başlayan medenî ve sosyal yaşama ve yaşayış safhalarından alınmış ve onun istidad ve ihtiyacına uygun olarak tesbit edilmiş reel kaidelerdir. İnkilâb bu itibarla tamamiyle aslîdir. Diğer memleketlerde tatbik edildiği görülen muvazi ve mümasil hareketler tarih sırasıyla hep bizimkinden sonradır. Aynı hareketlerin tatbikat ve filiyat sahasında muhtelif memleketlerde görülen ileri ve geri ayrılıklar, milli seciyelerin, muhitlerin tesirlerine ve çalışma tarzlarına atfolunmak lâzımdır.

Tarih sırasıyla önde olan inkilâbımızın eser ve derece itibarıyla en öne geçmesi için çalışmamızı tanzim etmek ve temposunu behemehal memleketin ihtiyacına uydurmak mecburiyetindeyiz.

Milletimizin seciyesi ve tabii muhitimiz böyle çalışmalara muzaaf cevablar ve semereler verecek kabiliyettedir.

Türk olan inkilâbımız zarurî ve tabii olarak Türkçüdür de. Türk ve Türkçü vasıflarını esaslı bir şiar olarak bünyesinde taşıyan ve yaşatan bu inkilâbın milliciliği inhisar ve infirat ifade etmez. Türk milliciliğinin hedefi, medenî kültürün ve insanlığın müşterek ve yüksek duygularının müsbet yollarda inkişaf ve intişarını esas ittihaz etmektir. Bu gayeye ermek için halka dayanmayı da en sağlam ve kısa bir yol bilir.

Atatürk'ün memleketi ve milleti esir olmak yani mahvolmak tehlikesinden kurtardıktan sonra bir daha böyle bir badireye düşmemesi için bulunduğu en emin vasıta, Cümhuriyet Halk Partisi kurumu olmuş ve ona tutacağı ve tutunacağı yolu kendi eliyle plânlaştırdığı dinamik, progresist programı ile göstermiştir.

Türk milletini lâyük olduğu yüksek mevkide tutmayı ve Türk milletini beşeriyet içerisinde mümtaz bir camia yapmayı istihdaf eden bu ana yol, halk kütlesinin her bakımdan yükselmesini kendine temel saymıştır. Partinin vazifesi evvelâ bu temeli yapmak ve bu sağlam temel üzerine yüksek ideallerini kurmaktır.

Hükûmetin her sahadaki faaliyeti buna matuftur. Zaten devlet kurmaktan da gaye budur. Bir taraftan devlet ve hükûmet bu aslî vazifesini yaparken diğer taraftan Partinin de bu kalkınmayı bizzat halkın halk için ve halk eliyle yapmasını temin ettirmesi büyük Önder tarafından Partiye verilmiş aslî bir ödevdir.

Parti ve partililer her yerde bunu konuşmalarıyla, görüşmeleriyle, müshabe ve konferanslarıyla yapmaktadırlar. Fakat eğer Atatürk kendilerine ve bütün millete Halkevleri gibi toplayıcı, birleştirici ve tanıştırıcı bir müesseseyi kurarak çalışmalarına emniyet etmeseydi bugünkü şartlar içerisinde fertlerin tesirleri çok mahdut kalır, ve gayeye vusul müddeti çok uzamış olurdu.

Halkevlerinin kültürel, sosyal ve ekonomik bakımlardan az zamanda yaptıkları tenvir, irşat hizmetlerini anlamak için bu kitabdaki yazılar ve rakamlar sağlamca şahittir. Halkevleri vatandaşların medenî, bedîî irfan ve zevk ihtiyaçlarını tatmin edecek bir müessesedir. Her yurddaş orada bildiğini öğretir ve bimeddiğini öğrenir.

Her Türk münevveri bilgisini istidadından ziyade bu milletin onu yetiştirmek için sarfettiği emeğe borçludur. Hiçbir makam, hiçbir memuriyet, hiçbir eser bu borçu tam olarak ödeyemez.

Her münevver Türk için, mevki ve hayatını temin eden ve millete borçlu olduğu bilgisini en asil ve dürüst tesviye çaresi, hattâ vatanseverlik ve insanlığın da icabı, bildiğini, hiçbir suretle bilmemekten mesul olmayan yurddaşlarına öğretmekdir.

Halkevleri kendileri ve onlar için açılmıştır.

Dahiliye vekili ve C. H. P.

Genel Sekreteri

Şükrü KAYA

İlk Halkevi 1932 yılında açıldı. Bu tarihe bakılınca, anlaşılır ki, Halkevleri, Türk sosyetesinde henüz pek yeni kurumlardır. Buna rağmen bu Evlerin buldukları muhit içinde yaptıkları hizmet geniş ve büyük olmuştur.

Cemiyet her şeyden önce bir topluluğu ifade eder. Topluluk kendiliğinden bazı ihtiyaçları, bazı şartları yaratır. Bunları organize etmek için sarfedilen gayretler o cemiyeti sağlamlaştırır ve kemikleştirir. Birbirini anlamak, birbirini sevmek, bir maksad ve gaye uğrunda disiplin ile çalışmak . . . topluluğun hem şartı, hem neticesi olur.

Bir cemiyet hayatı, kolay kolay düzenlenir şey değildir. Hele, Osmanlı İmparatorluğu gibi sağlam cemiyet hayatına düşman kesilmiş ve bunun var olması için aklühayale gelmiyen çeşit engeller ve tedbirler bulmuş bir nizamın uzun müddet devamından sonra, Türk sosyetesinin yeniden medenî temeller üstünde kurulması hakikaten çok güçtü. Bunun kurulabilmesi evvelâ, eski kayıtsızlıklardan, alışkanlıklardan, göreneklerden sıyrılmaya, sonra da yeni ve medenî ihtiyaçlara sahip olmaya bağlı idi. Azamî çalışkan, azamî bilgili, azamî heyecanlı ve uyanık bir cemiyeti istihdaf eden Türk inkılâbı, her yeni kurumu ile bu yeni cemiyet binasının bir temel taşı koymuştur. Halkevleri de bu temel taşlarından biridir.

Halkın, kültürel ve sosyal kalkınmasına ve yükselmesine hizmeti hedef bilen Halkevleri, bu hizmetinde muvaffak olabilmek için açıldıkları her muhitte aydınlara ve halkın ilgisine dayanmıştır.

Halkevlerinin çalışma programının geniş oluşu, bu arada üyelerin bilgilerine, kapasitelerine büyük yer ayrılmış bulunuşu ne kadar yerindedir. Orada her yurtdaş istidadına, kabiliyetine uygun bir çalışma ve başarma vasıtası bulur. Hem kendini yetiştirir, hem başkalarını.

Halkevlerinin bu bakımdan başarıları, Halkevlerinin her altı ayda bir Parti merkezine gelen raporlarıyla, broşür, program, fotoğraf... gibi bir çok belgelerle tevsik edilerek gösterilmektedir. Halkevlerimizin çalışmaları ile yakından ilgi gösteren matbuatımızın sütunlarında bu çalışmalar hakkında değerli vesikalar vardır. Bu belgeleri ve Halkevleri hakkında verilmiş teftiş raporlarını inceleyerek Halkevlerimizi bilhassa 1935 yılı içindeki çalışma çehresi ile tanıtmayı çok faydalı buldum, ve Genel Sekreter Şükrü Kaya'nın muvafakatları ile bu işi Behçet Kemal Çağlar'dan rica ettim.

Çağlar, mevcut malûmat üzerinde çalıştı; bu eseri meydana getirdi. Eseri okudum. İçinden bazı yerlerinde, belki yazarın güzel, taşkın heyecanlarının izleri vardır. Fakat kitabın bir çok yerlerinde de, elindeki belgelerin noksanından, tebarüz ettirilmemiş noktalar olabilir.

Şu kadar var ki; inanlı ve samimî bir Halkevi genci olan Behçet Kemal Çağlar, bu eseri ile Halkevlerini daha içinden ve daha geniş anlamış; anlatmaya ve tanıtmaya da çalışmıştır.

C. H. P. Genyönkurul üyesi
Erzurum Saylavı
Nafi A. KANSU

HALKEVLERİ

1932 – 1935

103 Halkevi

Geçen yıllarda

Nasıl çalıştı.

Halkevleri niçin ve nasıl açıldı

“Halkevlerinde milli ve içtimai hayatın temelleri terbiye suretinde, tedaris suretinde, konuşma suretinde mütemadiyen kurulmalıdır, bunu iltizam ediyoruz.

Cümhuriyet Halk Partisinin, halkevleri vasıtasıyla memleket içinde takib ettiği kültür politikası ; bu vasıta ile ilmi ve fenni, güzel sanatları yaymak, bu memleketin siyaseti, iktisadiyatı hakkında en yeni, en doğru malûmatı ortaya dökmektir „.

İ. İNÖNÜ

Ülusal birliğin gelişmesine ve yayılmasına hız verecektik: Milleti sade klâsik irfan usullerinin eline bırakıp beklemeğe sabrımız yoktu. Bir yandan resmî kültür müesseselerinin yaptığını âcil ve inkilâbçı tedbirler alarak bir yandan da halk teşkilâtıyla yapmağa mecburduk; halkın bir araya geleceği, birbirini dinliyeceği, bilenin bildiğini bilmeyene öğreteceği, gençlerin hem kendilerini hem başkalarını yetiştireceği yerlere ihtiyacımız vardı.

Türkiye’yi tanımak

Memleketimizi daha yakından tanımalıydık: Türkiye’yi coğrafyasından

psikolojisine, tarihi eserlerinden sihhî vaziyetine kadar yeniden tanımak ve yoklamak gerekti. Anadolu'yu yeni baştan mânen ve asıl fethedecek nesilleri yetiştirecek yurtlar ve onları memleketin içine salacak teşkilât lâzımdı. Kadın aşkından vatan hamasetine kadar Anadolu'nun bağrından kopmuş seslerin, bestelerin ve menkibelerin hemen hiç birini doğru dürüs bilmiyorduk. Bunları meraklı şahısların naçiz etüdlerine bırakamazdık. İlim, Sanat ve Teknik sahalarında ne çok emek sarfeden ükölüler vardı, ki ya beynelmilel mesafî ve neşriyatı takib edememek ya da ilmi usuller dairesinde çalışmamak yüzünden faydalı neticelere kolaylıkla varamıyorlardı. Bir metod anahtarıyla açılacak istikamette faydalı ilim hazinelerine varabilecek mesainin samimî ve açık bir gayretle bütün bir hayat boyunca devam etmesine rağmen kör kuyularda tıkanıp kaldığı görülmüşü.

Devrim ve Halk

Devrimlerimizi halkın ruhuna sindirecektik : Biribiri arkasından asırları yıllara sığdıran hamleler yapmış, kararlar vermiştik, Şefinin eşsizliğine ve yürünen yolun doğruluğuna inanların en köklüsü ile inanmış Türk halkı verilen her kararın, atılan her adımın esbabı mucibesi üzerinde durmaya hacet görmüyor, vakit bulmuyor veya akıl yoramıyordu. Halkın "mademki Atatürk yapıyor, mademki Cumhuriyetin işidir, elbette hayırlıdır," diye ne de olsa bir nevi tevekkülle, pasif rizaya benzer bir inanla kalmasına gönlümüz razı değildi; her devrimin ateşinden onun gönlüne de bir kıvılcım atmak, her Türk'te ayrıca inkilâbın hummasını yaratmak lâzımdı: Türk halkı ve Türk genci öyle yetişmek gerekti ki, Şef ve büyükler bir karara vardığı zaman halk ve gençlik henüz ifadesini bulmaya ve temayülünü izhar etmeye vakit ve fırsat bulamamış da olsa bunu zaten sezmiş ve kendi öz duygusu ve ihtiyacı gibi benimsemiş olsun.

Işık taşıyan ve ışığa koşan millet

Derli toplu, teşkilâtlı bir gençliğe malik olmak, genç astidat ve kıymetleri yetiştirmek, gençleri her bakımdan hayata hazırlayacak müesseseler kurmak icab ediyordu; Halkın kaynaşması, kenetlenmesi, kafalarında ve kalblerinde olan iyi güzel ve doğru şeyleri bir nevi manevî "mütavasıl kaplar kanunu," ile birbirlerine nak-

letmeleri ve aynı yüksek seviyede tutabilmeleri için toplantı yerleri açmak : Halkevlerini kurmak gerekti; işte Halkevleri bu kat'i, bu büyük,

Bir halkevine temel atılırken

bu isabetli ihtiyaçları karşılamak üzere Türk devriminin bir eseri ve hususiyeti olarak, Türk gençliğinin aranmalarına bir cevap teşkil etmek üzere, kuruldu. Türk milleti iradesinin kuvveti, azminin eşsizliği, hamasetinin hudutsuzluğu ve şeflerine bağlılığı ile defalarca tarihin seyrini değiştirmiş bir millettir; daima rehber olan, daima önde giden, ışık taşıyan ve ışığa koşan bir millet. Orta Asya yaylalarından denizlere doğru hem suya inen arslan mahabeti hem kültürü arayan bilgin şuuriyle atılan bir millet. En Büyüğü, Türk milletine «**Hedefiniz Akdeniz'dir**» dediği zaman büyük tarihî mukadderini, ezeli tarihî rolünü hatırlatıyor, sade bir denizi değil bir medeniyeti kastediyordu. Türk milletinin medeniyet kurmak, kültür yaratmak, rehber olmak hassaları kanında bütün canlılığı ile yaşıyordu. Bu hayatiyeti meydana çıkarmak, bu ruha sinen ve gevşemiş görünen kudreti toplamak ve ona esas prensiplerimize göre şuurlu bir istikamet vermek gerekti. Partimizin görüşüne göre ulusumuzun özel vasıflarına uyacak yollardan yürüyecek, her derecedeki resmî talim hayatı dışında ayrı bir eğitimle ulusu yükseltecektik.. Zaman gelmişti; ileri kültür hayatının yeni anlayışlarıyla ve cemiyetimizin unsurlarından kurulacak yeni ulusal bir müessesenin çalışmasıyla bu işe başlamak kararına varıldı ve Partinin 1931'deki üçüncü büyük kongresinde Halkevlerinin temeli bu suretle atılmış oldu.

Halkevlerine muvaffakiyet mukadder.

Biz bu yeni yürüyüşümüzde milletimizin asil ve müstesna seviyesini, inkilâbımızın hususiyet ve ulviyetini ve nihayet ilmin yüksek telakkisini göz önünde tuttuk ve Halkevlerine bu düşünceler içinde bir veçhe verdik. Çalışma tarzımızın ana hattı ve faaliyetimizin hareket noktası millî bütünlük oldu; Halkevi içtimai tesanüdü, içtimai mükellefiyeti şahıslandırmak üzere kuruldu. Halkevine, memleket, millet ve insanlık için en faydalı müesseselerden biri olmak mutlak surette mukadderdi : Çünkü onun ilk harcını da yarattığı her varlık büyük güzel ve iyi olmuş olan Atatürk yuğuruyor, plânlarını ve temellerini memleketi bâdirelerden şahikalara çıkaran Cumhuriyet Halk Partisi çiziyor ve atıyor, İsmet İnönü, en büyüğün her direktifi gibi bu direktifini de en iyi anlayan ve en güzel tatbik edebilen büyük adam, bu işe de el koyuyor, sadé el uzatmak değil, canla başla sarılıyordu.

Halkevleri: Bizim çaremiz.

Halkevlerine muvaffak olmak mukadderdi zira ki Halkevleri bir salonda düşünülüp maddelerle tesbit edilmiş bir öğrenenin güç halle tatbika konması şeklinde değil millî bir ihtiyacın karşılanması tarzında meydana alıyordu. Kimi zanaat, kimi ziraat, kimi içtimai yardım, kimi sanat, kimi terbiye, kimi spor... yollarında milletin yeni telâkkiler, yeni görgüler, yeni bilgiler sahibi olması uğrunda devamlı ve şuurlu bir çalışmaya nefsinin vakfettiği

isteyen fakat etrafının sessizliğini bir hazırlanmanın ve bir beklemenin delili sayacak yerde alâkasızlığa atfederek uyuşuk duran öyle inanlı ve feragatlı, öyle uyanık ve ülkülü vatandaşlar vardı ki: onlara muhakkak imkân vermek, yol göstermek, onları teşkilâtlandırmak ve cihazlandırmak bir milli zaruret halini almıştı. Halkevleri açılmadan çok evvel açılacağı haberile sevinip coşarak Ankara Halkevinin salonlarını dolduran genç ve sayın kalabalığı bir kere görmek Halkevlerinin açılması lüzumunu duymak, istikbale güvenmek için kâfi bir sebep teşkil edebilirdi. Aşağı salonlarda, "Akın," piyesinin muvaffakiyetle oynanmasından sonra bu sefer de Çobanın temsiline çalışılıyor; yukarı salonlarda memleket münevverleri En Büyüğün getirdiği yeni aydınlıkta birer havari olgunluğu ve birer Piyoniye azmiyle parlayan alınları birbirlerine yaklaşmış münakaşa ediyordu; yeni varlık için yeni tesisat henüz tamamlanmamıştı, evlerinde en nazlı şartlarla büyütülmüş aile çocukları şehir suyu musluklarından susuzluklarını gidererek, siperde karın doyurur gibi yarı ayak üstünde ekmek ve peyniri zevkle yiyerek çalışmalarına canla başla devam ediyordu. Bu, sade Ankara'da ve büyük şehirlerde böyle olmadı; herhangi bir yurt köşesinde Halkevinin kuruluşu, karınca kararınca aynı coşgun kalabalık ve aynı hummalı çalışma ile oldu. İnsanın Silvan Halkevi raporundan Halkevi birasının yapılışını okurken göğsü kabarır, gözü dolar: Dağ mahallesinde evini yapan bir ailenin tehalük ve şevkile gençler Evlerini temelinden çatısına kadar bilfiil kendileri yaptılar ve herkes evinden bir sandalya, bir kitap, bir eşya getirerek salonlara ilk düzeni verdi. Üsküdar Halkevi raporu "İlçenin sönük hayatında bir ışık parıldatan Evimiz,, cümlesile başlamaktadır.

Açılırken

19 Şubat 1932 de 14 Halkevi birden açılmaya hazır bulunuyordu. O gün her büyük işimizin başlangıcında olduğu gibi basit, sade, fakat manalı merasimle 14 Halkevi açıldı; memleketin diğer köşelerindeki idealistler daha bir müddet binanın ve diğer vesaitin tamamlanması için Halkevinin hasretine katlanmak mecburiyetinde idiler. Ankara Halkevinin sa

Açılıştan bir görünüş

lonları daha sabahtan dolmuş, daha sabahleyin 14 Halkevi Parti Genel Sekreterliğine merasimi dinlemek için radyo tertibatı ile Ankara bağlanmış ve açılışı kutlulamak için dolgun birer programla hazırlanmış olduklarını haber vermişlerdi. Kâtibi umumî Recep Peker Halkevlerinin kuruluşundaki maksadı ve çalışmasından beklenen feyzi anlattı :

Halkevi fikrinin izahları

“ Bir milletin yetişip istikbale hazırlanması için klasik vasıtalar ve müesseseler mekteplerdir ; fakat muasır milletler bir mevcudiyet olarak yetişip teşkilatlanmak için mekteplerin mutad usuller ve nizamlar altında çalışmalarını kâfi görmiyorlar ; gerçi tam şuurlu ve kuvvetli vatandaşlar yalnız mektep sıralarında iyi ve ciddî programlarla ve amelî tatbik usullerile yetişmiş olabilir ; fakat bu asırda milletleşmek için, milletçe kütleleşmek için, mektep tahsilinin yanında ve ondan sonra mutlaka bir halk terbiyesi yapmak ve halkı bir arada ve birlikte çalıştırmak esasının kurulması lâzımdır ; en kuvvetli ders vasıtalarına ve yetişkin muallim ordularına malik olan en zengin memleketter bile halkı yetiştirmek, halkı bir kütle haline getirmek için ayrıca millî bir halk mesaisi tanzimini ihmal etmiyorlar. ”

“Gençlik istikbalin ışığıdır ; gençlik mütemadiyen yetişen ve yetiştiren bir çalışmanın içinde yaşatılmalıdır. ”

Cumhuriyet Halk Partisinin Halkevleriyle takib ettiği gaye, *“milleti şuurlu, birbirini anlayan, birbirini seven, ideale bağlı bir halk kütlesi halinde teşkilâllandırmaktır. ”*

Rehber unsur

“Bu mahiyette bir teşkilâtın, bütün halk için esas olarak yetiştirecek olgun insanlardan mürekkep bir rehber unsura ihtiyacı vardır. Şuurlandırılacak, yetiştirilecek bütün tabakanın önüne düşecek bu rehber unsurun yokluğundan, kifayetsizliğinden şikâyet edenleri her zaman görürüz. (İlk açılış günlerinde pek haklı olarak tebarüz ettirilen bu bedbin şikâyetlere bu gün bir nihayet verilmiş gibidir. Bir kaç yılın büyük tecrübesi göstermiştir ki : Halkevlerinde memleket işlerine canla başla emek veren insanların yalnız hevesleri ve ülküleri değil bilgileri ve dirayetleri de vardır.) “ Bu şikâyetçiler her zaman bu götürücü, yetiştirici, büyük kümelere rehberlik yapacak insan unsuru nerededir diye sorarlar ; bizim kanaatimize göre en

yanlış zihniyet Türkiyede bunların olmadığı davasıdır. Türkiyede Halkevlerini idare edecek yetişmiş insan unsuru vardır. Yalnız bu insan unsurlarının bir çokları ekseriya aldıkları resmî veya gayri resmî muayyen işleri ve vazifeleri görmüş olmakla cemiyete karşı ifasıyle mükellef oldukları tekmil vazifelerini yaptıklarını zan ederler; eksiklik buradadır; yanlış düşünüş buradadır; memleketde esasen mevcut kıymetli insanların cemiyelleşmek ve cemiyet içinde cemiyetle beraber cemiyet için çalışmak lüzumunu anlaması asıl eksikliği gidermiş olacaktır.,

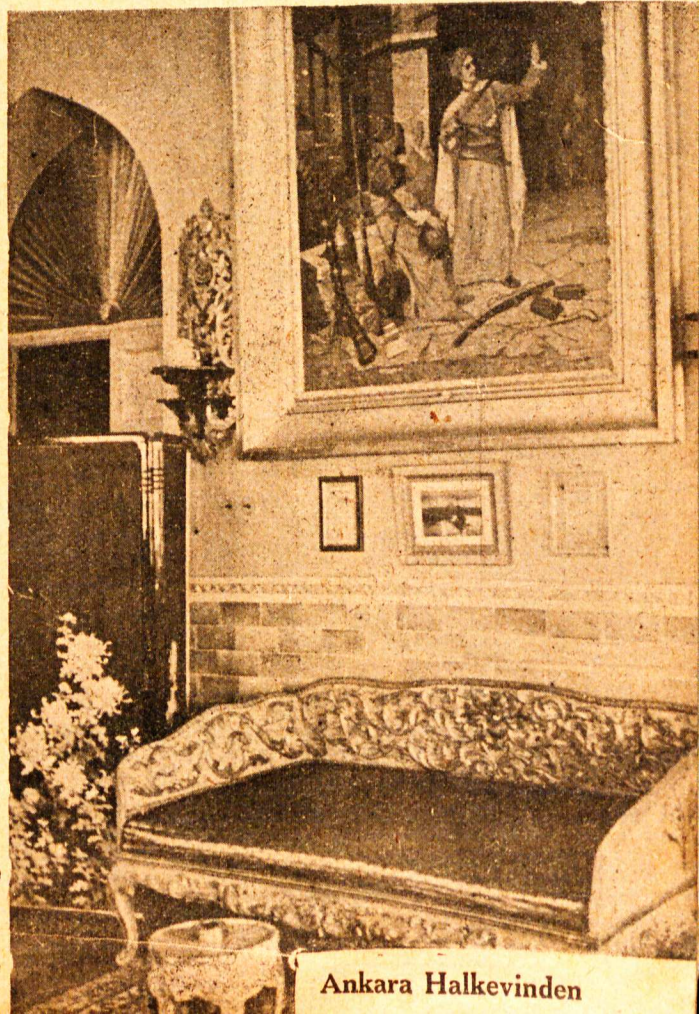
Gayeye varacağız

14 Halkevinde binlerce yurtdaş memleketi kurtaran ve kuran partinin bu sözlerde bir yeni dileğini ve azmini dinliyordu. "Açılırken,, şiirinin sonundaki "gayeye varacağız,, mısranın diğer yarısını, bütün kalabalık "gayeye varacağız,, diye haykırarak tamamladı. Halkevleri teşkilâtında ilk vazifeyi alarak çalışmış olan Doktor Reşid Galip, Halkevlerinin maksadını şubelerin taksimatını, görecekleri işlerin şumul ve ehemmiyetini uzun etraflı ve heyecanlı bir söylevle meydana koydu: "Önümüzde kapısı şimdi açılmakta olan mesai sahası engindir. Davamız millet olarak medeniyet yolunda bir zamandanberi kaybettiğimiz mesafeyi en kısa bir zamanda kazanmak ve medeniyet safında lâyük olduğumuz mertebeye yani en ileriye varmaktır; Halkevlerinin gayesi bu maksada bağlanacak enerjileri ve hizmet emellerini teşkilâtlandırmaktır.,

"Bu şubelerin yalnız isimlerini saymak; ihtisas, istidat ve temayüllerini ne olursa olsun, bütün münevverlerin Halkevlerinde kendi emellerine uygun bir iş meydanı bulabileceklerini göstermeye yeter.,

Yürüyen inkilâb

"Ara sıra inkilâbın bittiğinden ve her işin artık tabii seyrine bırakılması lâzım geldiğinden bahsedenerlere tesadüf olunur; bu görüş, tenbel, yorgun ve cesaretsiz ruhların görüşüdür. Biz kaybettiğimiz zamanları bizi beklemek niyetini izhar etmesizin sür'atle ilerleyen başka milletlerin peşinden tabii diye tavsif edilen mecrada salına salına yürümekle kazanamayız. Biz ted-

Ankara Halkevinden

ricî tekâmül kaidesini yolumuzun üstünde çiyneyerek, irfan yolunda tekâmülümüzü inkilâblar şiddet ve süratiyle yaparak içtimaî kanunlara yeni bir kanun ilâve etmek mecburiyetindeyiz. Ön safdan ayrıldığımız müddet uzamıştır, bu mâdun vaziyete artık daha ziyade tahammül edemeyiz; sükûn bulmaz bir iştiyak, yorgunluk tanımaz bir çalışma, gevşekliğe düşman bir irade ile gitmek, maniaları çatır çatır kırmak, yol kesen menfi ruhu nerede bulursak orada boğarak mesafeleri ışık hızı ile geçmek mecburiyetindeyiz. Rahat, sakin, dünya ile alâkası kesik, kaygısız hayatı türbelerin ve tekkelerin gömüldüğü mezara gömmeliyiz.

Türkün şiarı

Hayatı ferdî saadete ermek için değil, son nefesine kadar çalışmak didinmek yükselmek ve yükseltmek için sevmek: işte Türkün hakikî ve tarihî şiarı budur. Türk gençliğinin ruhu şu kısa ve nekadar süreceği belirsiz hayatta her türlü maddî hesaplardan uzak yüksek mefkûrelere bağlanmaktaki güzelliği bütün şumuliyle duyacak kadar asil ve hassasdır. „

İnönü, konuşuyor

İşte bu maksad bu azim ve bu direktiflerle kurulan Halkevlerinin 20 si daha aynı yıl içinde açıldı; Başkumandanın bir tek işaretile 34 burca ideal bayrağını dikmiş oluyorduk. Bazı yerlerinin maddî çoraklığı yıllardır süren manevî çoraklığı yanında hiç kalan bu aziz memleket bu 34 kaynağa hızla koşuyordu. Açılmış ve açılacak Halkevlerine şevk ve gurur bağışlayan, direktif ve parola veren, umut ve inan besleyen bir söylevle İsmet İnönü 19 Şubat 1933 de 21 Halkevini daha açıyor ve bu suretle Halkevlerinin sayısı elli beşi buluyordu; Memlekette 55 paratöner inkilâbı bekliyor demektir. Bu suretle "Halkevleri vatandaşların külfetsiz toplanacakları, memleket ve millet işlerini bilhassa ulusun yüksek kültür meselelerini, düşündükleri gibi, zahmetsiz konuşabilecekleri bir yer" oldu. « Her yerde vatandaşların Halkevlerinde toplanarak ilmî ve içtimaî meseleler için fikirlerini birbirlerine zevkle söyledikleri, memleketin siyaseti ve iktisadiyatı hakkında malûmat almak için bu vasıttan istifade ettikleri » görüldü. Bir senede 120 den fazla toplantı yapmış Halkevleri vardı; bir çok Halkevlerin-

den salonlarının toplantılara dar geldiği hakkında varit şikâyetler gelmeğe başladı. "Halkevleri, muhitlerindeki okumuş olan, bilen, öğrenmesini ve öğretmesini sevenlerin çalışması için, idealini müessir kılması için hazır bir vasıta „ oldu.

«Halkevleri Cumhuriyet Halk Partisinin prensipleri ne olduğunu ve bunların memlekette nasıl tatbik edildiğini her gün halkımıza söylemek için de başlı başına bir merkez olmak» yolunu tuttu. "Cumhuriyet Halk Partisinin Cumhuriyetçi, Milliyetçi, İnkılâbçı, Lâyük, Devletçi, ve halkçı politikasının bu memleketin halinde inkişafı ve emniyeti temin eden, geleceğine en büyük kudreti ve en yüksek itibarı temin edecek bir program olduğuna samimi olarak inanmış „ bulunan Türk inkılâpçıları, Türk gençleri bu prensipleri samimi bir hisle dinleyecek olanların hepsine anlatabilecekleri iddiasında idiler ve bu iddianın isabet ve tahakkuku her Halkevi toplantısında bir kerre daha tabarüz etmiş oldu. Halkevlerine ilgi hiç bir zaman fantazi meraklar ve maddî menfaatler dolayısıyla olmadı. Her Halkevi kurtuluş savaşı gibi yalnız maneviyata dayanan bir kültür savaşına çıktığını hiç bir zaman hatırlamadan çıkarmadı.

« Cumhuriyet Halk Partisi prensiplerinin ve Cumhuriyet Halk partisi politikasının hal için kendisini diğer her politikadan ayırt eden noktası ; içinde bulunduğumuz gün için asla bir yal-

dız söylememesi, bilakis bulunduğumuz gün için çetin vaziyetler, çetin çalışmalar istemesidir.

Çünkü biz içinde bulunduğumuz, muğlak, beynelmilel ve millî karışık meselelerin içinden çıkmak için aldatıcı sözler, aldatıcı ve mübalağalı vaatler değil ; bilakis mahrumiyet isteyen, çalışmak isteyen, düşünmek, bilmek, yorulmak isteyen vazifeler istiyoruz.,,

Gençliği bileyecek hamleler

«Halkevlerinde geçirilen millî hayatın inkişafına bugün maddî kuvvet noktai nazarından dahi başlıca ehemmiyet veriyoruz. Silâh kuvvetinden, her türlü cebir ve madde kuvvetlerinden daha müessir olan nokta ; bizim iytikadımızca Halkevleri gibi müesseseler, fikirlerle bütün millet içinde millî hayatın kazanacağı beraberlik, yükseklik ve sağlamlıktır. Her silâhtan üstün olan budur. »

Üçüncü Yıldönümü

1934 - 19 Şubat'a: Halkevlerinin üçüncü yıldönümü ne kadar yurdun 55 köşesindeki Halkevlerinin bir çoğu biribirleriyle yarış edercesine çalıştı. O gün 25 Halkevi daha açıldı. O gün Necip Ali Küçüka'nın dediği gibi "İstiklâl kavgası devirlerinden başlayarak gittikçe artan ve yayılan bir nehir gibi akan enerjinizin bizi en yakın ve en şaşılacak bir zamanda maksadımıza götüreceğinden asla şübhe etmemişdik,,. Memleketin 55 köşesinde çalışan Halkevlerinin bir senelik çalışmasının umumî manzarası bu kanaati tasdik ve takviye etti. Bu suretle "Büyük Türk inkilâbının her sahada muvaffakiyetle yürümesi bilinmez bir sır olmaktan çıktı.,,"

"Türk inkilâbının memleketin inkilâba kalbiyle ve bütün hüviyetiyle iman etmiş çocuklarının müşterek ülkü uğrunda karşılıklı mesuliyet hisleriyle el ele vermelerinin en temiz ve belîğ bir ifadesi olduğu,, Halkevlerinin çalışmalarıyla daha çok göze çarpar oldu.. Halkevlerindeki çalışmaları, halkın Halkevlerine gösterdiği rağbeti; bir yıl içindeki okuyucularının 1.500.000 olduğunu, 500.000 kişinin Halkevlerindeki toplantılarda bulunduğunu ve bir yıl içinde 375 konser verildiğini, 55 Halkevinin 34.000 üyesi olduğunu kaydetmekle, bir kere de, rakkamla ifade etmiş olalım. 19 Şubat 1934 yılı içinde 80 Halkevi şuur inan ve heyecanla çalıştı. Bir yıl içinde 1537 konferans, 402 konser, 511 temsil verildi. 120 köy gezildi. Bir yıl içinde konferans dinleyicilerin sayısı 798.000 ni buldu. Halkevleri kütüphanelerine 97.000 kitap toplayabilmişler ve bunları 428 000 kişiye okutmuşlardı, 19 Şubat 1935 de Halkevlerinin üçüncü yıl dönümünde 23 Halkevi daha açıldı; Halkevlerimizin sayısı 103 ü buldu; bu suretle, Halkevleri, yeni Türkiye hayatının başlı başına bir unsuru, başlı başına bir remzi oldu.

Halkevinde bir bayram hazırlanıyor

Güzel verimler

Halkevi bulunduğu yerdeki değerleri ülkü uğrunda çalışmaya teşvik edebildiği nisbetde sevindirici randımanlar aldı. 103 Halkevinin çatısı altına 2.100.000 den fazla yurtdaş girmiş, evlerin ışık saçan ve kuvvet yapan çalışmalarıyla istifade etmiştir. Türk şehirlerinde ve kasabalarında yaşayan yurtdaşların yekûnu 2 380.000 dir. Demek oluyor ki: Halkevlerinin bulunduğu yerlerdeki nüfus yekûnu kadar insan Halkevlerinde yetiştirici veya yetişip aydınlanıcı ve istifade edici sıfatlarıyla Halkevleri çalışmalarına katılmıştır. Bu 103 Halkevinin 5 000 i kadın olmak üzere 55.000 üyesi vardı. Bu Halkevlerine 19 Şubat 1936 da 33 Halkevi daha katılmıştır.

Yukarıdaki kısa izahlarla niçin ve nasıl kurulduğunu, nasıl bir çalışma yolu tuttuğunu ve ne şekilde bir randıman vermeğe başladığını şöyle bir işaret etmiş olduğumuz Halkevlerinden elimizde raporları bulunan 103 nün 55.000 i üye olarak çalışan 2.100.000 ni faydalanmak üzere devam eden geniş ve umut verici kadrosıyla neler yapmakta olduğunu anlatmaya geçmeden

Halkevleri öğreneğine göre Halkevlerinin çalışma esas ve tarzlarını kısaca izah edelim :

Talimatnameye bir bakış

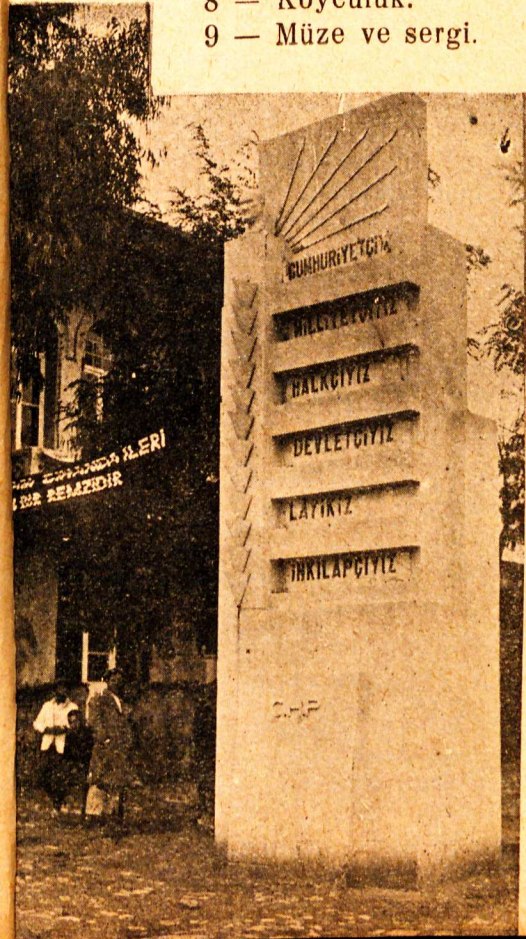
Halkevi, Cumhuriyet Halk Partisinin Cumhuriyetçilik, ulusçuluk, halkçılık, lâyıklık, devletçilik ve devrimcilik prensipleri içinde çalışan bir kurumdur.

Devlet maddi imkân şartları içinde bütün çalışmasıyle mümkün olanı yapmaktadır; fakat en ufak görünen güç ve çalışma unsurlarını dahi savsadan bütün yurdu yeni bir savaş ruhu ve ileri yürütücü bir heyecan ile kuvvetlendirmek ödevindeyiz. Halkevinin kapıları partiye yazılı olan veya olmayan bütün yurtdaşlara açıktır; ancak Halkevi yönetim kurulu ile şube yönetim komitelerinde üye olabilmek için Cumhuriyet Halk Partisine yazılı olmak şarttır; memurların bu vazifeleri almalarına kanun mani değildir; Halkevlerinin yukarıdan beri saydığımız kutsal ve önemli ödevlerinin yerlerine getirilebilmesi için, bütün eleman ve organlardan, bütün vasıtalardan ve şartlardan istifade edebilmesi ve türlü ihtisas, kabiliyet ve heveslere göre her yurtdaşın beğeneceği bir faaliyet sahası bulabilmesi için Halkevleri şu şekilde 9 şubeye ayrılmıştır.

- 1 — Dil, Tarih, Edebiyat.
- 2 — Ar.
- 3 — Temsil.
- 4 — Spor.
- 5 — Sosyal yardım.
- 6 — Halk dersaneleri ve kurslar.
- 7 — Kitapsaray ve yayın.
- 8 — Köycülük.
- 9 — Müze ve sergi.

Ülkülü Türk'e en güzel fırsat

Halkevine girmek isteyen bir yurtdaş ihtisas ve temayülüne göre şubelerden birini seçer ve Halkevi kâtibine müracaatla o şubeye kayd olunur, oturduğu şehirde Halkevi bulunan her Türk Halkevinin her hangi bir şubesine üye kayd olunmasını bir zevk ve bir vazife bilse gerektir; boş avare zamanlarını derli toplu bir teşkilât içinde zevkle geçirmek ve bu suretle milletine ve memleketine bir az daha yararlı olmak fırsatını Halkevinden daha güzel veren neresi vardır? 50 kadar üyesi olan her şube üç kişilik, 50 den fazla üyeliler beş kişilik bir komite seçerler; Halkevi yönetim kurulu, şubeleri idare eden komitelerin kendi aralarından seçecekleri 9 delege üyeden kurulur; Halkevi reisleri İlyönkurulun üyeleri arasından İlyönkurulca seçilir; Yalnız Ankara Halkevi reisi Genyönkurul tarafından

intihab olunur. Halkevleri talimatnamelerinin esaslarını tabiatıyla göz önünde tutarak her şube kendi çalışma programını kendisi yapar; mahallî şartlar, üyelerin kabiliyet ve arzuları bütün manasile göz önünde tutulsun diye evvelden birer teferruatlı program hazırlanması muvafık görülmüştür.

İstenen, mümkün olan hizmettir.

Bir Halkevi açılınca muhakkak 9 şubenin birden açılması şart değildir, maddî imkânlar gibi azimli ve bilgili elemanlar da olmadıkça şubeleri açmakta hiç bir fayda görülmemektedir. Üç şubede faaliyete geçecek imkân ve elemanı olan her yerde bir Halkevi açılabilceği tasrih edilmiştir.

Halkevlerinden sadece kitaba uymakla değil hayata girmekle ve inkilaba yararlı olmakla tebarüz edecek çalışmalar beklenmektedir.

Halkevinin gelirini bulunduğu yerdeki parti, belediye, hususî muhasebe gibi teşekküllerin ayıracağı tahsisat ve diğer teberrular teşkil eder; parti örgütleri kendilerine bağlı olan Halkevlerinin bütçelerini tesbit ve kontrol eder.

Merasim kaygısı yok..

Halkevinde merasim fikri ve kaygısı yoktur; Halkevi çatısı altında derin samimiyet ve arkadaşlık duyguları hüküm sürdüğünden herkese aynı şekilde davranmak fikrine aykırı bir hareket düşüncesi Halkevinde yer bulamaz. Toplantılara geç gelenler yer bulamazlarsa ayakta dururlar. Bu kısa izahattan anlaşılıyor ki Halkevlerinde tam halkçı ve disiplinli bir zihniyet hâkimdir; intihablar temamiyle serbest fakat çalışmalar temamiye nizamlıdır; memleketi için, ülkü uğrunda ve Türkiye Cumhuriyetinin ana prensipleri dahilinde, vaktinden bilgisinden ve heyecanından bir şeyler harcamayı zevk ve vazife bilen her vatandaş Halkevinde gösterdiği kabiliyete göre bir yer ve bir ödev alabilir; bu teşkilâta girdikten sonra da artık keyfî hareketlerle değil nizamlı mesai ile ve yanındaki arkadaşlarıyla el birliği yaparak çalışır.

Kanaat yok hamle var

Halkevlerinin çalışmalarını şube şube tarayıp incelemeyen önce şurasını kaydedelim ki: çalışmasından en memnun olduğumuz Halkevleri bile üzerlerine aldıkları, şerefi kadar mesuliyeti de büyük, ulusal ve yurtsal işin daha başında olduklarını biliyorlar ve raporlarının sonunda (fakat bu mesaiyi yapacağımız işin büyüklüğü, kutsallığı ve çetinliği karşısında çok eksik görüyor ve yeni hedeflere daha azimli bir hız, daha şuurulu bir inan, daha metodlu bir mesai ile atılmaya hazırlanıyoruz) diyorlar.

DİL, EDEBİYAT VE TARİH

ŞUBELERİ

ALTIN YADRAK
SİYEM
HALKEVİ

AMARA
TARİH

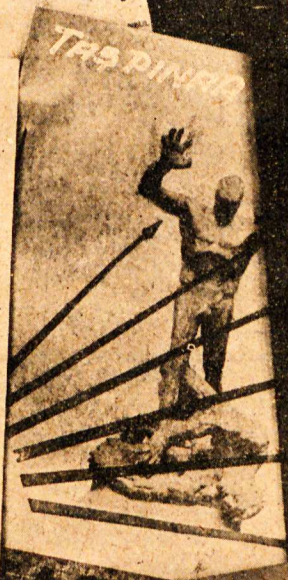
ESKİŞEHİR
HALKEVİ

Halkın Dergisi
TURKUN

ÜN
ISPARTA
HALKEVİ MECMUASI

YENİ TÜRK

SAYI : 12 1 Ocak 1936
19 MAYIS
SAMSUN HALKEVİNİN AYLIK DERGİSİ

GAS
Mayıs : 1936 Sayı : 2

İÇİNDEKİLER

HAZİRAN 1936

DEVİRİMİN
BİLECİK HALKEVİ D

YADRAK
BALIKESİR HALKEVİ

19 TEMMUZ 1936

DÜBÜDÜÇÜ YIL 42

ÜLKÜ
HALKEVLERİ DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Bakışlar	1
Ülkü ve Devrimin İstikrarı	2
Devrimin İstikrarı	3
Devrimin İstikrarı	4
Devrimin İstikrarı	5
Devrimin İstikrarı	6
Devrimin İstikrarı	7
Devrimin İstikrarı	8
Devrimin İstikrarı	9
Devrimin İstikrarı	10

Dil, Edebiyat ve Tarih Şubeleri

Millî benliği terkip eden, millî ruhu şekillendiren ve kudretlendiren kültür unsurları içinde (diğerlerinin ehemmiyeti istihfaf edilmeksizin) Dil, Edebiyat ve Tarih şubesi ilk sıraya girer.

Dil, Edebiyat ve Tarih şubesi memleketin uzak ve yakın bütün köşelerinde bu sahalarda çalışanları birleştirmek maksadını güdecektir. Bilhassa her işin yeni başlanmış sayılabileceği bugünkü şartlar içinde dilcilerin, edebiyatçıların ve tarihçilerin en sıkı bir çalışma birliği gütmeleri elzemdir. Millî dilin, millî edebiyatın, millî tarihin sağlam temeller üzerinde yükselmesi için bu çalışma birliği ve onu temin edecek teşkilâtlanma şarttır.

Reşit Galib

Atatürkün çocuğu, elbette ki Atatürk'ün iki kültür davasını da güdecekti: Tarih ve Dil. Ve o biliyordu ki medeniliğin belli başlı fârikalarından birini, güzel sanatlara olan alâka, güzel sanatlarda gösterilen kabiliyet teşkil ediyor. Güzel sanatların insan yaradılışı ile bir denebilecek kadar eski ve köklü şubesi edebiyat: Söz ve yazı sanatı, elbetteki bu çalışmaların başında geliyordu. Edebiyatı geliştirmek ve değerlendirmek için iki ana unsur, iki esas malzeme lâzımdı: Dil ve mevzu.

Dili işlemek, millileştirmek, ikilikten kurtarmak, harcı tam ve mütecanis, makbul ve metodlu yugurduktan sonra binaya geçmek lâzımdı; dil çalışmalarının halk evlerinde aynı şube mesaisi içine alınması: edebiyat çalışmalarile kaynaşması bu suretle musib görüldü. Mevzuların en güzeli, en göz alıcısı, edebiyata en güzel eserlerini verdiren menkibeler, destanlar, hurafeler, bir kelime ile "tarih,, idi. Bu tarih mevzuunu biz her türlü millî benlik şubemizi kurmak isterken ilk safta ele almalıydık. Çünkü tarihimiz her sahada şerefler, üstünlükler, rehberlikler ve mürebbiliklerle dolu idi.

Atatürk demiştir ki:

** Yüksek bir insan cemiyeti olan Türk milletinin tarihî bir vasfı da güzel san'atları sevmek ve onlarda yükselmektir. Bunun içindirki milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, fitrî zekâsını ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, millî birlik duygusunu mütema-*

diyen ve her türlü vasıtalarla besleyerek inkişaf ettirmek millî ülkümüzdür.

Bu kutsal ve ulusal ödevin belli başlı tatbik vasıtalarından birini: edebiyatı ele alacak bir şubenin diğer iki millî davayı da deruhte etmesinden daha tabii bir şey olamazdı.

Atatürk'ün telkin ve izhar ettiği inan ve güveni, bütün kalbiyle hisseden ve kafasile yürütecek olan, Halkevîlilerin ağzından tekrarlıyoruz :

« Asla şübhemiz yoktur ki Türklüğün unutulmuş büyük medenî vasfı ve büyük medenî kabiliyeti bundan sonraki inkişafı ile atının yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır. »

Tarih tezimiz

Bu şubenin en büyük ödevi, Büyük Önder Atatürk'ün Yüce himaye-lerinde ve ondan aldığı ilham ile çalışan Türk Tarih Kurumunun incelediği, derinleştirdiği, yaydığı ve her gün yeni belgelerle isabeti beliren Tarih tezimize, her üyesinin candan çalışmasıyla, elden geldiği kadar, bir yeni yayıcı, bir yeni malzeme ve delil toplayıcı daha katabilmek ; akla geldikçe şöyle bir tekrarlanan bir güzel malûmat gibi değil, her zaman akılda kalan, her anda kalbde yeri olan bir iman gibi milletimizin eskiliğini, büyüklüğünü ve üstadlığını tanımak ve tanıtmaktır.

Mürebbi sanat

Asırlardanberi maksadını ve ulviyetini kaybetmiş devlet teşekküllerinin yalnız ihsanı şabane kabilinden ve keyfi hümayun hatırı için himaye ve alâka gösterdikleri sanat hareketlerine bir deva diye bir arkadaş diye bir hayatî ihtiyaç diye ilk defa Cümhuriyet Hükûmeti el uzatıyordu. Bu alâkanın hasretiyle bir çok zamanlar arandıktan sonra avare ve küskün kendi kabına çekilen ve sefahetine dalan sanatı bu kutsal ödevde çağırırken ona kendi varlığının hikmetini de hatırlatmak lâzımdı. Halkın sade kafasını fethetmek için bile kalbini fethetmekten işe başlamak lâzım olduğu zaten malûm bir şeydi ve kalbin gü-

zel sanatlarla fethedilebileceği bütün dünya tecrübeleriyle meydanda duruyordu. Sanat ilk defa kurstan geçecek sonra mürebbi olacaktı. Güzel sanatlara Halk-

r edebiyat konferansında

evleri çalışmalarında büyük bir yer ayırmak icabediyordu. Halkevlerinin üç şubesi (Dil, Tarih ve Edebiyat, Temsil ve güzel sanatlar) şubeleri bu iş için kuruldu. Edebiyat, tarih ve dil hareketleriyle, anlattığımız ve tafsil edeceğimiz sebeplerden dolayı, tek bir şube teşkil etti. Temsilin bilhassa ilk zamanlarda oynayacağı rolün büyük ehemmiyeti gözönünde tutuldu; Halka telkin edilmesini istediğimiz güzel iyi ve doğru bütün duygu ve bilgilerin temsil yolu ile en iyi yapılabileceğini isabetle takdir eden talimatname temsil işlerini ayrı bir şube saydı. Diğer güzel sanatlar müzik, heyketrashlık, resim.. hareketleri de bir arada bir şube içinde toplandılar.

Özlediğimiz edebiyat.

Özlediğimiz edebiyatı bize verecek, milli Türk edebiyatını tabii ve derin kaynaklarından doldurup bize sunacak sanatkâra tarih ve folklorla uğraşanların yardım etmesi, yol göstermesi gerekti. Bu yeni yapıya asıl malzemeyi bunlar verecekti. İşin bu bilgi ve ihtisas cephesini sadece sanatkârın sezişine bırakmak doğru olamazdı. Bunun içindir ki Halkevlerinde Dil tarih ve edebiyat için çalışmalar el ele verdiler ve işlerini üç koldan yürütmeğe başladılar. Halkevlerinin dil tarih ve edebiyat şubeleri Atatürkün ve Atatürk Türkiyesinin en büyük davalarından ikisini; dil ve tarih işlerini tam bir inkilâb heyecanı ve ilim otoritesile yürütmekte olan Türk dil ve tarih kurumlarının birer şubesi olarak onların direktifleri dairesinde iş görmekte ve memleketin iki büyük davasıyla bütün memleket gençlerini ve hatta bütün memleket halkını ilgilendirmektedirler. Başka milletler imparatorluk devrinde yalnız siyasi varlıklarını kaybettikleri halde Türk milletinin milli benliği kaybolmak tehlikesine düşmüştü. Türk dili Osmanlı dili şekline sokuluyordu. Mekteplerde okutulan Türk tarihi sadece Osmanlı oğulları tarihinden ibaretti. Yüksek tahsile kavuşmuş bir Türk gencinin Anadolu da hükümrân olan eski ve büyük Türk milletleri şöyle dursun orta çağ tarihinde Anadolu da hâkim olmuş Selçukîler hakkındaki malûmatının mecmuu bile nihayet bir kaç satıra inhisar ediyordu. Meselâ Anadolu da tamamille milli bir politika takip eden Karaman oğulları adı bir şakavet zümresi gibi telâkki edilmişti. Dil ve tarih işlerinin şimdiye kadar bu sakat yürüyüşü yüzünden edebiyatımız arzu edilen şekilde inkişaf etmemiş ve milletin bedii terbiyesinde şimdiye kadar hiç de mühim bir rol oynamamıştır. Zaman zaman Arap ve fars tesirleri altında kalan edebiyatımız ancak milli şuurumuz hakkiyle uyanmaya başlıyalıdanberi milli ruha yönelmiştir. Halkevleri edebiyat çalışmaları bu cereyana hız vermek isteginde ve yolundadır.

Halkevleri dil tarih ve edebiyat şubeleri üç kola ayrılmıştır; Dil, tarih ve Edebiyat bölümleri:

Edebiyat
kolu köyde

Halkevi dil davası emrinde

A — Dil bölümü :

Gayesi, Türk diline tabii hakkını vermek yani her türlü hissi ve fikri mefhumları ifade de erginliği kazandırmak şeklinde hulâsa olunabilir. Yürü-
necek iki yol vardır.

Bir Dil konferansı dinlenirken.

1 — Araştırma ve derleme :

Eski Türkçe eserlerdeki öz Türkçe sözleri derlemek, halk dilinde yaşayıp yazı diline henüz geçmemiş Türkçe sözleri ve tabirleri ve halk bilgisi mahsullerini toplamak, eski Türkçenin ve bugünkü halk türkçesinin gramer ve şive hususiyetlerini araştırmak (derlemelerde kılavuz esastır)...

2 — İleri sürme işi :

Bugünkü yazı dilinde kullanılan yabancı kökten sözlerin ifade ettiği mefhumları anlatabilecek Türkçe kökten sözler bulup teklif mahiyetinde olarak neşretmek, dile aid yol gösterici yazılar yazmak, öz Türkçe sevgisini yaymak.

Dünyanın en zengin dili

Gerek dil kongrelerinin toplanması ile gerek kongrelerden sonra dil meselelerine karşı memleket münevverlerinin hepsi büyük bir alâka duymaya başlamışlar ve bu uğurda kendilerini ve halkı yetiştirmenin bir hayatî ihtiyaç haline geldiğini kavramışlardır. Bir taraftan ilmi metodlar içinde çalışılarak dil bakımından beynelmilel kıymeti haiz büyük keşiflere doğru yürünmekle beraber bir taraftan da bir müddettenberi memleketimizde başlayan ve dil sadeliğine ve özlülüğüne doğru olan kımıldanışa daha teşkilâtli daha nizamlı ve daha çok kuvvetli bir iştirâk görülmektedir. Bu hususta Halk-
evlerine düşen vazife çok büyük çok zevkli ve çok umutludur. Çünkü üzerinde uğraştıkları dil dünyanın en zengin bir dilidir. Bir ihtimali değil bir hakîkati tesbit etmek yolundadırlar. Hazine gözlerinin önündedir. Halk denizine her dalanın, tarih enginlerine her açılanın dizi dizi değerli güzel kelime, tabir ve menkibe incisile çıkması mukadderdir. Dünyanın en eski ve en çok medeniyet geçirmiş, en büyük kültürlerle sahip olmuş bir milletin dilini o milletin bir ferdi o milletin en büyük devriminin bir gönüllüsü olarak yeni baştan ayıklamaya, zenginleştirmeğe çalışmak insanı hem bilgi hem ülkü bakımından tatmin edecek işlerin en başında gelir.

Millet, Kültür seferberliğinde.

Dil milletin rüknü olduğu içindir ki dil çalışmalarına bütün memleket adeta insiyakî bir coşkunlukla iştirak etmiştir. Türk Dil Kurumu çalış-

Son dil bayramında bir açık hava toplantısı.

malarını genişlettikçe Halkevleri ondan aldığı direktifler dairesinde bu işi yürüttükçe dünyada en çok konuşulan dillerden biri olan Türk dili mutlaka yakın zamanda beynelmilel lâyük olduğu yeri alacaktır. Bu uğurda : halk dilinden söz derlemek, eski öz Türkçe eserlerden kelime aramak, yeni kelimelerin doğmasına çalışmak ve onları yaymak, dil anketlerine cevaplar hazırlamak yollarında birbirleriyle yarış edercesine çalışan Halkevlerimiz vardır.

40.000 Fiş

Dil bölümlerinin Türk dili kurumunun direktifleri altında çalışmalarını neticesinde elde ettikleri değerli ve eşsiz verim yakında kurumun neşredebileceği derleme dergisi ile meydana konmuş bulunacaktır. Üç senedenberi yurt içinde Halkevleri eli ile derlenen ve defalarca süzülüp elendikten sonra 40.000 tanesi elde kalan fişlerin vücuda getirdiği bu kitap memleket için emsalsiz bir kazanç olacaktır. Köylere, göçebe aşiretlerine varıncaya kadar her yerden derlenen ve lûgatımızda bulunmayan halk sözleri Türk dil kurumu merkezine gönderilmiştir. Bu çalışma sayesinde ki yer yüzünde ilk defa bir millet kendi ana dilini kendi halkının ağzından toplamış oluyor. Halkevleri Türk dili kurumuna aynı zamanda on bin kadar da folklor derlemesi göndermişlerdir. Konuşma dili sentaksına ait cevaplar alınmasına ve gönderilmesine bütün Halkevleri çalışmaktadır. Türk dili kurumunun hazırlanmasını istediği derleme fişlerinden, bir iki defa süzgeçten geçirdikten ve mükerrerini çıkardıktan sonra yararlı olacağına temamiyle kanaat getirdikten sonra İstanbul 10730, Balıkesir 4168, Denizli 2627, Bursa 3000, Zonguldak 1416, Afyon 2617, Bergama 5805, Kayseri 3140, Konya 1480 fiş göndermişlerdir. Rakam farkları süzme veya tarama oluşundan ileri gelmektedir. Bütün Halkevleri bu işe birbirile yarış edercesine önem vermektedirler.

Atasözleri de toplanıyor.

Bu arada Kütahya Halkevi gibi daha ameli davranarak mahallî olduğuna kanaat edilen kelimeleri seçip 500 fiş göndermekle iktifa edenler de olmuştur.

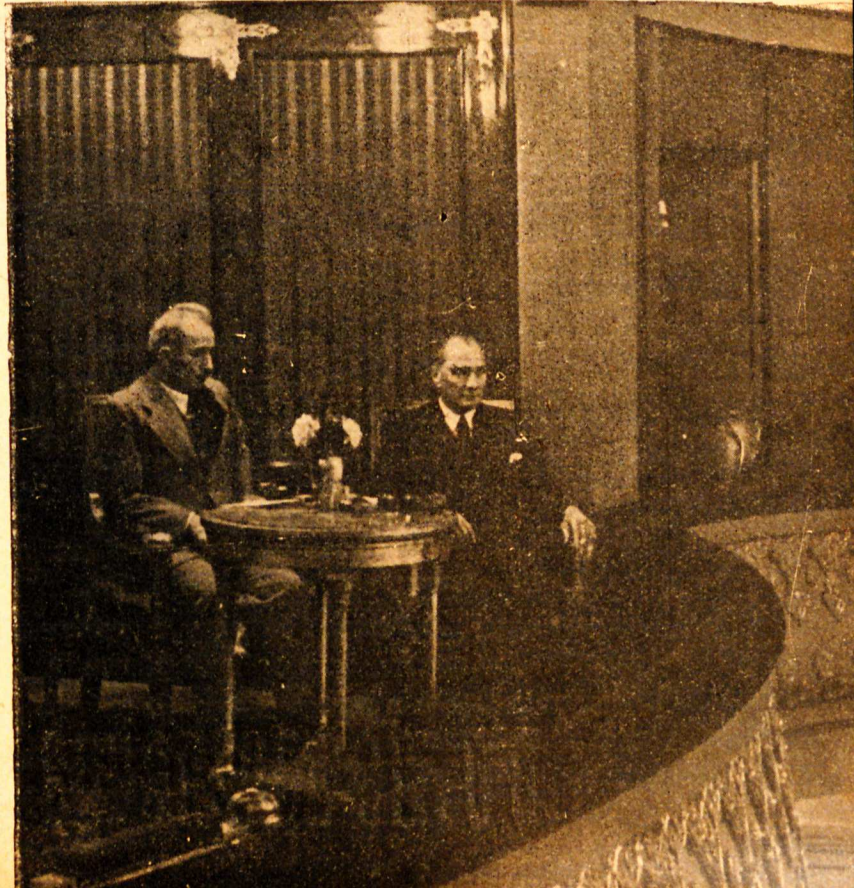
Bir çok Halkevleri de köylere kadar incelemeler yaparak ağızlarda dolaşan ata sözlerini toplamışlardır. (Meselâ Sinop 500, Denizli 2200, Kastamonu 1000. Antalya 1000)

Eskişehir Halkevi gibi çevredeki 200 kadar muallimi Halkevlerinin tabii üyesi sayarak ve onları Halkevlerinin ülkü ve hizmeti uğrunda seferber

ederek o muhitte toplanması mümkün değerli derleme ve folklorların hemen hepsini toplamağa muvaffak olmuş Halkevleri vardır. Türk dil kurumunun sentaks anketi de Halkevleri dil kollarının çalışmasına yeni bir istikamet vermiş az zamanda bundan da iyi sonuçlar alınmaya başlanmıştır. Aydın Halkevi dil kurumuna ilk sentaks anketlerini gönderen Halkevi olmuş ve Diyarbakir Halkevi 50, Malatya Halkevi 110 fişi ile onu takip etmişlerdir. Bugün Dil kolları bu fişleri büyük bir dikkatle hazırlayıp dil kurumu merkezine göndermekle meşguldürler. Konya ve Antalya Halkevleri çevrelerindeki bütün uyanık gençleri bu önemli ve zevkli işe iştirâk ettirebilmişlerdir.

Dil Çalışmalarındaki diğer verimler.

Halkevlerinin dil bölümleri buldukları yerlerde Öz Türkçe olmadığı sanılan köy ve sokak adları hakkında incelemeler yapmışlar ve gerekenleri değiştirmişlerdir. (Balıkesir, Elaziz ve Akçakoca Halkevlerinin bu husustaki çalışmaları raporlarında kayıtlıdır.) Soyadları kanununun katı lüzumu ve dili türkçeleştirmekteki büyük rolü bakımından önemini hemen kavrayan Halkevleri bu işte de halka önyak olmayı ödev bilmişler; Ankarada olduğu gibi soyadı koyma törenleri yapmışlar, Milâs'da olduğu gibi bir çok kimselere soy adı bulmuşlardır. Halkevlerinin dil alanında bir çok faydalı neşriyatı da olmuştur. Kayseri Halkevinin (Halk sözlüğü) Tekirdağ Halkevinin "Türk çocuklarına Türk adları,, Tokat Halkevinin "Türk dilinin tarihi gramerine giriş,, Balıkesir Halkevinin " Öz Türkçe adlar,, Konya Halkevinin " Öz dile destan,, Muğla Halkevinin " Türk adları,, kitapları bu cümledendir. Halkevlerinin- Beşiktaş Halkevinde öz dille konferans musabakası Denizli Halkevinde dile aid 9 vecizenin umumî mahallere levha halinde tesbiti, Eskişehir Halkevinde mekteplerde öz dille yazılmış vazife yarışları, Beyoğlu Halkevinde Güneş dil teorisi üzerindeki konuşmalar gibi- orjinal tedbirlerle dil devrimine yararlı olmaya ayrıca ellerinden geldiği kadar çalıştıkları görülmüştür. Bazı Halkevlerine her ödevin üstünde bir mühim vazife düşmektedir: Sınırları içinde ana dilini gafil ihmalci ve isdibdadci saltanat zamanlarında unutmaya yüz tutan vatandaşlara ana dili yeniden benimsetmek ve öğretmek.

Atatürk ve İnönü,
bir dil günü Halkevinde.

Halkevine yaraşır tedbirler.

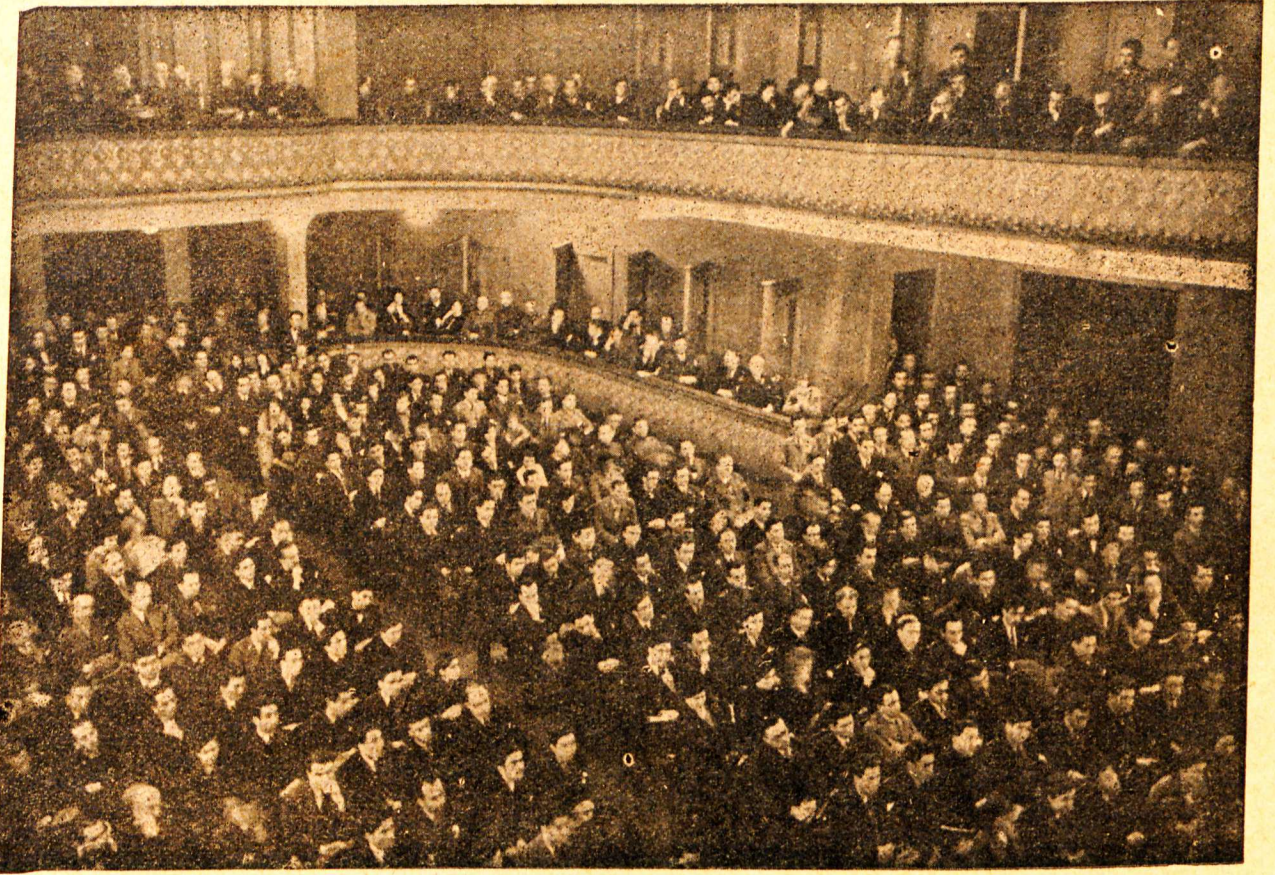
Diyarbakir ve Mardin Halkevinin bu uğurdaki çalışmaları çok faydalı ameli tedbirlerle çok güzel ve önemli sonuçlar verebilmiştir. Diyarbakirin bir köyünde 42 türkçe bilen köylü 55 Türkçe bilmeyen köylüye Halkevi gençlerince hoca tayin edilmiştir. Yıl sonunda en iyi öğrenile en iyi öğreten seçilecek ve dörder öküz mükâfat verilecektir. Mardin Halkevi (6) kazada Türk dilini yayma kurumları tesis etmiş, elli uyanık gencini bu uğurda seferber ederek 700 vatandaşa Türkçe okuma ve yazmasını öğretmek yolunu tutmuştur. Mersin, Adana ve Siirt Halkevleri de bu hususta iyi neticeler elde edebilecek tedbirlere başvurmaktadırlar. Gaziantep Halkevi öz türkçe kursunda 120 talebe yetiştirmiş ve bu kurslarda verilen dersleri kitap halinde bastırarak kursa devama muhtaç olan fakat gelmek imkânını bulamayan vatandaşlara dağıtmıştır.

Edebiyat koluna gelince :

Maksat : edebiyat alanında yeni buluşlara ve canlı bir kımıldanışa müsait hava ve heyecan uyandırmak; Edebi yazılarda öz türkçe kelimeleri kullanmak ve yaymak, edebivatta çağdaş ulusların tekâmülü yolundan ayrılmamakla beraber millî hüviyeti bozacak zararlı tesirlerden korunmak, Edebi eserlerle Türk devrimini yaymak; Türklüğün tarihi onurunu ve ulusal savaş hatıralarını göz önüne koymak, işlemeye ve çoğaltmağa çalışmak.. şeklinde hulâsa edilebilir. Bu maksadı tahakkuk ettirmek için edebî konferanslar vermek, şiir geceleri yapmak, mecmualara yazı hazırlamak, edebî eserler için müsabakalar açmak ve mükâfatlar vermek, yabancı dillerdeki muhtelif eserleri dilimize çevirmek, büyük sanatkârlar için günler tertibiyle onları hatırlatmak ve tanıtmak.. gibi çalışma esasları tesbit edilmiştir.

Millî hidayete eren ve erdiren edebiyat

Her ihtilâl ve inkilâb hareketine yol gösteren edebiyat Türk inkılâbının hızı ve haşmeti karşısında geriden sesler halinde kalmıştı. Dili sadeleştirme cereyanı epey evelden başlamış fakat bir türlü teşkilatlanmamıştı. Kıymet ölçülerinin, hayat telâkkilerinin değiştiği; bütün dünya edebiyat hareketlerinin buhranlar geçirdiği bir devirdi. Memlekette sanatın aziz ve büyük vazifesini insiyakî kabilinden de olsa tamamile ifa etmesine henüz zemin ve zamanı müsait bulamıyan bazı edebî cereyanlar birbiri arkasına peydahlanıp kaybolduktan sonra başlı başına bir edebî mektep kuruimemiş, tam mana ve şumulile millî bir edebiyat teessüs edememişti. Ancak Halkevlerinin çatısı altında ülkü ve kültür aşkile toplanan ve edebiyatla yakından ilgisi olan gençler müşterek bir program ve şumullü bir çalışma ile bu tessüsün de temelini atabileceklerdir. Halk şairi, halk şiiri ve folklor üzerindeki

Halkevlerinde bayramlar, çok kerre bir edebi müsamere olurlar.

uğraşmaları bir kaç meraklının eline bırakmağa ve beklemeğe katlanamazdık. Halkevleri, buldukları yerlerde, Türkiyenin millî şairine, millî romancısına ve millî piyes muharririne gereken malzemeyi hazırlamak için faaliyete giriştiler. Halk türküleri, halk adetleri topladılar. Halk şairlerinin eserlerini ve hayatlarını yazdılar. Millî mücadelelerin, eski savaşların menkıbelerini araştırdılar. Bu hususta derli toplu faydalı ve tesirli neşriyat yapan Halkevleri gittikçe çoğaldı. Ve Ankara halkevi edebiyat kolunun memleketin her köşesindeki Halkevinin oradaki yeni ve meçhul edebiyat kabiliyetlerini bir iki eserile merkeze tanıtması şeklinde giriştiği son teşebbüsle memleketteki bütün edebiyat kabiliyet ve istidatlarını tesbit etmek çaresi ortaya atıldı. Halkın ruhuna sindirilmek istenen devrim fikri Halkevleri edebiyatçıları tarafından inan ve heyecanla işlendi: Şiirler, destanlar, piyesler haline sokuldu. Meselâ *Akın* gibi, *Çoban* gibi, *Özyurt* gibi, *Mete* ve *Attılâ* gibi piyeslerle Türk milletinin tarih içindeki büyük mürebbi ve kahraman rolü tebarüz ettirildi. Memleketin her Halkevi olan köşesinde gecelerce temsil edilen bu piyesler halkın anlayacağı ve alâkalanacağı bir şekilde tarih tezimiz yaydı ve memlekete mal etti. Çocukların bu piyeslerden bazı mısraları oyun oynarken gayri ihtiyarî tekrarladıklarını duyanlar oldu. *Mavi Yıldırım*, *Beyaz Kahraman*, *Beş devir*, *Ergenekon*, *Kızıl Çağlayanlar* gibi piyesler millî mücadelenin ruhlarda halâ humması yanan ve ürpertisi dolaşan hatıralarını tazelemekte ve Türk milletinin kendi güvenini geleceğe hazırlama şevkini arttırmakta büyük roller oynadılar.

Halkevi sayesinde beliren değerler.

Bir kaç esercikten ve mahdud bir iki kişinin teşvikinden sonra sönüp gitmeğe mahkûm hakikî kabiliyetler Halkevleri sayesinde kendilerini tanıtmaya, şevk ve heveslerini beslemeğe imkân buldular. Memleketin en istidatlı ve millî ressamı, memleketin en kabiliyetli ve millî bestekârı gibi en usta en millî şairi ve romancısı halkevi çocukları arasından yetişecektir. Halkevleri bu hususta birbirleriyle daha yakından mesai iştiraki yaptıkça, Halkevleri mecmuaları daha fazla gelişip güzelleştikçe, halk şiirlerinin tetkikleri derinleştikçe, tarih araştırmalarımız ve menkibe toplayışlarımız zenginleşip şumullendikçe beklenen büyük neticeyi görmekte gecikmeyeceğiz. Sanatı yalnız sanat için sayarak kendi köşelerinde ferdi ve derbeder çalışmalarla ömürler ve kabiliyetlerini israf edenler de bir gün ruhlarının susuzluğunu Halkevinin kaynaklarından gidereceklerdir.

Büyük günleri manalandırış.

Dil tarih ve edebiyat şubeleri sözlerini, musiki şubesi seslerini, güzel santlar şubeleri renklerini hazırladıktan, halkevleri yönetim kurulları programlarını çizip tertiplerini yaptıktan sonradır ki millî bayramları evelki tesitlerden farklı olarak: Sesli, sözlü, renkli, ışıklı ve manalı olarak kutlamak kabil olmuştur. Asırlar süren müstebit ve sinsi idarelerin milletin ruhuna aşılacağı sanılan sessizlik, küskünlük, alâkasızlık Halkevlerinin hararetli ve nüfuzlu çalışmalarile bir kaç yıl içinde yırtılmış ve dağılmış; halka millî bayramlarda, gönülden coşmak, sevinçle taşmak âdeti Halkevlerinin salonlarından sirayet etmiştir. Türk cumhuriyetinin tesit etmekte olduğu millî bayramlar kadar bir millet tarafından hakedilmiş bayram az bulunur. Büyük Şefinin reisliğinde öğünen, güvenen ve çalışan Türk milleti alınının akiyle bütün insanîyetin lehine olarak, bütün mazlûm milletlere rehberlik etmiş olarak kazandığı askerî, siyasî, iktisadî zaferlerin hepsini şimdi Halkevlerinin sinesinden taşan ve bütün millete mal olmuş bulunan ulusal ve yurtsal bir sevinçle kutlamasını bilmektedir. Halkevlerinin bu suretle ancak bir ihtifal müessesesi halinde çalıştığı, millî bayram günlerinde memleketlerinde bir topluluk yapıp elden geldiği kadar bir coşkunluk yarattıktan sonra başka zamanlarda atıl kaldığı zannolunması. Halkevi, bu merasimi öyle içten öyle halk ile yakın temaslar neticesi olarak yapmaktadırlar ki kendi için sadece halkın ve gençliğin o günkü hissiyatını göstermeye istedikleri programı hazırlamak ve kaynaşan coşkunluğa önayak, toplanmak isteyen kalabalığa yer olmak vaziyeti tahaddüs etmektedir. Zaten Halkevlerinin birer güzel ve dolgun programla hazırladığı herhangi bir gece de halk üzerinde bir millî bayram heyecanı uyandırabilmekte ve kalabalığı yine o ilgi ile toplayabilmektedir. Halkevleri bu millî bayram günlerinin büyük heyecanından, halkı ve gençliği daha fazla ve daha sıkı çatıları altında toplamak için bir güzel fırsat bulmuş olmak bakımından da faydalanmaktadırlar.

Çiftçi millet, asker millet.. Evet fakat şair millet de...

Geniş bir sahada yeni faaliyete geçen edebiyat kolları, il, ilçe ve köylerinde yetişmiş değerli halk şairlerinin eserlerini ve artık yazılışı ve söylenişi doğrudan doğruya bütün halka mal olmuş anonim türküleri, masalları ve manileri toplamaya, tasnif etmeğe ve neşretmeğe halklı olarak önem vermektedirler. Bu suretle bir hakikat daha anlaşılacaktır ki vaktile sustuğu ve susturulduğu zannedilen Türk milletinin haykırışları, feryatları ve iniltileri kendi içinde bütün güzelliği ve orijinalitesiyle devam etmiş ve ortaya yüksek değerde bir çok eser çıkarabilecek bir kıymet ve miktara erişmiştir. Şairleri, bülbülleri kadar bol içli ve serazat olan Anadoluyu bir kaç divan efendisinin zarif nüktelerinden bir kaç melez münevverin sun'î terennümlerinden değil asıl bu çoğu besteli halk güftelerinden dinlenmenin bu memleketi anlamaya ve anlatmaya yönelmek için en iyi ve en emin vasıta olduğu bu Halkevi tetkikleri ile bir kere daha anlaşılacaktır.

Ferman Padişahın, dağlar bizimdir

diye hürriyet aşkını,

*Yüzünde göz izi var
Sana kin bahtı yârim ?*

diye kadın aşkını anlatabilen; Atatürkten bahseden destanına :

*Arık toprağa yaslanı yaslanı
Sığır güderken yazdım ben bu destanı
Nasıl ögmeyeyim öyle arslanı*

diye başlayabilen bir millete bir çok vasıfları yanında şair millet demenin de bir darbimesel kadar köklü ve yerinde olduğu bu mesai sayesinde bir daha ve katiyetle tebarüz etmiştir.

Yeni Cemiyetin velisi halk şairleri

Meselâ Ispartada 80, Çorumda 50, Afyonda 30, Kayseride 25, Kütahyada 20 yerli şairin seçkin şiirler kitabına girebilecek değerde şiirleri bir araya getirilerek kitapları çıkarılmıştır. Kastamonuda ve Konyada böyle birer kitap hazırlanmıştır. Sinop, Ankara, Sivas Halkevleri ise çalışmasını yalnız bir veya iki halk şairine hasretmiş, onların hayatlarını ve bütün malûm şiirlerini toplamakla güzelleşmiş kitaplar çıkarmıştır. (Aşık Sümanî, Karaca oğlan, şair Rıfkı ve Remzinin deyişatı). İzmir Halkevi gibi bazıları da halk şairlerini ve yeni genç şairleri kaynaştıran bir güzel düşünce ile illerinin şairler antolojisini yapmışlardır. Sivas, Denizli, Çorum, İzmir, Ankara Halkevleri gibi halk şairlerine günler ayıran ve o günlerde bütün münevver kalabalığı çatıları altına toplayan Halkevleri pek çoktur.

Bafrada, yalnız bir topluluğun: Nebiyan yaylası halkının türküleri ayrıca toplanmış ve bu suretle halk türkülerinin halk yaşayışının ne sadık akisleri olduğunun kuvvetli bir delili daha verilmiştir.

Sivas ve Kütahya Halkevleri gibi, edebiyat kollarının bu işe verdikleri

*Boş değil Halkevi adı konduğu
Kalbten yetimlerin meded umduğu
Bizlere koklayın diye sunduğu
Ulu Atatürkün gülü bu yuva !*

Diyeabilen halk şairi Mehmet

dirlen. (Antalya 63 masal, Diyarbekir 500 mani, Zonguldak 800 türkü, Giresun 687 mani) Adana ve Çanakkale Halkevleri edebiyat kollarının yaptığı gibi köycülük şubesiyle iş birliği ederek köylü için duvar gazeteleri çıkarana- ları da varsada; bütün Halkevleri, Cumhuriyet halk partisinin köylüye arma- ğan olarak 15 günde bir çıkardığı Yurd gazetesini bütün köylere yaymaya ve bu gazeteyi muntazam haberlerle ve köy gezilerinin sonuçlarını bildiren yazılarla beslemeye gittikçe artan bir ehemmiyet vermektedirler.

Adsızların eserleri

Bir çok Halkevleri muhitlerine telkinini istedikleri fikirleri tez alan roman ve piyesler hazırlamakta ve neşredilmesi Genyönkurulca muvafık görülenleri bastırmakta ve temsil ettirmektedirler. (Kocaeli : Kırk Gelin pınarı, hedef, Günahkârın kitabı, Zafer yolcuları, Çal erenler; Mardin : Omayhan; Nazilli : Devrimden evvel köy, devrimden sonra köy; Bolu : Çamlar ve göller ülkesi, Sümer ülkerleri; Adapazarı : Çamaşırı; Ankara : Yurd bilgisi, Cumhuriyet destanı, Halkevinden halka. Balıkesir: Halk inanmaları, köy kitabı; Gaziantep : Gaziantep büyükleri; Bilecik, Ulusum ve ülküm, geceler; Yozgat : Yobaz Yasin ve diğer Halkevlerinin basılmakta, hazırlanmakta veya merkezce tetkik edilmekte olan bir çok eserleri..) Bu arada Bolu ve Antalya Halkevlerinin

büyük ve haklı önemi göz önüne ko- yan ve metodlandıran, " halk şairlerini koruma ,, , "halk şairleri,, adlarile bro- şürler neşreden Halkevleri de vardır. Muğla Halkevi bir folklor kitabı hazırlamıştır. Bu arada Çorum Halkevi ede- biyat kolu da Çorum gazetesinde beş halk şairinin hayatını ve eserlerini tef- rika etmek suretile diğer bir çok bü- yük gazetelerde birer dağınık ve asıl- sız karalama, gazeteyi doldurmaya ça- re gibi görülen tarihi ve edebi tefri- kalara adeta ilk güzel örneği vermiş bulunmaktadır. Sırası gelmişken, bir çok Halkevlerinin buldukları şehir- lerin gazetelerini böyle ciddi, ülkülü ve meraklı eserler ve etüdlerle besle- yerek birer ilân ve ajans basgısı olmaktan kurtardıklarını tebarüz etti- relim..

Bazı Halkevleri şehirde oturması ve eyice okuma yazma öğrenmesi mümkün olmuş halk şairlerini faal â- zaları arasına bile almışlardır :

Maraşta halk şairi Mehmet Ar şü- besinin halk türküleri kolu başkanıdır. Bütün Halkevleri masallar, türküler ve maniler toplamaya devam etmekte- dir. 500 mani, Zonguldak 800 türkü, Gire- sun 687 mani, Çanakkale Halkevleri edebiyat kollarının yaptığı gibi köylü için duvar gazeteleri çıkarana- ları da varsada; bütün Halkevleri, Cumhuriyet halk partisinin köylüye arma- ğan olarak 15 günde bir çıkardığı Yurd gazetesini bütün köylere yaymaya ve bu gazeteyi muntazam haberlerle ve köy gezilerinin sonuçlarını bildiren yazılarla beslemeye gittikçe artan bir ehemmiyet vermektedirler.

Bir Halkevli konuşuyor.

yaptığı gibi muhi-
tlerinin güzelliğini
göz önüne koyarak
Yurt gençleri ara-
sında temasları teş-
vik eden broşürler
neşretmekle yeni
çığırlar açan Halk-
evleri de olmuştur.
Bu faaliyetler ara-
sında bilhassa An-
kara Halkevinde
devrim edebiyatı

nasıl olmalıdır mevzuu ile günlerce devam eden ve bütün memleket matbu-
atında kuvvetli akisler bırakan münakaşa toplantılarını ayrıca kaydedebiliriz.

Halkevlerinin mecmuaları

Halkevleri dil, edebiyat, tarih şubelerinin en verimli çalışmalarından birini de neşrettikleri mecmualar teşkil etmektedir. Merkezde Halkevleri mecmuası olan Ülkü dört seneye yakın bir zamandanberi muntazaman neş-
redilmekte, memleket matbuat hareketlerinin ve yazı kalitelerinin geçirmekte
olduğu buhranın üstünde ve kargaşalığın dışında seviyesi yüksek, ülküsü
tam, kanaati vâzih yazılar neşrederek memleket bilgisine ve sanatına hizmet
etmek mevkiindedir. İnkilâb heyecanını yaymak, parti prensiplerini telkin etmek
Halkevi merasimini toplu olarak bildirmek gibi bir kaç mühim vazifeyi bir
arada yapmak yüzünden bütün memleket okuyucularını birden sarmasına
ve fethetmesine henüz gayreti ve münderecatı kâfi gelmemiş olan bu mec-
mua memleketin ülkülü ve bilgili değerlerini yazı ailesi içinde toplayarak
bir örnek ideal mecmuası olmak yolundadır. Diğer Halkevi mecmuaları
içinde birbirinden inanlı ve ateşli, birbirinden olgun ve dolgun münderecatı
ile bir çok yurd köşelerinde hiç akla gelmiyen hiç umulup hesaplanmayan
nice kıymetlerin ve kabiliyetlerin gelişmekte ve yetişmekte olduğunu müj-
delemesi itibarile umut ve gurur vermekte olanları vardır. Bunların ara-
sında: bilhassa mahalli etüdlerinin şumulü ve metodu ile gözü çeken ve
bir yurt köşesinde vazife uğrunda feragat ve fedakârlıkla çalışmaktan sesini
matbuat ve neşir hayatının gelişmiş ve kökleşmiş olduğu mahdud şehirlerimize
duyurmasına vakit ve fırsat düşmeyen bir çok genç sanat ve ilim değerlerinin
sayfalarından takibine imkân veren Halkevi, Ün, Kaynak, Taşpınar.. başda gelir.

İşte Halkevi mecmualarının bir listesi :

Halkevinin adı	Çıkardığı derginin adı	Halkevinin adı	Çıkardığı derginin adı
Adana	Akgünler	Eminönü	Yeni Türk, Halk bilgisi
Afyon	Taşpınar	Giresun	Aksu
Antalya	Çağlayan	Isparta	Ün
Bafra	Altın yaprak	Kars	Doğuş
Balıkesir	Kaynak	Kırklareli	Batıyolu
Bursa	Uludağ	Manisa	Yenidoğuş
Çanakkale	Anafarta	Niğde	Akpınar
Edirne	Altıok	Samsun	19 Mayıs
Elâziz	Altan	Sinop	Dıranaz
Eskişehir	Halkevi	Tokat	Yeni tokat

Ancak bazı Halkevleri mecmualarının verdiği misallerledirki memlekette geniş birmikyasta asıl mecmuanın ne demek olduğu, revü ile magazin farkı anlaşılmiş, yazacak ciddi mecmualar bulamamak yüzünden birer köşede susan değerlerin ve saklanıp unutulmuş etüdlerin pek çok olduğu anlaşılmiştir. Her Halkevi mecmuası bulunduğru çevrenin ülküsünü ve duygusunu, mahallî etüt ve bilgilerini aksettirmeye muvaffak olduğu nisbette pek alâ alâka uyandırmakta ve diğerr mevkut risalelerden daha fazla okuyucu bulduğuna çok rastgelmektedir.

Mecmua çıkaranlar, rastgele okuma meraklarını körüklemekten ziyade okunması lüzumlu olan şeyleri öne sürmeye çalışmakla hizmet ettiklerini iddia edebilirler. Bilumüm mecmualar, birer "İlmihal," oldukları nisbette değil, fakat, ciddi ve idealist bahislerle hafif ve fantezî şeyleri bir arada sunacak yazı külliyatını seçerken düzeni kaybetmemeğe ve kendi menfaatleri yanında millî menfaati ve inkılâp icaplarını düşünmeğe önem verdikleri nisbette yararlı olacaklardır.

Şifahî neşriyatın önemi.

Bu listede adı geçmeyen Halkevlerinin neşriyata önem vermediği zehabının hasıl olmaması için Halkevleri neşriyatının sadece mecmualardan ibaret olmadığını düşünmek, bunun çok defa broşürlerle temin edildiğini göz önünde tutmak ve Halkevlerinin mutlaka mecmua çıkarmış olmak için mecmua çıkarmayıp bir köşede kalmasına kıyamadığı etütleri, eserleri ve derlemeleri oldukça neşriyat işine baş vurduğunu hatırlamak kâfidir.

Halkevi gözü birdenbire bir nevi "hilei şeriye,"lerle çekerek ve zihni hiç yormadan *sudan* şeyleri okutarak neşriyatına kari toplamak fikrinde değildir. O, telkin etmesini, neşretmesini istediği fikirlerin ve etütlerinin bir çoğunu da doğrudan doğruya halkı toplamak ve şifahî neşriyat yapmak, konferanslar ve temsiller vermek suretile yapar. Fikrini halka yaymak isteyen bir âlim, sanatını halka göstermek isteyen bir artist, şiirine çok ve anlıyan okuyucu bulmak isteyen şair hiç bir zaman hatırdan çıkarmamalıdır ki bir Halkevi sahnesinden konferans verdiği, bir Halkevi salonunda eserini teşhir ettiği, bir Halkevi toplantısında şiirini okuduğu zaman herhangi bir mecmuada temin edeceğinden daha çok ve derli toplu bir zümre ile karşılaşmış olmaktadır.

Halkevleri konferansları yalnız Dil, Edebiyat ve Tarih şubesinin bir vazifesi, bir söz marifet ve sanatı olarak ele alınmamıştır. Her şubenin çalışmasında konferansın büyük rolü ve yeri olmuştur.

Her şube yapacağı işin önemini gençlere anlatıp onları toplamak, yayaçağı fikri halka anlatmak ve aşlamak için konferans çaresine başvurmaya, medeniyetin en mükemmel âleti dil ve söze büyük bir yer ayırmayı ihmal etmemiştir.

Konuşmalı ve konuşturmalıyız.

Halkevi, söz söyleme kabiliyetimizin işlenmesine ve söz söylemenin bir ayıp sayılmasından bir meziyet olup kalmasına kadar geçirilecek merhaleleri bir hamlede aşmaya, yalnız telkinlerine bir vasıta ve maksatlarına bir

silâh bulmak bakımından değil milli terbiye ve telâkki bakımından da teşvik etmeye çalışmaktadır. Geçirdiğimiz içtimai terbiye devrinin yanlışlığı birçok üstün milli vasıflarımız gibi konuşma istidadımızın da inkişafına engel olmuştur. Bu memlekette birçok zamanlar susmak yüksek terbiyenin alâmeti sayılmış, söylemek ve konuşmak çok kerre ayıp ve bazı kerre tehlikeli gösterilmiştir. Bunu ifade eden birçok sözler bile haksız yere darbi mesel ehemmiyetini kazanmıştır. Uzun Osmanlı despotizmi Türkleri az konuşmaya, birbirleriyle anlaşmaktan çekinip dertlerini ruhları içinde boğmaya alıştırmıştır.

Konuşan insan: İşleyen demir

Millî birliği, halkın bir mütecanis fikir ve ruh yuğruluşu üstüne kurmayı amaç edinen Cumhuriyet Halk Partisinin Halkevleri, Cumhuriyet Devletinin temelini bütün milletin Kemalizme şuur tamlığı ile bağlanmasında bulunduğu için Halkevinin salonlarından odalarına kadar kapalı açık her yerde konuşmak ve konuşturmak fırsatını aramaktadır. 103 Halkevinde geçen yıl içinde 1500 den fazla konferans verilmiştir. Halkevlerinde ve halk kürsülerindeki konuşmalar yalnız dinleyenlerin ruhlarını aydınlatmakla kalmıyor söyleyenlerin de dimağını açıyor ve parlatıyor. Halkevi gençleri güttüğü büyük bir maksadı kalabalığa anlatan bir adamın duyduğu ve duyurduğu heyecandaki zevkin başka hiç bir zevkle ölçümiyecek kadar büyük olduğunu anlatmakta ve konferansılığa rağbet göstermektedirler. Tarihi günlerde sinemalarda konferans veren Halkevleri bile olmuştur. (Beyoğlu Halkevi gibi) Halkevleri her milli davanın sesi olmasını başarmışlardır: Yerli malı, Ergani istikrazı gibi bir çok mevzular Halkevlerini harekete getiren esaslı davalarından sayılmıştır.

Kaynaşma toplantıları

Edirne Halkevi gibi bir çok Halkevleri haftada, hiç olmazsa 15 günde bir halkı ilgilendirecek konular üzerinde devamlı konuşmalar yapmaktadırlar. Malatya Halkevinde her salı gecesi Halk ve Memurlar toplantısı yapılır. Bir yıl içinde 40 dan fazla toplanma olmuş ve 12.322 kişi gelmiştir. Aynı Halkevinin kadınları, peçeyi kaldırmaya karar vermek ve bu hususta alınacak tedbirleri aralarında konuşmak için Halkevinde toplanmışlardır.

“ Önlerinde ateş yakılan mihrablar,,

Halkevi kürsüleri, Büyük Millet meselelerini halletmek uğrunda heyecanlı başarılar kaydeden büyük kurultay kürsülerine bir hatibimizin dediği gibi, önünde ateş yakılan birer mihrab olmasını bilmıştır.

Mesela Gerede gibi yurdun, münevver çocukları sinesinde pek çok toplayacağı tahmin edilemeyen bir köşesinde verilen konferansın mevzuundaki güzelliğe bakınız: “ Devrim geçiren topluluklarda fertlere düşen ödevler ,,

Halkevleri arşivleri

Halkevleri dil ve edebiyat kollarının çalışmaları hakkında son ve hülâsa bir hüküm olarak şöyle bir iddiayı tereddütsüz ve iftiharla öne sürebiliriz: Memleket hakkında tarih, folklor ve edebiyattan içtimai ve sıhhi duruma gelene kadar her hangi bir mevzuu ele alarak bir eser yazmak isteyen her hangi bir müdekkik, büyük bir güvenle Halkevleri muhitlerinde kendisine lüzumlu malzemeyi kolayca tedarik edebilecektir.

Her Halkevi kendi muhitinin istenilen malumatına en esaslı me haz ve muhitinin sosyal seviyesine mehenk olmaya çalışmaktadır.

Kendimizi, geçmişimizi tanımak

Tarih Bölümü : Bu kolun üyeleri, Türkün yapıcılık ve yaratıcılığını, Fütuhatcılığını ve medeniyetçiliğini dünya mikyasında ve zaman sırası ile anlatmak suretile Osmanlı devrindeki miskin ve gafil öğretilerin ve hristiyan tarafkirligi, ehli salip zihniyetile yazılmış garp tarihlerinin tesirinden halkı kurtarmaya, Türkün kültür alanında yüksekliğini ve rehberliğini meydana koymaya, çevresi içinde, ciddiyet ve ısrarla çalışır.

Cihan tarihinde Türkün eski ve büyük yerini tebarüz ettirmeğe ve bu hakikati inkâr ve ihmal eden iddiaların ve etüdlerin çürüklüğünü inandırıcı delillerle ortaya koymağa, Türk medeniyetinin tarihi anıtlarını, yazılı belgelerini göstermeğe, bu medeniyet ve kültüre hizmet eden büyük adamların şahsiyetlerini ve eserlerini meydana çıkarmağa önem verir. Türk tarih ve medeniyeti etrafında yabancı dillerde yazılmış faydalı eserleri dilimize çevirmeği, çevresinde tarih gezileri yaparak tarih, coğrafya ve folklor incelemelerine girişmeği, her türlü tarihi eserlerin korunması için halka telkin yapmayı ve onların üzerine titremeği baş ödevlerinden sayar.

Kuru ilim tecessüsü değil, inkılabcı heyecanı ile.

Tarih kolu Halkevlerinin diğer şube ve kollarında da olduğu gibi bu işi kuru ve nazari bir ilim tecessüsü olarak değil bir inkılâp heyecanı içinde, devrim uğruna yapar ve bu vazifelerini başarırken yalnız bir kaç üyenin alâkasını hiç bir zaman yeter görmez. Bu işini bir memleket ve millet işi yapmak, mümkün olduğu kadar fazla insana bu zevki aşlamak bu ödevin lüzumunu telkin etmek azim ve gayretindedir.

Ha haksız yürümek, ha halksız yürümek.

Tarih ve dil işlerinin ulusal varlığının temel taşı olduğunu kendisine muvaffakiyetle telkin edilen her türk gencinin bu uğurda elinden gelen her türlü fedakârlığı göstereceğinde şüphe yoktur.

Her işin millette başarılabacağına, halksız yürümenin haksız bir yürümeden

farksız olduğuna kani olan Halkevi çocukları her işlerine kitleyi ilgilendirmeyi ve ka-
tıştırmayı ödev bilirler. Bulun-
dukları şehirlerin birer tarihini
yazmağa başlayan Halkevleri-
nin sayısı pek çoktur. Bu eser-
lerden bir kaçı neşredilmiştir
bile. Her Halkevi bulunduğu
şehrin tarihini yazıp bastırdık-
tan sonra ; tarihle yakından il-
gili Türk münevverlerine bile
meçhul olan Anadolu şehirle-
rinin tarihi ansızın aydınlanmış
görünecek ve Halkevleri sadece
bu hizmeti yapmış olsalardı bi-
le teşekküllerinde ne büyük
bir isabet ve çalışmalarında ne
esaslı bir verim olduğu meydana çıkacaktır.

Halkevîlerin civar harabelerde tarih gezisi.

Şehirlerinin tarihlerini yazan Halkevleri.

Halkevleri tarih kollarının bir çoğu İl ve İlçelerinin bir umumî tarihini bir de ulusal savaş tarihini yazmak yolunda ilk adımı atmışlardır. Meselâ Afyon ve Gaziantep Halkevi tarih kollarının (Ulusal savaşta Antep ve Ulusal savaşta Afyon) kitapları hazırlanmış bulunmaktadır. Adana Halkevi tarih kolu " kurtuluş tarihine ait soru „ isimli bir anket bastırıp dağıtmış ve o büyük günlerin bütü hatıralarını toplamağa başlamıştır. Diğer Halkevlerinde de bunlara benzer lüzumlu ve güzel teşebbüslere girişildiği anlaşılmaktadır. Kastamonu, Eskişehir, İzmir ve Niğde Halkevleri tarih kolları şehirlerinin umumî tarihlerini yazıp bitirmişlerdir. Isparta, Aydın, Adana, Erzurum, Ödemiş, Gümüşhane, Kadıköy. Konya - Ta kimriler Lugalar ve Etiler zamanlarına kadar inerek - Tokat, Çorum, Maraş, Urfa, Mardin, Kütahya, Zonguldak, Bartın, Amasra, Bafra, Denizli tarihlerini de bu yerlerin Halkevleri tarih kolları bütün gayretlerini sarfederek birer değerli tetkik ve araştırma mahsulü olarak yazmak yolundadırlar. Bu arada adı geçmeyen Halkevlerinin de bu işe girişmiş oldukları fakat henüz teşebbüsün başında oldukları için raporlarında mevzu bahis etmedikleri anlaşılmıştır. Meselâ bunlardan Muğla Halkevi şehir tarihinin bütün Anadolu tarihine çok yakından ilgili olduğunu göz önünde tutarak tetkiklerini daha genişletip bir çevre tarihi hazırlamak yolunu tutmuştur.

Tarih gezileri:

Halkevlerimizin tarih kolları İl ve İlçelerinin sınırları içindeki tarih eserlerini ve tarihi şehir harabelerini tetkik etmek için bazan günlerce süren tarih gezileri yapmaktadırlar. Afyon Halkevinin 255 kişilik dört tarih gezisini Isparta Halkevinin Söğüt ve yan dağlarında altı gün devam eden tarih tetkiklerini bu arada sayabiliriz.

Bir tarih kolu, tarihî bir harabede

Aydın Halkevi tarih kolu üyelerinin Nija, Boludakilerin Üskübü, Söke-
dekilerin Priyen ve Milât harabelerinde Kırklarelin-
dekilerin de Polos, Vize,
Pınarhisar mevkilerinde
ve Kaynarca kalesinde
yaptıkları tetkikler bu
cümledendir.

Tarihî eserleri toplamak

Bu arada bazı tarihî eserleri ya yeniden bularak ya bir araya getirip tasnif ederek tarih salonları yapan ve müze şubesine yardım eden tarih kolları da vardır: Bartın'ın tarih ve devrim salonu, Gaziantep'in 70 Roma ve Eti heykelini ihtiva eden müzesi bu çalışmaların birer güzel neticesidir ve Niğdenin Etilere ait hiyeroglifler koleksiyonu, Zonguldak'ın elde edip Kültür Bakanlığına gönderdiği 15 cilt el yazısı kitap bu çalışmaların misalleri arasında zikre değenlerdendir.

Kadıköy ve Çorum Halkevlerinin arkeolojik tetkikleri ayrı ve güzel bir hususiyet teşkil etmektedir. Bazı Halkevleri İl ve İlçelerinin tarihine ait kitaplar bulmak ve bunlardan istinsahlar yapabilmek için başka şehirlerin büyük ve meşhur kütüphanelerini taramakta ve bazan bu işi karşılıklı yaparak birbirlerine yardım etmektedirler. Konya ve Çorum Halkevlerinin bu hususta devamlı çalışmaları göze çarpmaktadır. Sinop ve Malatya Halkevleri gibi illerinin tarihine ait ecnebi eserleri tercümeyle girişen Halkevleri de vardır.

Tarih tezimize yeni belgeler

Halkevi tarih kollarının bu tarzlardaki devamlı ve metodlu çalışmaları tarih tezimizin halk arasında yayılmasına olduğu kadar yeni ve mahallî delillerle kuvvetlenmesine ve kat'i hükümlere bağlanmasına yol açmaktadır. Bu arada bazı Halkevlerinin, meselâ Eskişehir Halkevinin, Firikyâ eserleriyle eski Türk eseri olduğu bütün cihanca kabul edilmiş eserler arasındaki çok yakın benzeyiş üzerinde durması ehemmiyetle kayda değer çalışmalardandır. Tarihî tetkikleriyle bütün memleket matbuatını alâkadar etmesini bilen Halkevlerimiz arasında Zonguldak Halkevinin orada maden kömürünü ilk bulan Uzun Mehmet günü münasebetile bir çok gazetelerde maden kömürü havzasına ait neşriyat yapılmasına önayak olması güzel bir örnektir.

Tarihî eserleri koruma ve inceleme

Her Halkevinin tarih kolu, bulunduğu yerin sınırları içindeki tarih eserlerini korumayı, bunların yüksek kıymeti ve hususiyeti hakkında ora halkını ve memurlarını aydınlatmayı en önemli ödevi bilmekte ve bu hususta sık sık koferanslar vermekte ve amelî tedbirler almaktadır. Bu arada Mersin Hal-

kevi gibi tarihî eserlere ait anketler tertip ederek bütün memurlara göndermek ve Mudanya Halkevi gibi Mudanya mütarekenamesinin imzalandığı evi muhafaza edip müze yapmak şeklinde ayrıca orijinal ve isabetli tedbirler alanları da görülmüştür.

Kastamonu, Konya, Bursa Halkevleri gibi resmî daireler sicillerini, Üsküdar ve Bursa Halkevleri gibi mezar taşlarını incelemek suretile tarihî hizmetler yapan tarih kolları da vardır. Bergamada olduğu gibi bazı Halkevleri sınırları içindeki tarihî eser ve harabeleri görmeğe gelenlere doğru ve tatmin edici malûmatı verebilmek için tarih ve müze kollarına mensup üyeler tahsis etmektedir.

Tarih Kurumunun yakın alâkası.

Halkevleri tarih kollarının çalışmaları Türk tarih kurumu tarafından yakın ve sıcak bir ilgi ile kovalanmakta, yararlı ve devamlı çalışmaları görülenler takdir edilmektedir. Meselâ Aydın Halkevi tarih kolu geçen sene içinde iki defa takdirname almaya muvaffak olmuştur.

Tarih kollarının neşriyatı.

Halkevi tarih kolları bir taraftan da bu tarihî tetkiklerini muhtelif broşürler halinde bastırarak alâkalı müesseselere göndermektedirler. Meselâ Balıkesir Halkevi tarih kolu geçen yıl (Avşarhisarı), (Balıkesir büyükleri) (Balıkesirde Çepniler) adlı üç broşür neşretmiştir. Konya Halkevi tarih kolu biri (Dil, edebiyet ve tarih notları) adlı, diğeri "Eflâtun pınarı," isimli Eti amıtına ait iki broşür çıkarmıştır. İzmir (Ege şehri yıkılarında) Alâiye (Selçuklar ve Karaman oğulları) Bursa (Bursa hanları ve hamamları), Gaziantep (Eti Eserleri) broşürlerini neşretmişlerdir. İlçesinin uzun ve etraflı bir tarihini yazmak için henüz eleman veya zaman bulayaman Halkevlerinden bazıları da birer küçük broşür hazırlamakla vazifelerinin bir kısmını olsun ödemeğe çalışmaktadırlar.

Bir örnek broşür.

Bu hususta Alanya Halkevinin broşürünü zikrettikten sonra Tire Halkevinin Tireyi ziyaret edecekler için hazırlayıp bastırduğu küçük bir broşürü misal diye bu kitaba geçiriyoruz:

Bir Halkevinin bulduğu heykel.

Yeşil Tirenin Tarihçesi :

Tire, Eti Türkleri zamanında kurulmuş çok eski bir Türk şehridir. Milâttan önce, Eti ve Lidya Türkleri zamanlarında Küçük Menderes çukurunun merkezi bulunmuştur. Hatta Milâttan 1100 senesi başlarına doğru Eti sülâlesinden Heraklitlerin idaresine geçmiş daha sonraları Tire Valisi bulunan meşhur Gıges; Heraklitlerden (Kandamlı) tahtından düşürerek Lidya devletini kurmuş, bu inkilâbda Tire büyük rol oynamıştır. Milâttan 650 sene evvel Kırınılılarla Lidyalılar arasında yapılan muharebede Gıges ölmüş ve Kırınılılar Lidya'yı ve bu meyanda Tireyi de zapt ve tahrip etmişlerken, Asurilerle yaptıkları harplerde mağlup olarak Anadoludan kaçmışlardır. Tire tekrar Lidyalılara, meşhur Lidya hükümdarı Krezusla İranlılar arasında yapılan harbler neticesinde İranlılara, Milâttan 330 sene evvel İranlılardan Makedonyalılara geçmiştir. Büyük İskender'in ölümünden sonra sıra ile Silifkeliilere, Suryelilere, nihayet Milâttan 190 sene evvel Bergamalılara geçmiştir. Tire Bergama idaresinde iken çok mesut olmuş, ilim ve irfan yeri olmuştur. Bergama kralı (Atal)'ın ölümü ile Milâttan (133) sene evel Romalılara geçmiştir. Bu devirlerde ticaret ve medeniyetçe Anadolunun en mümtaz şehri haline gelen Efes şehrinin zenginleri, Yeşil Tirenin zümrüdün bağları ile, nefis sulariyle meşhur Güme dağı'nın eteğini burçları köklere çıkmış şık saray ve şatolariyle süslemişlerdir. Tire, böylece tam bir sayfiye merkezi olmuştur. Fakat Milâttan 262 sen sonra olan büyük zelzeleden Tire de müteessir olmuş, o koca mamureler hâk ile yeksan olmuştur. (Bu devirlerin bıraktığı eserler toprak altında bulunuyor. Güme dağı'nın etekleri baştan başa bu eserlerle doludur. Bilhassa Tirenin doğu yüzü lâhitler taş veya topraktan yapılmış heykellerle doludur. Bunlardan bir kısmı evvelki sene İzmir Vilâyeti müzesine kaldırılmıştır.)

Roma Zamanında :

Tire 252 sene büyük Roma devletinin idaresinde kaldıktan sonra Şarkî Romanın idaresine geçmiştir. Milâdın 441 senesinde Tire, Hün Türklerinden meşhur Atillânın idaresine ve Atillânın ölümünden sonra tekrar Şarkî Romaya geçmiştir. 244 sene bunların elinde mutaassıp bir hirs-tiyan şehri haline gelmiş her yerde kiliseler, ayazmalar, yapılmıştır. 697 senesinde Arapların ve tekrar 718 senesinde Bizanslıların, müteaddit hadiselerin ve harplerin tesiriyle 1072 senesinde Selçuklu Türklerin, 1094 senesinde tekrar Bizanslıların, 1095 senesinde tekrar Selçukların, Haçlıların Anadoluyu zabtmetmeleri üzerine 1096 senesinde birdaha Bizanslıların eline geçmiştir.

Selçuk İdaresi :

Bundan sonra Tire Selçukların dört büyük akınına uğramış dört defa ellerine geçmiştir. Birinci akın 1177 senesinde, ikinci akın 1186 senesinde, üçüncü akın 1198 senesinde dördüncü akın 1210 senesinde olmuş, nihayet Selçukların Bizanslılarla yaptıkları barışmada Garbi Anadolu Bizanslılarda kalmış ve 60 sene kadar bu barışıklık devam etmiştir.

Anadoluda Selçuk hanedanının azamet ve şevketlerinin söndüğü senelerde istiklâllerini ilân eden Uç beylerinden Aydınoglu Mehmet Bey ve arkadaşı Sara Bey ve kardeşleri 1305 tarihinde Küçük Menderes havzasını yabancı unsurlardan temizlemek için bu meyanda Tireyi de muhasara etmişlerse de zapta muvaffak olamamışlar, 1308 senesinde tekrar hücum ederek bu ana yurdu istirdat etmişlerdir. Tire bu tarihten iytibaren ömrü (Yalancı fecir) kadar kısa süren ve kendisi bir karanlık gece olan düşman işgaline kadar öz sahibinin elinde kalmıştır.

Mukaddes Anı :

Büyük münci Atatürk'ün istilâ ordularını sürüp denize döktüğü mukaddes ve tarihî an gelince, hakiki, ezeli, ebedî sahibinin eline geçmiştir. Aydın oğulları devrinde Tire çok ilerlemiş, Aydınoglu Süleyman Beyin merkezi hükümeti ve ilmi irfan alanı olmuştur. Meşhur içtimaiyatçılardan İbni Melik Abdüllâtif ve kardeşi büyük mütefekkirlerden Ferišteoglu Abdülmecit bu devirlerin yetiştirdiği büyük âlimlerdir Tireliler Akdeniz harblerinden kazandıkları zaferler sayesinde zengin olmuşlar, şehrin her yanını mamureye çevirmişlerdir

1390 senesinde Osmanogullarından Yıldırım Bayazıt, diğer Anadolu beylikleri gibi Aydın Oğlu devletini de fakat siyasetle İsa Beyden almış. Bu suretle de Tire Osman oğullarının eline geçmiştir. 1402 senesinde cihangir Timur, Anadoluyu ve bu arada Tireyi de zabtedip idaresini Aydınogullarına vermiş, tarihlere göre: İzmirli Rados şövalyelerinden istirdat için karargâhını Tirede kumuştur. Topal Timur Anadoludan çıktıktan sonra tekrar Osmanoglu Mehmet Çelebiye geçmiştir. Bir aralık İzmir valisi Cüneyt Beyin idaresine, tekrar Osmanogullarına âsi şeyhlere, tekrar Osmanogullarına, ikinci defa olarak Cüneyt Beye geçen Tire son

olarak Osmanoğullarından Murad'ın idaresine geçmiştir. Bu anarşi senelerinde Tirede huzur ve sükûn kalmamış, çok zedelenmiştir. Tire Osmanoğulları devrinin ilk zamanlarında da çok parlamış, Kanunî devirlerinde Tire ve mülhakatı 200 bin nüfusa malik olmuştur. Fatih devrinde Tireden 65 bin kişi İstanbul'a göçmüş ve Vefaya yerleştirilmiştir. Vefalıların ashı Tirelidir.

Anıtlar:

Tirede Aydın ve Osmanoğullarına ait kıymetli abideler pek çoktur. İnhitat devirlerinin ihmalciliği yüzünden bir kısmı harab haldedir. Aydın oğulları devrine ait Yahşi Bey camii pek yakında memleket müzesi olacaktır. Kara Gazi, Kara Hasan camileri ve Osmanlı dervinde orijinal Türk mimarisinin güzelliğini toplamış Sarı Selim zamanına ait (Yeni Cami) Mimar Sinan'ın krokisinden çıkmış (Yalınayak) camii, Yenice köy camii, bugün harab bir halde bulunan Yoğurtlu oğlu Mehmet Paşa, Lûtfi Paşa, Rum Mehmet Paşa camileri ve buna benzer camiler görmeğe ve araştırmağa değer.

Eski eserler amatörü, gençlerimizden nüfus kâtibi Faik'in meydana getirdiği ufak, fakat zengin meskûkât ve heykelcik müzesi vardır. Görülmeğe lâyıktır. Halkevinde herkesin görümüne açıktır.

Şehre Bir Bakış:

Nüfus: Kaza merkezi 25000, Köyleri 20,313 ki, cem'an 47313 dür. Tirede 10200 küsur hane, 1 hükümet konağı, 25 yataklı bir hastane, 1 hapishane, 1 belediye, 1 sesli sinema, 1 asrı mezbaha, 2 banka, 29 cami, 120 mescit, 4 fabrika, 10 yağhane, 67 değirmen, 22 han, 4 otel, 6 ilk mektep, 1 askerî hastahane, 1 Halkevi, 1 tarihi kütüphane, 5 hamam, 1 elektrik santrali vardır. Halkevi binasında: Cumhuriyet Halk Partisi merkez dairesi, tayyare şubesi, idman yurdu, ve Halkevi kütüphanesi ve meskûkât müzesi vardır. Necip Paşa Kütüphanesi - İkinci Mehmet devrinde Necip Paşa tarafından kurulmuş değerli bir çok eski islâm eserini sinesine almış bir kütüphanedir. Misafirlere ve herkese her gün açıktır. Yanık konak semtinde İbni Melik caddesindedir.

Mesire Yerleri:

Yaya gidilecek mesire yerleri: Belediye bahçesi, alay parkı, uzunkuyu, Beyler dairesi, Havuzlu kahve, Dere kahve, Çimen sofa, Buğday tepesi, Top tepesi, istasyon civarındaki marul bahçeleri... Hayvanla gidilecek mesire yerleri: Bedri bey deresi, kaplan deresi, Arappınarı, Degirmen deresi. Otomobile gidilecek mesire yerleri: Kâzım Paşa çeşmesi, Kabakçı Hüsnü Baba, Ali Efe, Ali baba yaylaları, Su çardağı mesiresi.

Arzu eden konuklarımıza arkadaşlık etmek için İdman Yurdu ve Halkevi gençleri muavenet edeceklerdir.

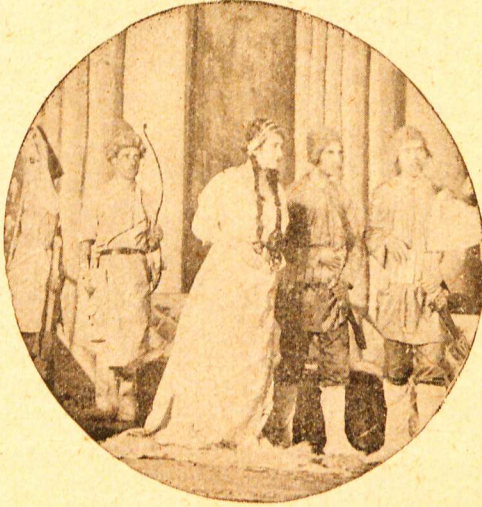
Gittikce artacak ve değeriyecek çalışmalar.

Mesaisini, raporlarından aldığımız, intibalarla bu mahdud sayfalar içinde göz önüne koymıya çalıştığımız Halkevleri tarih, dil ve edebiyat kollarının gün geçtikçe daha çok gelişecek, daha fazla mânalanacak çalışmalarını ileriki şenelerde böyle beş on sayfanın içerisinde sığdırma imkânı olamayacağına eminiz.

Bu kolların çalışmalarında bu kadar verimli ve hanlelere hazırlıklı olmaları, arada tebarüz ettirdiğimiz veçhile dil ve tarih kurumlarından muntazam direktifler alabilmeleri ve çalışma istikametlerinin evvelden tayin edilmiş bulunmasıdır. En büyüğün, büyüklerin ve matbuatın yakından ilgilendiği davalar üzerinde vazife almış oldukları için bu kadar şevk duymuşlar, bu kadar iyi neticelere varabilmişlerdir.

Program ve eleman

Halkevlerinin diğ er ş ubelerinin mesaisi de bunlar kadar azizdir. Yalnız o ş ubelerdeki ç alışmaların, hariçteki yüksek ve evvelden teşekkül etmiş kurumların tecrübe ve direktiflerinden doğrudan doğruya müstefit olamamaları ve muhitin ihtiyaç ve şartlarına göre tatbik kabiliyetini haiz bir program yapmak iş i kendilerine bırakıldığı andan itibaren bu kadar müsbet neticelere varacak esaslar tesbit edememiş olmaları yüzünden bu kadar geniş ve feyizli randuman verebilmeleri için, daha doğrusu yaptıklarının memleket miqyasında belli olabilmesi için biraz daha zaman geçmesi iktiza etmektedir. O ş ubeler, asıl mesailerine geçmeden evvel, propagandanın her türlü yeni vasıtalarından istifade ederek maksatlarının lüzum ve ülviyetini muhitlerindeki ölkülü ve feragatli varlıklara da sirayet ettirmenin kolayını bulmağa ve çevirenin bütün uyanık gençlerini ç alışmalarına ortak etmeyi ilk hareket noktası sapsalar yeridir.

Güzel Sanatlar Günü

Halkevi Müzesinde

Yüksek bir insan cemiyeti
olan Türk milletinin tarihî bir
vasfı da güzel san'atları sevmek
ve onlarda yükselmektir.

ATATÜRK

Ar şubeleri

Halkevi, vatanda güzel sanatlara muhabbeti ve güzel sanatlardan vatandaşların terbiyesi için, vatandaşın azminin kuvvetlendirilmesi için nasıl istifade edileceğini telkin eden bir toplantı yeri olmalıdır. Güzel sanatlar, yalnız yüksek bir insan cemiyetinin temeli olan ince ve güzel hisleri terbiye eden vasıta değildir. En sert iradeleri de yetiştirmeye vasıta olan başlıca bir münebbih başlıca bir yürütücüdür. Bütün Halkevlerini, güzel sanatları sevmeleri ve sevdirtip yaymaları için bir heyecan duymağa teşvik ediyorum.

İ. İNÖNÜ

Sanatın mürebbi rolünün, telkinci ve devrimci rolünün, Halkevlerinin çalışma ve yetiştirme işlerinde ön safta geldiğini edebiyat kolu mesaisinden bahsederken tebarüz ettirmiştik. Sanata düşen vazife, yalnız yazı ve söze bırakılamazdı; bunların tesiri ne de olsa mahduttu.

Uluslararası bir dil : Çizgi ve nota

Kulağın ve gözün yetişmek ve telkin edilmek için en iyi en tesirli vasıtalar olduğu meydanda idi; bunlara doğrudan doğruya hitab eden, uluslararası bir dil sayılabilen resim, musiki, mimari ve heykeltraşlık, bu itibarla en çok üzerinde durulmaya değer sanat şubeleri ve telkin unsurları idi. Güzel sanatların, beyaz ve temiz ziyayı veren renkler ve ışıklar gibi bir araya gelerek, öz ve insani duyguyu yaratma tezahürlerini, bir arada halka sunmak isteyen Halkevlerinde bu işler için birer "güzel sanatlar,, şubesi kuruldu.

Halkevleri bu cephede de büyük varlıklar gösterdiler. Çok defa seyircilerin ve hatta matbuatın, sadece temsil şubesinin muvaffakiyeti diye alkışladığı piyesler bu muvaffakiyetlerinin yarısını, dekor, tezyin ve elbise işleriyle devamlı zahmetli ve önemli yardımları dokunan güzel sanatlar şubesine borçludurlar.

Halkevinin her varlık gösteren şubesi; çalışmalarında öbürlerini de ellerinden tutarak hevesine ve hızına ortak, işine ve ülküsüne yardımcı yapmıştır.

Heykeltıraşlığa önem veren bir Halkevinde heykel atölyesinde.

Halkın ruhuna sinmiş sanat.

Türkiyede bu günkü telakkisi ve uğraşma alanı ile ancak bir insan ömrü kadar bir maziye malik olan resim ve heykeltıraşlık, Halkevlerinin bu çalışmaları sayesinde edebiyat ve musiki gibi, halkın ruhuna sinen, halka inmiş ve halkın olmuş olan birer sanat şubesi haline gelebileceklerdir.

Milletin benliğine sokulamayan, milli varlıktan kopmayan sanatın, sanat sayılamıyacağını öyle uzun izahlar değil sanatın sadece tarifleri bile meydana koysa gerektir.

Türkün ezeli sanat kabiliyeti.

Türk milletinde resim ve heykeltıraşlık kabiliyeti her hangi bir milletde olduğundan daha üstün olmak icabeder : Çünkü, ruhu en büyük, en ilâhi sevinçler ve ıstıraplarla yuğurulmuş olan, yaradılışın en güzel ve en çetin tezahürleri ile dünyanın her yerinde ilk temasa gelmiş olan, bu millettir.

Bu milletin vaktiyle kafesinin ardından tabiatı bile şöyle yarım görmüş kızlarıdır ki: halı ve çevre nakışlarına birer hakiki bahar manzarası verebilmişlerdir; ve sonra taşı ilk yontan, toprağı ve demiri ilk işleyen, heykeli ilk yapan, ilk yazan, ilk seven ve inanan insan da Türktür.

Asırların, sakat din telakkilerinin sinsi tesiri ile, gevşettiğı ve körlettiğı bu ezeli harikulâde istidatlar muhakkak ki bir gün yeniden üste çıkacak, kendini meydana vuracaktır.

İşte Halkevlerinin, güzel sanatlar bakımından, en birinci vazifesi, bu istidatların inkişafına yer hazırlamak, imkân vermektir.

Musiki inkılâbına doğru.

Resimde ve heykeltıraşlıkta bir nevi yeni diriliş ve eski cevheri arayış ve kucaklayış şeklinde tecelli eden bu telkin ve takviye işi musikide bir

bakımdan daha kolay bir bakımdan daha güç fakat muhakkak ki daha metodlu ve şuurlu bir mesai istemektedir.

Resim ve mimarî işlerinde olduğundan daha fazla, musiki zevkimizin inkişafı için çalışırken, asrın son telakkilerinden mülhem olmamız icab ediyor. Bunun için millî benliğimizin hissiyatını ve millî nağmelerimizi arsiulusal musiki tekniği içinde ifade etmek istiyoruz.

Teknik beynelmilel, ruh Türk.

Sadece teknik, sadece usul arsiulusal olacak, ruh ve ritm türklüğünü derhal belli eden bir karakter ve orijinaliteye malik bulunacaktır.

Bir Türk hayatının romanını hazırlayan, bir Türk şehrinin destanını canlandıran yazıcılar nasıl roman ve epope tekniğinde arsiulusal kaidelere riayeti insiyakî olarak elden bırakmıyorlarsa, nasıl artık, bunlara, (raviyanı ahbar ve nakilanı asar) yahut (bir varmış bir yokmuş, yılan bir fil yutmuş)

**Bir salon
orkestrası**

tekerlemeleriyle başlanması gülünç sayılıyorsa musıkide de öyle. Teknik beynelmilel, ruh Türk; usul beynelmilel, üslub Türk. Bu kısa, açıklamadan da anlaşılıyorki bilhassa musıkiyi devrim telakkisine ve halk terbiyesine hasır etmekle beraber ve ondan önce ihtisasın işi olarak yugurmak, yetiştirmek gerekmektedir. Bunun için Halkevinin bu işlerde başta gelen rolü genç musiki kabiliyetlerini benimsemek ve kıymetli istidadları himaye etmek suretiyle muhitte bediî duyuş ve anlayış seviyesini yükseltmektir.

Bu şubeden beklenen hizmet.

Halkevleri öğreneğinde bu şubenin vazifesi şöyle tesbit edilmiştir: "Arşubesi müzik, resim, heykelcilik, mimarlık gibi alanlarla tezyini sanatlar ve sairede artist veya amatör unsurları bir araya toplar; genç kapasiteleri korur ve gelişmelerine çalışır. Halkevi müzik çalışma ve müsamerelerinde

arsıulusal modern müzik teknik ve yarçlar kullanılacaktır. Müzikte erkemiz modern ve arıulusal müziği esas tutmak ve bunu sağlamaktır. Halkın müzik şevkini artırmak ve yükseltmek için radyo, gramofon gibi araçlardan faydalanmalıdır. Şube imkânı olan yerlerde açacağı kurslarla az izdeşlerini çoğaltmaya

Törende bir Halkevi bandosu.

ve çevrede ar duyuş ve anlayış zevkini yüksetlmeye çalışır. Bütün halkın ulusal marşları ve şarkıları öğrenmesine yardım etmek, bunların ulusal gösteri günlerinde, Halkevlerindeki müsamerelerde beraberce, bir ağızdan söylenmelerini sağlamaya çalışmak Arşubesi müzik kolunun en başta gelen ödevlerindedir. Şube halk arasında hele köylerde ve oymaklarda söylenen halk türkülerini, notaları ve sözleri ile, ulusal oyunları saptar.

Toplantılara renk ve ses.

Bu şubeler İl ve İlçelerimizdeki devrim bayram ve şenliklerine, Halkevi telkin ve kaynaşma toplantılarına renk ve ses getirmesini başaran şubelerdir. Bir çok Halkevlerinin bandoları, bazılarının da orkestraları vardır.

Köye giden bandolar.

Halkevleri her fırsatta konserler vererek, musiki müsamereleri hattâ musiki gezileri tertip ederek, memleketin her köşesinde, halkın içinde, halkın ruhuna sindirmek için, garp tekniğinin yeni ve sâlim musiki zevkinin devamlı ve amelî telkinini yapmaktadırlar.

Köye kadar giden ve köylüyü çaldığı cazip, yeni teknikli, parçaların neşvesile ardına katarak diğer yakın köylere yollanan Halkeyi bandoları olmuştur.

Ulusal rakıslarla zevkli garp danslarının, bir arada, bazı müsamere gecelerinde, musikimizin istikbaldeki tecellilerine işaret sayılabilecek şekilde etrafa aynı neşeyi ve şevki bahşederek oynadıkları olmuştur.

Bir ağızdan terennüm eden onbinler.

Ulusal marşları ve şarkıları halka öğretmek, en coşkun anlarında bile

durgun ve sessiz neşesi gibi derin ve içli ıztırabını da içinde saklamaya ve boğmaya saltanat devirlerinin alçakca ve aptalca tesiri ile güç belâ fakat eyice alıştırılmış türk milletinin sevincine ve yasına ses ve eda vermek Halkevinin en belli başlı vazifelerinden biri olmuştur.

Bir ağızdan ve bir arada şarkı söylemesi bir vakitler bazılarınca imkânsız görülen türk milletinin bu işe de pek kolay alıştığı her güzel ve eyi şey gibi bunu da derhal benimsediği ve başardığı görülmüştür. Onuncu Yıl Cumhuriyet marşının memleketin en ücra köşelerinde en yaşlılar ve en gençler tarafından az zamanda öğrenilmesi ve bayram günü Büyük Önderin huzurunda onbinlerce halkın bunu bir ağızdan bir tempoda söyleyebilmesi bu hakikatin en göze çarpan delilidir.

Radyo, bando ve orkestra, sanat terbiyesinde seferber.

Halkevleri güzel sanatlar şubelerinin başardıkları işleri rakamlarla ve muhitin ihtiyaç ve hususiyetine uygun olarak aldıkları güzel tedbirlerle anlatabilmiş olmak için 103 Halkevinin merkeze göndermiş olduğu raporlardan şu neticeler çıkarılabilir:

İlçelerimizin hatta illerimizin birçoğunda ancak Halkevlerinin musiki şubeleri kurulduktan, radyoları, bandoları, orkestraları ve cazbantları ile gayrete geçtikten sonra canlı bir müzik hareketi başlamıştır. Henüz kendi illerinin yerli elemanları ile halka müziği sevdirmek imkânı olmayacağını gören bazı Halkevleri bir taraftan bando ve orkestra öğreticileri bulub, meraklı öyelerini onlar etrafında toplayıp yetiştirmekle beraber bir taraftan da radyoları ile büyük merkezlerin uyanık ve mahir sanatlarını yardımlarına çağırılmışlardır: Silifke, Malatya, Mardin, Muğla gibi Halkevleri radyolarını Ankaraya bağlamışlar ve hoparlörlerini koydukları bahçelerin ve meydanların dinleyici kalabalıklarla dolmasının teminini Ankara radyo programlarının zevki selimine bırakmışlardır.

Hemen her Halkevi bir radyo sahibi olmakta ve bu sayede Merkezle kalbi gibi kulağını ve kafasını da ilgili bulundurmaya fırsatına kavuşmaktadır. Radyo, musiki terbiyesinde en yorulmaz, en kolay çalışır bir mürebbî vazifesini ifa etmektedir.

Bando da aynı rolü oynamaktadır: meselâ Balıkesirde her akşam, Adanada haftada iki defa bando ile konserler verilmektedir.

Adapazarı, bandosuna bir yılda 82 parça öğretmiş; Yozgat, 175 konser vermiştir.

Trabzon ve Aydın bandoları, ilk teşekkül eden bandolardandır.

Tokat, Üsküdar, Urfa, Samsun, Tekirdağ, Sinop, Niğde, Antalya, Mersin, Rize, Erzurum, Bartın, Kayseri, Kırklareli, Eskişehir, Denizli, Mudanya, Mardin, Uşak, Çorum ve Bolunun ve daha bazı Halkevlerinin de buldukları yerlere musiki zevkini aşılamağa yetecek birer bandoları vardır.

Simav, Ödemiş, Düzce, İnebolu gibi küçük yerlerin Halkevleri bile birer bando kurabilecek talebe yetiştirmeğe muvaffak olmuşlardır.

Musiki devriminin ilk zafer sesleri : Bandolar.

Ankara, Mersin, İstanbul, İzmir, Bursa gibi büyük şehirlerimizde Halkevlerinin orkestraları zaten garplılaşmış musiki zevklerinin galebesini büsbütün temin etmiye yaramakta ve Diyarıbekir, Bolu, Kütahya, Nazilli, Adapazarı gibi

Halkevlerinde sayısı artmakta olan bandolardan biri daha.

memleket köşelerinde ise Türk ruh ve ritmine yeni tekniğin, garpli zevkin müjdesini getiren ilk zafer seslerini teşkil etmektedir. Mudanya, Bafra ve Gerede de orkestra ve bandolar, köy gezilerine bile iştirak etmiştir. Köylüler, Türk ulusunun o ezeli selim zevki o esrarlı salim kavrayışı ile güzel çalınan en yeni ve en garbli parçaların da zevkine pekâlâ ermişler ve bandonun arkasından yakın köylere kadar yürümüşlerdir.

Van, Sivas, Bergama, Nazilli, Erzurum, Mudanya, Denizli, Çanakkale, Eskişehir, Beyoğlu, Şişli, Üsküdar, Aydın, Tekirdağ ve sair Halkevlerinin birer cazbant takımı vardır.

İstidatları çıkar yola sevk.

Halkevleri muhitlerinde musiki istidadı görülen çocukları, fasıl ve saz musikisinin esaretine düşmeden garp musiki zevkinin aydınlığına çekmekte ve onlara dersler vererek kabiliyetlerini doğru ve düzenli yola sevk etmektedirler.

Ankara, İzmit, Bartın, Diyarıbekir, Merzifon, Ödemiş, Edirne, Çorum, Ünye, Bursa, Adana, Aydın, Bafra, Beşiktaş, Eminönü, Kütahya, Gaziantep, Denizli, Niğde, Samsun, Gümüşane, Mersin, Konya, Bergama ve Alaşehir Halkevleri

Bir İnkilap Sergisi

bunlardan kayde değer sonuçlar almış olanlardır. Hemen her Halkevi yetiştirdiği bando veya orkestra takımı veyahut kurulmuş bu kabil teşekküllerin yardımı ile mümkün olduğu kadar fazla ve muntazam musiki konserleri vermeğe, musiki geceleri tertip etmiye çalışmaktadır.

Mevsimine göre haftada veya on beş günde bir musikili aile toplantıları yapan Ankara, Alâiye, Sinop, Maraş ve Niğde Halkevlerini bu tarz çalışmalara misal diye sayabiliriz. Adana, Diyarıbekir, İzmir, Düzce, Adapazarı Halkevleri sık konser vermekte ön safta gelmektedirler.

Mudurnu, Çorum, Gireson ve sair Halkevleri, muhitin musiki bakımından eleman mahrumiyetine rağmen yılmadan çalışmak yolundadırlar. Birbirlerini sık sık ziyaret eden ve gittikleri yerlerde konserler veren Halkevleri bandoları ve orkestraları vardır.

Aziz emanetler : Halk türküleri.

Gaziantep, İzmir, Mudanya, Denizli, Isparta ve Çorumda olduğu gibi halk türkülerini toplamak pilâğa veya notaya almak için musiki gezileri yapan Halkevlerinin ve yaptıkları gezilerin sayısı gittikçe artmaktadır. İzmir, Ankara, Zonguldak, Konya ve İnegöl gibi bir çok Halkevleri halka yeni ve dürüst musiki zevkini aşlamak için etraflı konferans serileri hazırlamışlar ve musiki müsahabeleri yapmışlardır.

Sivas, Erzurum ve diğer bazı Halkevleri mahalli ve milli rakısların eski kıyafetleri, jestleri ve bütün oynanış tarz ve teferruatı ile tesbitine çalışmaktadırlar.

İzmir Halkevi ilk tarihi ve millî sazı : “Kopuz,, u ihyaya muvaffak olmuş ve bununla çalınan halk türküleri geceleri hazırlamıştır.

Garb musiki âlemi ile daimî temas.

Musiki zevkinin bizzat musiki öğretmenleri ve telkincileri ruhunda da bir kat daha inkişaf ve tekâmülünü temin etmek ve halka arsulusal şöhretlerin musikisini dinletmek için Avrupa musiki dünyası ile de daimî ve sıkı bir temas muhafaza edilmiş ve ilk fırsatlarda yabancı musiki değerlerinin Halkevlerine davet imkânlarından istifade edilmiştir. Ancak Halkevlerinin devrim havasıyla daima heyecanlı ve uyanık tuttuğu, zevk ve bilgisini besleyip yarattığı muhitler sayesinde İnegöl gibi bir ilçemizde, daha 10 - 15 sene evvel karşı komşu kapısına geçerken dört yanına bakıp sıkılan eşsiz kabiliyetli Türk kadınına Halkevi sahnesinde alafranga nağmeler teğanni etmek müyesser olmuştur. Merzifon gibi bir halkevimizde 300 kişi garb musikisini öğrenmek için ders almağa gelmiştir.

Korolar.

Halkevleri halka bir ağızdan marş ve şarkı söyleme zevkini vermek, genç kabiliyetleri bu uğurda da hazırlamak için koro derslerine, koro talim ve

Bir Halkevi korusu

tatbikatına da çok ehemmiyet vermişlerdir; bir çok yerlerde sade mektebli gençlerden teşekkül etmekle kalmayan tam manasiyle halk korusu olan korolar hazırlanmıştır. İzmir, Eminönü, Kocaeli, Gaziantep, Beyoğlu, Adana, Kadıköy, Beşiktaş, Ayvalık koroları bunların başında gelir.

Ankara ve Bartın Halkevlerinin köylü koroları bilhassa kayda değer. Ankara Halkevinin civar köylerden yetiştirdiği 55 köylünün bir Cumhuriyet Bayramında marş söylemesi günün belli başlı en güzel tezahürlerinden biri olmuştur.

Ulusal rakıslara büyük alâka.

Halkevleri ar şubeleri, güzel sanatların ruh üzerinde çok müessir ve memleketimizde, halk arasında, en müteammim şubelerinden biri olan rakıslara, çalışmalarını ve araştırmalarını arasında önemli bir yer ayırmışlardır.

Musikî hareketlerinde Atatürkün tarihî söylevlerinden direktif ve hız alan musikî kolları, Atatürkün ulusal rakıslara gösterdiği yakın ve samimî alâkayı da göz önünde tutarak bunlar üzerinde uğraşmak, toplantı ve neş'e gecelerine bu millî rakıslarla şevk ve hususiyet vermek isabetini göstermektedirler.

Halkevinde kendini bulan sanat

Resim, bir kaç şuurlu fakat ferdi kımıldanmadan sonra, inkilâp yolunda ancak Halkevleri çatısı altında veya Halkevlerinin aşladığı ruhi haletle hıdayete erebilmiştir. Halkevlerinin açtığı sergilerde ufak tefek sanat ihmalciliklerini bile unutturacak ve bizi coşturacak kadar ülkülü ve inanlı tabloların teşhir edildiği olmuştur. Henüz mazisi bir insan ömrünü aşmayan resim sanatımızın bu kadar az zaman içinde göze çarpacak kadar olgun ve şumullü inkişafı, Moskova ve diğer şehirlerdeki sergilerde ecnebi sanatkâr ve münekitlerinin bile takdir ve hayranlığı ile karşılanmıştır. Atatürke en çok benzeyen amatör eseri, gene Halkevi gençleri yapmıştır. Türk kadınının Türk inkılâbına şuurlu şükranını ifade eden biricik heykel bir Halkevi sanatkârının eseridir.

Modern ve güzel binalarımızın proje müsabakalarını kazanan mimarların çoğu Halkevlerinde halka yeni mimari zevkini aşlamaktadırlar.

Umut verici sergiler.

Ankara Halkevinde, her cümhuriyet bayramında, memleket ressamlarının iştiraki ile cümhuriyetin sanat ve kültür mesaisini bir mühim cepheden teşhir fırsatını veren, birer inkılâb sergisi açmak artık teamül haline gelmiştir. Trabzon Halkevi civar vilâyetlerin resim kabiliyetlerini de haberdar ederek memleketin bir kısım resim mahsullerini bir arada toplayıp teşhir etmek imkânını bulmuştur. Balıkesir Halkevi yılda bir resim sergisi açmaktadır. Eminönü, Edirne, Antalya, Denizli, Samsun, Kars, Üsküdar Halkevleri de birer resim sergisi ile çevrenin kabiliyetlerini teşhir ve heveslerini teşvik etmişlerdir. Yıllarca Anadolunun her hangi bir şirin ve ilhamlı köşesinde kalarak öz memleket resimleri vücuda getiren sanatkârların şu bu Halkevlerinde tek başlarına açtıkları sergiler de büyük bir alâka ile karşılanmıştır.

Halkevlerinin bu teşebbüsleri, memlekette öyle feyizli neticeler vermiş, öyle iyi bir teşvik vesilesi olmuştur ki 935 yılında Ankara Halkevi bir 30 Ağustos sergisi tertib ve inkılâb resimlerini teşhir etmek için muhtelif müessesese ve ailelerin koleksiyonlarına baş vurduğu zaman derhal 90 tablo bulmaya muvaffak olmuştur.

Halkevleri resim kolları, başka memleketler resim hareketleriyle daima temasta bulunmuştur. Garplı resim üstadlarının eserlerini memlekette halka ve sanat kıymetlerine göstermek imkânını aramışlar, Rus ve Yunanlı bazı değerli ressamların memleketimizde sergiler açmasını sağlamışlardır.

Resim kursları

Malatya Halkevinde olduğu gibi kıyafetler üzerinde etüd yaparak resme ve dekora malzeme hazırlayan ar şubeleri de olmuştur. Ressamlarımız, sergilerde takdir gören birçok eserlerini Halkevlerinin içinde kendilerine tahsis edilen atölyelerde yapmışlar ve bu arada Halkevlerinin üyeleri arasındaki genç istidatlara, çalışma tarzları hakkında izahlar ve bilfiil temrinler vermek suretiyle yetiştirmelerine âmil olmuşlardır. İzmir, Mersin, Ankara, Eskişehir, Kadıköy Halkevlerinde birer devamlı resim kursu açılmıştır ve Kadıköy Halkevinde kursta yetişenler arasında müsabakalar bile yapılmıştır.

Halkevlerinin mimarlık alanındaki hizmetleri.

Mimarlık kısmına da Halkevlerinin sıkı bir alâka gösterdikleri, geçen yıl hemen her Halkevinde mimar Sinanın yıl dönümünün kutlulanmasında yapılan merasimin coşgun oluşu ile tebarüz ettirilebilir. Bazı Halkevleri koca ustanın birer tablosunu yapmışlardır. (Merzifon ve Ankara Halkevleri gibi). Bazı Halkevleri mimarlık sanatıyla alâkalarını sadece bir tezahür haline koymaktan öteye geçmişler ve buldukları orijinal tedbirlerle bu alanda da varlık göstermişlerdir. Meselâ Afyon Halkevi Afyondaki mimarların büyük ve devamlı yardımlarını temin ederek muhitteki bütün inşaat kalfa ve ustalarına, onların hepsini mümkün olan muayyen bir seviyeye ulaştıracak kadar devam eden kurslar açmışlar ve mimarların verdiği dersler ve yaptıkları tatbikat sayesinde 134 ehliyetli kalfa ve 12 mozayik ve beton ustası yetiştirmiştir. Bu suretle mimarlar inşaattaki küçük sanat sahibi Türk arkadaşlarını kendi elleriyle yetiştirmişlerdir. Ankara ve Eminönü Halkevinde birer mi-

marî eserler sergisi açıldığı gibi köy mimarlığına da ayrıca önem verilmiş, muhtelif tiplerde köy evleri tasavvur ve tesbit edilmiştir. Kadıköy Halkevi civarında ev yaptırmak isteyenlerin plânlarını tetkik etmekte ve etraflı tenkidlerini bildirip sahipleriyle münakaşa etmektedir.

Denizli Halkevi mimarî kolu muhitin şartlarına göre üç tip ev plânı yaparak halka dağıtmış ve yeni inşaatın disiplinli olmasını temine çalışmıştır.

İstidatlara malzeme ve rehber

Heykeltraşlık istidadı olup ta evinde saha ve vasıta bulamayan birçok heveskârlar buldukları yerlerin Halkevlerinde bu kabiliyetlerinin inkişafına zemin bulmuşlar ve mümkün oldukça bu işteki ehliyetler tarafından tenvir edilmişlerdir. Mardin Halkevinde muhtelif büstler hazırlanabilmiş, Eskişehir Halkevinde beliren bir istidat güzel sanatlar akademisinde tahsile gönderilmiş, Ankara Halkevinde genç ve mümtaz kabiliyetler hakikî sanat eserleri vermişlerdir. Kadıköy Halkevinde bir heykeltraşlık kursu açılmış ve talebe toplanmıştır.

Meydana çıkan kabiliyetler

Vazifesi ve ailevi vaziyeti icabı memleketin henüz sanat hayatı eyice inkişaf edememiş muhitlerinde eyi ve olgun istidadı birkaç tezahürden sonra teşvik görmediği, anlaşılmadığı ve revaç bulmadığı için sönüp gidecek bazı kabiliyetler, Halkevlerinin bu şubelerinde gösterdikleri gayretler, verdikleri eserler ve uyandırdıkları sıcak ilgiler sayesinde memleket mikyasında ve memleket büyüklerince tanınmışlar, daha müsait muhit bulmak imkânına kavuşmuşlardır. Son yıllar içinde sayıları birdenbire yüzlere binlere doğru artmaya başlayan ressam, musikişinas, mimar ve heykeltraş gençler millî ruh-daki sanat iştiyakını, günden güne artan kıymet ve liyakatle, temsil eden canlı delillerdir.

TEMSİL

Ş
C
B
E
L
E
R
i

52 inci Sayfada okuyacağınız bu istida klişesi, eski, geri, mutaassıp ve jurnalcı bir zihniyetin ifadesidir. Daha bundan on beşsene evvel, temsili bir bid'at, bir küfür eseri gibi karşılayanlar bu memlekette yaşayabiliyorlar ve seslerini yükseltebiliyorlardı. Bugün, yurdun her köşesinde Türk kadınının sahneye çıkması, havada yıldızların parlaması, ağaçta dalın çiçek açması kadar tabii olmuştur.

Temsil Şubeleri

Ulusal birlik ve beraberlik terbiyesi vermeğe ve halkımızı derin bir halk ruhunun heyecanı içinde yeni hayatta yükseltmeğe çalışan Halkevlerinde vazife almamız lâzımdır. Bu vazifenin bütün zorluğu nihayet haftada birkaç saatimizi bu işe vermekten ibarettir.

R. PEKER

Temsil gibi her saha ve safhadaki istidat ve hevesleri işleyen, telkin ve terbiyeyi her seviyede kafa ve ruh için tesirli kılabilen bir sanat şubesi inkılâp memleketlerinin ve inkılâp müesseselerinin ilk ele alacağı çare olmak lâzım gelirdi. Halkevleri bu lüzumu bütün manasile kavramış bulduklarını ilk açılmalarını, bütün yıl dönümlerini ve bütün millî bayramları birer temsille kutlamak suretile göz önüne koymuş bulunuyorlar. Neşriyatın henüz istediğimiz miktarda okuyucu ve konferanslarını iatediğimiz seviyede dinleyici bulmasına irfan durumu müsait olmayan yurt köşelerinde bile temsilin rolü büyük ve tesiri müsbet olacaktır.

Tiyatronun Eşsiz telkin kudreti.

136 Halkevinde birden, bir tezli ve özlü piyesin, bir kaç defa tekrar edildiğini kabul etsek ve Halkevi başına 1500 kişinin geldiğini farzetsek

136000 den fazla yurtdaşa bir iki gün içinde bir fikri telkin etmiş olabileceğimizi anlarız. Daha Halkevleri resmen açılmadan evvel Halkevlerinde ilk faaliyet bir temsille başlıyor, ilk temel hem tarih tezimizi hem telkin tarzımızı anlatacak bir piyesle: "Akın",la atılıyordu. Halkevlerinin ilk açılış günü nutuklardan ve şiirden sonra ilk çalışma, ilk işe başlayış, yine bir piyesin temsili (çoban'ın sahneye konması) oldu.

Halkın ilgisi ve muharririn ülküsü.

Halkevleri çocuklarının aldıkları rolleri başarmakta ve temsili canlandırmakta gösterdikleri kabiliyet ve halkımızın bu temsillerden hiç esirgemediği yakın ve teşvik edici alâka az zaman içinde öyle inkişaf etti ki yalnız hafif mevzular üzerinde yazmayı adet edinmiş görünen piyes muharrirleri bile ciddi ve ülkülü mevzular üzerinde olgun ve tezli piyesler kaleme aldılar. Ötedenberi böyle milli teşekkülleri beslemek için kalemini hazırlamış olduğu iddia edilebilecek kadar devrim ve gençlik hareketleriyle yakından ilgili ustakalemler derhal harekete geldiler; sanat heyecanlarını devrim için faydalı yapmak ve Atatürkle eserlerine duydukları samimi hayranlığı dile getirmek fırsatını gözetleyen genç sanatkarlar da birbiri arkasına eserler verdiler; henüz heves ve istidad devrini geçiren bir çok kabiliyetler Halk- evlerinin havası ve heyecanı içinde, arkadaşlarının teşviki ve yardımı ile olgun eserler meydana getirdiler, hatta bazan mevzuu tarih kolunca tesbit

edilen, yazısı edebiyat kolunca kaleme alınan ve temsil kolunca sahneye göre işlenen müşterek, anonim, tam Halkevi işi mükemmel piyescikler bile hazırlandı.

“Oyunculuk!,, diye dudak bükülemiyecek büyük hizmet

Halkevlerinin temsil işine başlayışı üzerine bu devrim kurumunu yaşatmayı bir kutsal ödev bilen bir çok sayın ailelerin kız çocuklarını dahi sahneye çıkarmaları o zamana kadar oyunculuk diye dudak bükülüp geçilen en mühim ve nezih sanat şubesindeki kabiliyetlerimizin de belirmesine ve işlenmesine, halkın bir eski ve sakat telekkisinin daha, o türkün her şeyden üstün aklı selimi ile yenilmesine ve kafalardan sökülüp atılmasına sebep oldu.

O eski batıl zihniyeti bu kısmın kapağına koyduğumuz bir kılışe bütün belâğati ile ifade etmiş oluyor; bir Halkevi şubesinin doküman olarak bulup gönderdiği 15 Şubat 336 da Kütahya kadılığına verilen bu istidada şöyle denmektedir :

Kütahya Kadılığı huzuru fazılanelerine

Faziletlü efendim hazretleri

Bin üç yüz otuz altı senesi şubatının on ikinci günü akşamı cuma gecesi Kütahya Sıhhiye Müdürü Ziya ve Darümuallimin müdir muavini Cemal ve Jandarma tabur kâtip muavini Sabri ve operator Nedim ve sabık idadi resim muallimi halâ Küçük çarşıdaki dükkânda mukim fotoğrafçı Osman efendiler tarafından İzmir muhacirini menfaatine mahalli terbiye ve irfan olan mektebi sultani binası dahilinde umuma müsamere vereceğini ilân ve olbapta muhtelif kıymetlerle bilât tevzi ettikleri halde vakti mezkûrede mahali mezkûre hüsnü niyetle şitaban olan müslümanlarla işbu müslümanların hissiyat ve terbiyei milliye ve içtimaiye erini anlamak üzere giden ermeni ve katolik milletinden bir takım kimseler muvacehelerinde memul ve intizarın hilâfında icabihal ve mevkile gayri mütenasip ve terbiyei diniye ve milliye ile gayri kabili tevfiik tiyatro oynamışlardır. Şöyle ki esnayı muhakemede tafsilâtı arz ve beyan olunacağı üzere mezkûrûlesami eşhası sahne temaşaya güya bir mahkemei şeriye odasında etrafında vazifeye müteallık kitaplar ve karşısında bir masa ve bir tarafında nargile ve elinde marpuç ve bir tarafında uzun çubuk ve başında büyük bir beyaz sarık ve sırtında bir siyah cübbe olduğu halde koltuk üzerinde oturmuş bir hâkimüşşer'i temsil ve irae edilmiş ve şanı hükâm ve ülemayı dini islâma yakışmayacak envai fezayih ve denaneti ahval ve evza vaki olmuş gibi filen tasvir edildiği gibi esnayı luubde hilei şeriye olarak arapça bir ibare okumak ve genç oğlan ve kız kıyafetine girerek şuhut mahzarında akti nikâh etmek suretile eğlenmişler ve ferdası cuma günü dahi kadımlara aynı oyunu oynamışlardır. Mumaileyhimden hakimi temsil eden Cemal efendi talâki selâse ile zevcesini tatlik ve terk etmiştir. Mumaileyhimin hile ile ahaliyi celbedipte bilahare fevkalmemul yarü ağıyara karşı bir güna mukaddesatı diniye ile eğlenmeleri temaşakâran üzerinde bile bir sui tesir hasil ettiği şayi olmuştur; Mumaileyhimin berveçhi meşruh biliştirâk ika ettikleri efal ve harekâtlerle kisvei ilmiyeyi lâbis olan hükâm ve ülemayı islâmın zat ve sufati şeriye ve ilmiyelerini ve ahkâmı şeriyei mezhebiyemizi maskara ve istihkar etmiş olmalarına mebnî mahzuratı diniyede vaki olup ve hususu mezkûr ise hukukullahe müteallık olmağla bu bapta her kesin davaya salâhiyeti derkâr bulunmuş olduğundan müddeialehimden her biri huzuru şer'e celp ve davet edilerek haklarında muktazayı şeriatin hükmü icra olunmasını talep ve dava eylerim olbapta emrûferman hazreti mennehülemrindir.

15 Şubat 336

Kütahya İshakıfakih Medresesi Müderisi Hocazade Halit

Bu zihniyet artık boğulmuştur, artık sesini yükseltemez; eğer kısık sesle söyleniyor görünürse Halkevinin ilk işi bu sesi hükümsüz kılmak için en esaslı tedbiri almak, en tesirli telkinleri yapmaktır.

Hayatta ve sahnede aynı vazife

Hiç bir profesyonel endişe gözetmedikleri için sadece benimseyebilecekleri, candan kavradıkları; şahsiyetine hakkile bürünebileceklerini akılları kesdiği rolleri üzerlerine alan Halkevi gençleri temsil işlerinde de çok muvaffak oluyorlardı; takma şahsiyet, maske rol hemen hiç yok gibi idi: Bir piyesde bir baba ile bir kızamı ihtiyaç var, Halkevi üyelerinden olan bir

baba-kız hemen bu rolleri üzerlerine alıyorlar, bir hemşeriyemi ihtiyaç var hemen Halkevi üyesi bir hemşire bu rolü kabul ediyor, bir muallimemi ihtiyaç var Halkevli bir muallim pek alâ bunu deruhte ediyordu. Piyesler hep tezli ve özlü olduğu için, bu suretle, ruhlarında aynı yani hayattaki ödevlerin kudsiyet ve mesuliyetleri bir az daha yükselmiş ve belirmiş oluyordu.

Salonlar seyircilere dar geliyordu

Gün geldiki Halkevleri, salonlarının veya buldukları yerlerde muvakkaten işgal ettikleri en geniş salonların seyirci kalabalıklarını almamakta olduğunu bildirdiler ve bu defa piyesin açıkta temsil edilmesi için tedbirler alındı. Böylelikle bir çok Halkevleri köylerde bile piyesler vermek imkânını buldular. İyice pişirdiği bir piyesi komşu Halkevlerini ziyaret ederek onların salonlarında ve oraların halkına da oynayan halkevlerinin sayısı gittikçe çoğaldı. Halkevlerinin birbirleriyle hazır dekor ve elbise mübadele ederek daha çabuk ve daha masrafsız temsiller vermek çaresine baş vurduğu da görüldü.

Hazır elemana konmak değil; eleman yaratmak.

Bu suretle bazı yerlerde Halkevlerinin en faal en çok rağbet gören şubesi temsil şubeleri olurken bir taraftan da bazı Halkevlerinde kadın eleman bulunamadığı ve piyeslerin bu yüzden temsil edilemediği haberi gelmeğe başladı ve buna bir hal tarzı bulmak için kadınsız piyes yazılması

istendi. Halkevlerinde temsil, temsil yapılmış olmak için değil, bir fikir ve bir tez ortaya atmak ve Türk milletinin bu sahadaki genç kabiliyetlerini de meydana çıkarmak için yapıyordu; bu itibarla kadınsız piyes hazırlamanın muvaffakiyet ve imkân derecesini münakaşa etmeden evvel kadınlı piyeslere muhakkak mahalli elemanlar bulmanın bir vazife sayılması gerektiğinin

göz önünde tutulması lâzımdı. Hiç bir Türk il veya ilçesinde her hangi bir temsildeki bir iki rolü ifaya kabiliyetli bir kaç Türk kadınının bulunmadığı iddia edilemezdi. Olsa olsa henüz eski telakkinin menfi ve isabetsiz tesirlerinin devam ettiğine hükmetmek icabederdi ki Halkevlerinin en belli başlı vazifelerinden biri de böyle sakat, içtimai heyetin inkişafına engel geri

telakkilerle mücadele etmektir. Onlara böyle hazır bir vesile ile temas etmişken mücadeleye girişmek bir vazife ve inkılâp zarureti idi. Bunu kavrayan Halkevleri tesirli konferanslar ve filî teşviklerle vaziyeti düzeltmeğe koyuldular ve temsil işleri buralarda ilk zamanların sıcaklık ve coşkunluğunu yeniden almak yoluna girdi.

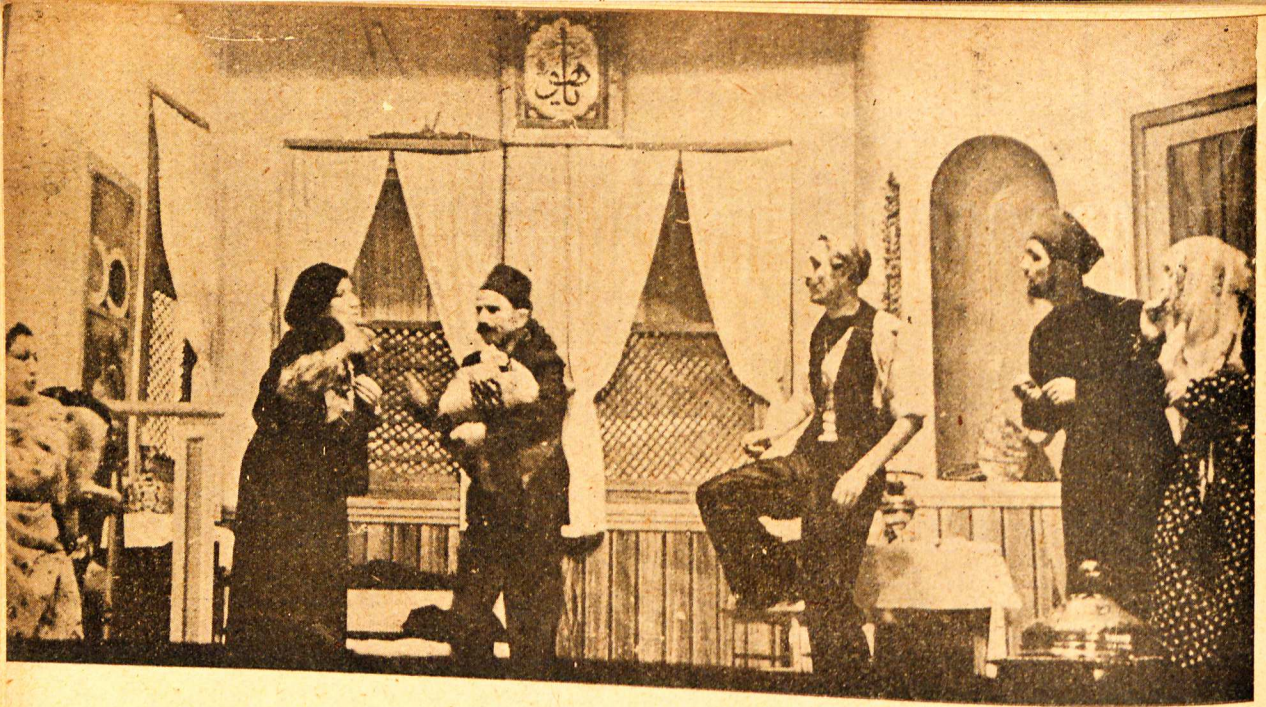

Piyes seçiminde geniş görüş.

Halkevlerinde oynanması kabul edilen piyesler hiç te körükörüne dar ve sıkı kayıtlara tâbi tutularak seçilmiş değildir. Yalnız tarih tezimizi ve milli mücadele menkibelerimizi değil her hangi bir içtimâî telakkimizi tesbit eden, eski içtimâî hayatın her hangi sakat bir tarafını belirten, yeni ve makbul hayatın her hangi güzel tarafını ortaya koyan bütün piyeslerin temsiline memnuniyetle muvafakat edildi. Sanat bakımından pek kuvvetli olmayan piyeslere bile genç istidat ve heyecanların inkişaflarına bir teşvik olsun diye

büyük maksattan hiç bir fedakârlık edilmemesi esasına riayet olunarak müsamaha gösterildi. Piyeslerin mahdut bir iki mevzua hasredilmesi hiç bir zaman tensip edilmedi ve bilâkis bundan kaçınıldı. İlk zamanlarda hep tarihî ve milli muayyen mevzular üzerinde duran piyesler yazılmış ve seçilmiş olması, bir tesadüf eseri olmamıştır: halka telkini çok yerinde bir hareket olacak olan tarih tezimizin iyice içe sinmesi ve halk ruhunda kökleşmesi, kurtuluş savaşı hatıra ve heyecanlarının bir def'a daha geriden ve şuurlu

bir heyecanla tesbit edilmesi esasları gözetilmiştir. İlk piyeslerden çoğunun manzum oluşu da bir tesadüf eseri değildir: yalın birer telkin eseri olan ve sade ulvî heyecanları haykıran sözlerin bir çoklarının halkın hafızasında da kolaylıkla yer edebilmesi için manzum sözün herkesce müsellemlü üstünlüğünden yardım istenmiştir.

Tiyatro tarihinde mühim bir yer almış, temsil sanatının inkişafında birer merhale olmuş cihan şaheserlerinden hiç olmazsa birer ikişer parçanın temsilile dünya sanat tarihine cumhuriyet çocuklarının ilgisini çekmek gayesiyle bir ayrı çalışma safhası daha açılmıştır.

Talimatnamede temsil işi.

Halkevleri talimatnamesi temsil şubelerini şöyle ödevlendirmiştir :

Halkevleri gösterit şubeleri gösterit sanatına isteği ve kapasitesi olan kadın ve erkek üyeden toplanmış bir gösterit gurubu kurarlar. Halkevleri müsamerelerinde Genyönkuruluca seçilecek veya yeniden yazdırılacak piyesler oynanır. Bunlardan başka oynattırılacak piyeslerin merkezce görülüp uygundur denilmiş olması şarttır.

Muvaffak Halkevleri.

Temsil işlerinde mükemmel verim, yalnız İstanbul gibi Ankara gibi, Balıkesir gibi.. Bu güç ve entelektüel işe elverişli ve istidatlı elemanı çok

olması tabii görülebilecek yerlerin Halkevlerine inhisar etmemiş, çevresindeki uyanık ve aydın gençleri, hevesli ve ülkülü kabiliyetleri evlerinin çatısı altına toplamasını, onlarda fahri fakat mukaddes bir hizmetin şevkini uyardırmasını bilen ve yılda bir kaç temsille iktifa etseler bile hiç bir suretle faaliyetlerinden bedbinlik izhar edilemeyecek olan bir çok Halkevleri bu

işte de muvaffak olmuşlardır. Meselâ İzmirde ancak (1) ve Samsunda (4) piyesin oynanabildiği kaydolunduğu bir senede Sandıklıda (13), Urfada (11), Rize ve Mardinde (30), Kulada ve İnegölde (9), Malatyada muntazaman ayda bir, Elazizde (15), Erzincanda (23), Balıkesirde (32), İzmitte (21), Maraşta (12), Uşakta ve Gaziantepde (16), Sinopta (17), Burdurda (15), Simavda, Boyabatta, Mudurnuda, Muşta, Urlada, Ünyede bile (6) şar temsil verilebilmiştir.

İşin fantazisinde değil, esasındayız.

Dekorların belki daha az sanatkârane, kıyafetlerin belki bir az daha

dağınık olmasından ne çıkar; telkin yapılmış kabiliyetler belirmiş, randıman alınmıştır ya. Ötekiler zamanla ve diğer şubelerin de yardımile pekâlâ bertaraf edilebilir. Meselâ Gerede, Ödemiş, Bartın gibi Halkevleri bu işte muvaffak olmuşlardır, çünkü muhitlerindeki münevverleri ülkü uğrunda seferber etmesini, çevrelerindeki öğretmenleri tabii üyeleri bilip öylece muhafaza etmesini ve çalıştırmasını,

her faaliyette el birliği, takdir müsavâtı, taksimiamâl intizamı temin etmesini

başarmışlardır. Eskişehir ve Nazilli Halkevlerinin onardan fazla temsil vermekte beraber birer de operet oynamaya zaman ve eleman bulduklarını bu arada kaydedelim. Düzcede bir piyese 600 kişinin gelmesi, Edirne'de iki piyese ve iki mûsamerede 4400 vatandaşın hazır bulunması, Kütahyada temsilleri seyre gelenler arasında 2000 köylünün de yer alışı, Elazizde temsil başına 500 seyirci isabet etmesi, Kayserinin halktan

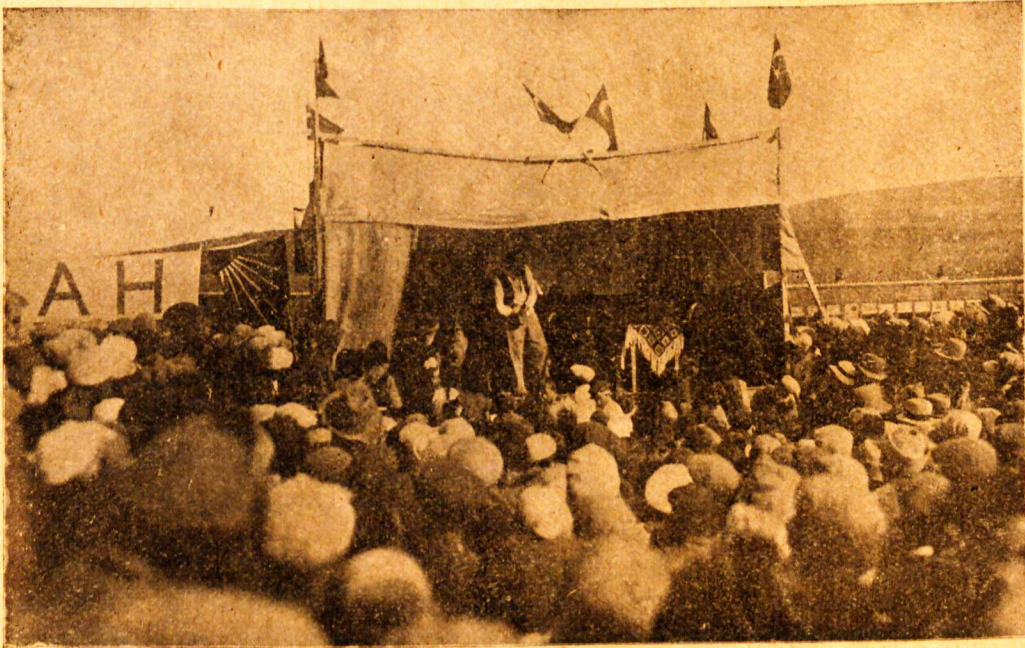
elemanlarla 25 defa temsil verebilmesi, Bursada yirmi sekiz temsilin 20000 ne yakın seyirci buluşu, Siirtte verilen on temsilin İstanbul gazetelerinde

bile akis uyandırışı, Eminönünde 80 gösteriti aynı şevkle oynayan elemanların hâlâ ölkü hizmetinde hazır bulunuşu ve 15000 seyircinin onları candan alkışlamağa zaman zaman koşmuş bulunması ve hele Ankara Halkevinde verilen 38 temsile 20000 kişi geldikten maada her temsil günü Halk-evi meydanının sıra ve fırsat bekleyenlerle dolu oluşu gösteriyor ki bu memlekette temsille büyük bir başarış yapabilecek ve temsil işleri telkin ve terbiye vasıtalarımızın başında sayılmaya daima lâyık kalabilecektir.

Halkevinin mütevazı' mucizesi: Köyde temsi'

Bir köyde bir gece saati düşününüz ki: köyün senelik mutat hayatının haricinde o saatte köy meydanında bir kalabalık bir kaynaşma ve bir gürültü

duymaktayız; ne bir seferberlik ne bir iltica haberi. Derviş Mehmedleri ebediyen susturan bir inkilâp belâgatile bir takım sesler bir şeyler haykırıyor,

yakın İl ve İlçe Halkevinin çocukları köylülere anlayabilecekleri dilde ve kavrayabilecekleri tarzda bir ulusal piyes oynamakta veya bir canlı tablo göstermektedirler. Köyün durgun semasının ve esniyen sokaklarının bir daha hiç unutamıyacağı bu hadise haddi zatında belki fevkalâde bir şey olma-

makla ve daha doğrusu fevkalâdeliğini kaybetmesi ancak tekrarlarıyla kabil olacağı muhakkak olmakla beraber köyde ilk defa cereyan etmektedir: Ödemiş, Tokat, Sandıklı, Denizli, Bartın Halkevlerinin çocukları işte köyün maneviyatını böyle fethetmeye, kalbini ve kafasını böyle kazanmaya koyulmuşlardır. Saltanatın karagözü bile tanıtamadığı köye Cumhuriyet nesli ve cumhuriyet teşkilâtı piyesi ve canlı tabloyu, tezi ve telkini götürmektedir.

Diğer temsil faaliyetleri.

Balıkesir, Edremit, Sinop, Ünye, Mardin gibi bazı Halkevleri de iyice hazırladıkları piyesleri civar Halkevleri gençleriyle tanışmak ve yakın ilçeleri görmek için yaptıkları seyahatlar vesilesiyle oralarda da oynayarak ödevlerini tamamlamaktadırlar.

Mersin ve Gümüşane gibi bazı Halkevlerinin bir veya iki piyesi bütün çevre halkına gösterebilmek ga-

yesiyle muntazam programlı ve propağandalı bir harekete geçtikleri de memnuniyetle görülmüştür.

Ankara ve Beşiktaş gibi bazı Halkevlerinin, çocukları bilhassa tatil zamanlarında mektebin verdiği güzel tesir ve telkini üzerlerinde devam ettirmek için zevkli ve tezli piyesler veya filimlere davet ettikleri olmuştur.

Niğde, Gerede, Denizli vesair Halkevlerinde temsilin ehemmiyeti, içtimai hayattaki rolü ve mevkiî üzerinde aydınlatıcı ve istidatları meydana çıkarmaya teşvik edici konferanslar verilmiştir. Öğretmenlerin Halkevlerinde bilhassa

temsil işleriyle alâkalanmaları lüzumunu ve bunun bir şeref olduğunu tebarüz ettirmek için sahneye çıkmak suretile numune olmak isteyen ülkülü kültür adamları çok olmuştur (Zonguldak kültür direktörü, muharrir İbnirrefik, mühendis Galip ve birçok mühendisler ve doktorlar). Çünkü bir temsilde rol almak, bir konferans vermek, bir tablo yapmak, bir parça çalmak veya söylemek gibi şeref verici bir şeydir. Hele bu, ülkü uğrunda yapıyorsa bir kat daha aziz ve kudsi bir mahiyet alır.

Sistemli çalışan Evler.

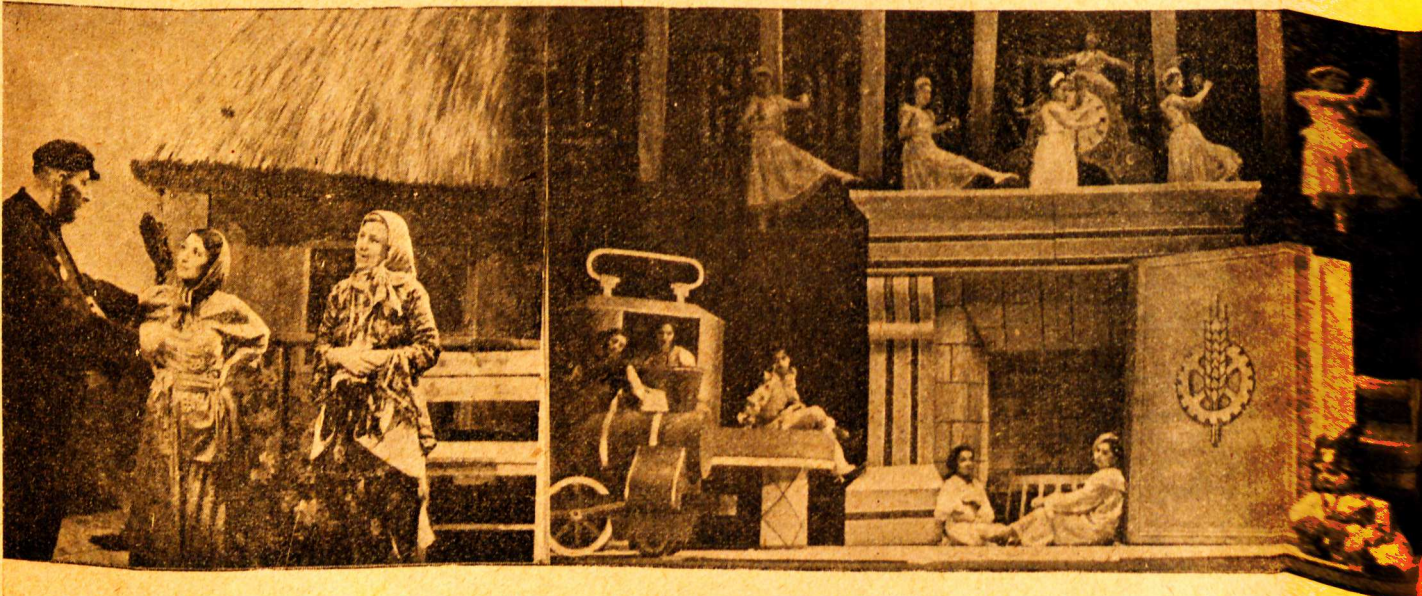
Temsil işlerinde en sistemli çalışan Halkevleri Ankara ve Eminknü Halkevleridir. Dersler ve rejisörlerle kabiliyetleri beslemekte ve yetiştirmekte öneyak olmuşlardır. Bilhassa Eminönü Halkevinde dersler tam bir tiyatro mek-

tebi programına uygundur. Birinci yıl: Kıraat ve inşaat, makyaj ve mimik ikinci yıl: trajedi, komedi, edebiyat tarihi, ruhiyat, türk kostümleri tarihi; üçüncü yıl: sahne ışığı, sahne tekniği, dekor, garp tiyatroları ve edebiyatı dersleri verilmektedir. Bu Halkevlerindeki muntazam ve teknik çalışmaların bol eleman, kâfi vasıta ve hazır imkândan ziyade yine gaye ve sanat aşk ve gayreti olduğu kanaatini bir daha izhar ve isbat için meselâ Bartın Halkevinin ele alalım: Bu Halkevinin temsil komitesinde yapılan iş bölümü bu husustaki çalışmalar için mükemmel bir numune teşkil edebilir; Temsil şubesindeki 21 üye, aralarında güzel bir vazife taksimi yapmışlardır: 2 üye rejisörlük, 2 üye dekor işi, 4 üye gardrop ve aksesuvara nezaret, 2 üye salon ve girişini düzenlemeğe itina, 2 üye süflörlük, 2 üye makyaj, 1 üye reklam ve yayın, 1 üye piyes seçip guruba teklif ve 5 üye toplantılarda ağırlama işlerini deruhte etmişlerdir. Her ayın muayyen bir gününde bazen talebelerin de iştirakiyle, bir temsil verilmekte ve o ayda bir millî bayram günü varsa temsil o güne rast getirilmektedir

Beyoğlu Halkevinde olduğu gibi meşhur tiyatro eserleri üzerinde incelemeler yapan, Ankara Halkevinde olduğu gibi klasik piyeslerden parçalar temsil ederek onlar üzerine halkın alâkasını çeken temsil şubeleri de vardır.

Filmlerle telkin.

Cumhuriyet Halk Partisi devrim fikirlerini yaymaya ve halk kültürünü arttırmaya elverişli görerek tedarik etmiş olduğu filmleri Halkevlerine münavebe ile göndermektedir. Her Halkevi bu filmleri gösterebildiği kadar fazla bir kalabalığa seyrettirdikten sonra civar Halkevine geçirmektedir. Bu suretle her Halkevinin bulunduğu yerde hemen bütün mekteplilerin ve çok defa köylülerle askerlerin de zevkle seyrettikleri sınaî, ziraî, sihî filmler ve büyük resmigeçitleri, büyük bayram ve inkilâp günlerini bütün tezahürleriyle göz önüne koyarak heyecanları besleyen ve yayan yerli filmler zaman zaman bütün memleketi devretmektedir. Ankara Halkevi bu bakımdan büyük

başarılar kaydetmekte ve kendi gençlerinin gayret ve ihtisasile ve kendi cihazlarını kullanarak bir çok ulusal şenliklerin filmlerini almakta ve Ankara halkına büyük hadiselerin heyecanını bu filmleri göstermekle tekrar ve yerinde görülmüş gibi yaşatmaktadır.

Millî rakıslara temsil bakımından da önem

Halkevlerinin temsil kolları, çalışmalarında millî rakısları da lâıyk oldukları yüksek alâka ile karşılamakta ve onlara değer ve önem vermekte adeta bir birleriyle yarış etmektedirler. Türk milletinin zevkindeki inceliği ve erliği çok güzel tebarüz ettiren millî rakısların bayram ve şenlik tezahürlerine ayrı bir hususiyet ve kıymet getirdikleri her zaman görülmüş ve her fırsatta bu güzel çareye baş vurulması âdet haline girmekte bulunmuştur.

Şeref ve mesuliyeti paylaşmanın sırrı.

Ssan'atın ferdî bir çalışma eseri olduğunu görerek ancak böyle bir ferdiyetle sivrilmiş olan bir tek şahsiyetin tek başına yaratıcılığı addedenler vardır. Bu görüşü büsbütün yanlış tefsir ederek, bir san'at eserinin ruhda ve kafada beslenme, neşredilip cemiyete mal olma ve halka dönme gibi esaslı tezahürleri haricinde, kâğıda geçme gibi arızî zamanlarını ele alıp esas sayanlar, yanılmaktadırlar.

Böyle bir kanaatle, köşesine çekilmeyi, şöhreti için istismarı düşünmediği müddetçe kalabalığa bigâne kalmayı âdet edinmiş gafil ve marazî san'atkâr tipini ortadan kaldıracak, san'ati maşeri bir iş, bir topluluk yaratışı haline sokacak san'at hadiselerinin başında temsil işleri geliyor.

Temsil işlerine yalnız bir fikri en iyi telkin edebilen vasıta olduğu için değil, aynı zamanda toplu çalışmaya, müşterek eser vermeye, şeref ve mes-

uliyeti paylaşmanın sırrına ermiye en güzel tatbikat merhalesi ve bu hususta en iyi terbiye sistemi olarak da önem verilmektedir.

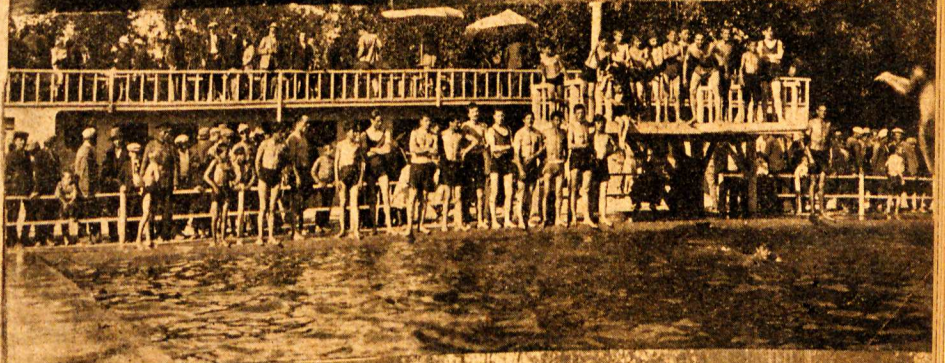
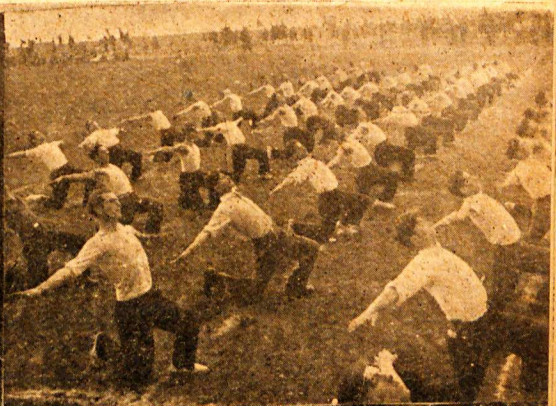
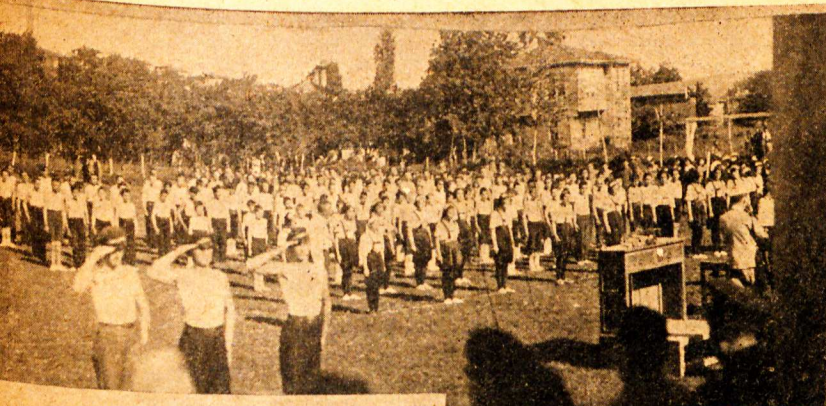
Temsil işlerinin yer yer beliren ve merkeze akseden değerli tezahürleri Türk gençlerinde birlikte çalışmanın yeni ve tatmin edici örnekleri addedildiği için ve san'atı cemiyete götürdüğü, asıl ve aslı sahibine mal edebildiği için, bu kadar büyük bir memnuniyetle karşılanmaktadırlar.

Temsil işi yürüyecek.

Memleketin her köşesinde eski ananelerle inkılâbı gençlerin ve müteşebbis büyüklerin sistemli, telkinli, güler yüzlü mücadelesi muvaffakiyetle devam ettikçe iğreti mukavemet veya bigâneliklerin hepsi çözümlenip dağılacak ve temsil işleri bazı Halkeylerinin çatıları altına topladıkları mühim kalabalığın, bazı Halkevlerinin sahnesine çektiği kabiliyetlerin Halkevlerimiz adedince fazla mislinin bu uğurdaki topluluğunun vereceği heyecan ve şevkle yürümeye devam edecektir.

SPORTS AND SUBCULTURE

Spor şubeleri

Spor işi, Partimiz ve Hükümetimiz için, en mühim görülen siyasî idarî ve iktisadî işlerimiz derecesinde bir ehemmiyetle görülmektedir.

Tekniğimiz ne kadar kuvvetli olursa olsun inzibat ruhu tamamlanmadıkça sporculuğumuz eksik görünmek tehlikesinden kurtulamaz.

R. PEKER

Halkevlerinin çalışmaları arasında sporun ehemmiyetli bir yer alması gerekti. Memlekete spor yeni girmişti, lüks ve fantazi gibi telâkki edildiği oluyor yahut ferdlerin ve heveskârların işi sayılıyordu. Sporu memleketin kültür fizik davası olarak ele almak, ulusal spor meselesini ortaya koymak Türk gençliğinde ve Türk halkında spora ve beden hareketlerine sevgi ve ilgi uyandırmak, sporu ananeleştirmek, kitle hareketi yapmak ancak bu sayede mümkün olacaktı ve sporun bu şekilde telâkki edilmesinin spor faaliyetlerinin bu görüş içinde inkişafının memleket için kat'î bir zaruret olduğu meydanda idi.

Beden, ruh ve kafa gelişmesi bir arada.

Halkevleri memlekette gençlik ve halk kuvvetlerinin en doğru bir muvazenesini ve en hayırlı inkişafını beden ruh ve kafa gelişmelerinin bir arada olmasına ve bir tempoda ilerlemesine bağlı görmekte haklı idi ve sporun yalnız gençlere mahsus bir eğlence halinde talâkki edilmesinin bir an evvel önüne geçmek lâzımdı. Türk cemiyetinin 19 uncu asır başlangıcına kadar gürbüz adamlar yetiştirdiğini kendi tarihlerimiz kadar garb malumat ve masallarından da öğrenebilirdik.

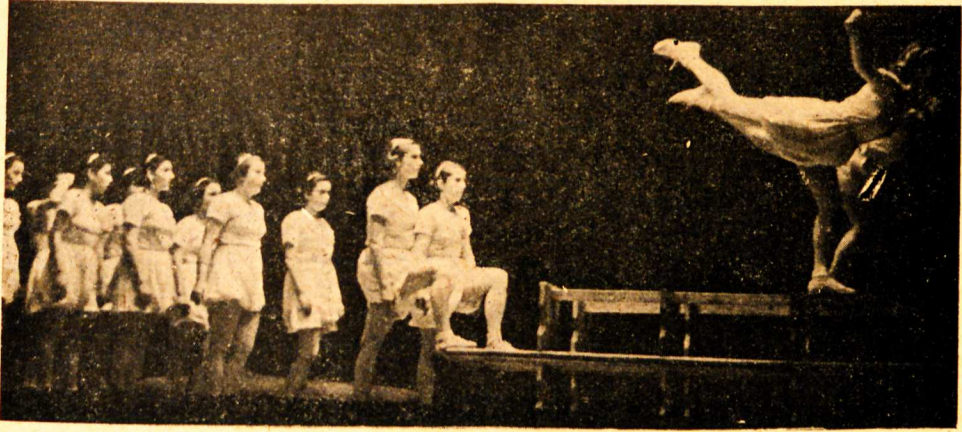
Köyde ve şehirde, her yerde spor.

Fakat 19 uncu asırdan sonra gelen nesillerin vücutları gittikçe bozulmuş Anadoluda saltanat devrinin yadigarı olup ta Cumhuriyet devrinin kahrettiği düşman sıtma bozuk ve sıhatsız vücutlar türemesine sebep olmuştu. Bun-

dan dolayı saltanat devrinde bakımsız ve sağlıksız kalmış köylerden her devirde tabiatile en çok kapalı havada kafa çalışmaları yapan insanlarla dolu şehirlere kadar, bizde her yerde spor gıda ve hava gibi bir ihtiyaçtı. Biz sporu bir marifet gibi yapmaktan önce bir hayatî vazife, bir içtimai icab diye yapmağa mecburduk.

Ananeleşen spor.

Sonra, marifet ve şan için yapılan sporlarda da ancak ananeleşmiş ve millete mal olmuş spor şubelerinde fazla muvaffak oluyorduk. Çünkü o ş-

belerdeki seçilmişler bütün bir millet içinden seçilip geliyorlardı, meselâ bir güzide göreşçi tarla başında, kasaba meydanında, şehir salonlarında göreşen bütün türkier arasından süzülüp gelmiş oluyordu. Bu kadar millileşmiyen diğer spor şubelerinde kabiliyetler ancak bu oyunla meşgul mahdud kimse-

ler arasından seçiliyordu. Milletın o spor sahasında henüz milletçe bir mümarese yapılmış, kabiliyet derecesi tesbite dilmiş sayılamazdı velhasıl her bakımdan bizde sporun kütleleşmesi, ananeleşmesi ulusal ve yurtsal olması lâzım geliyordu.

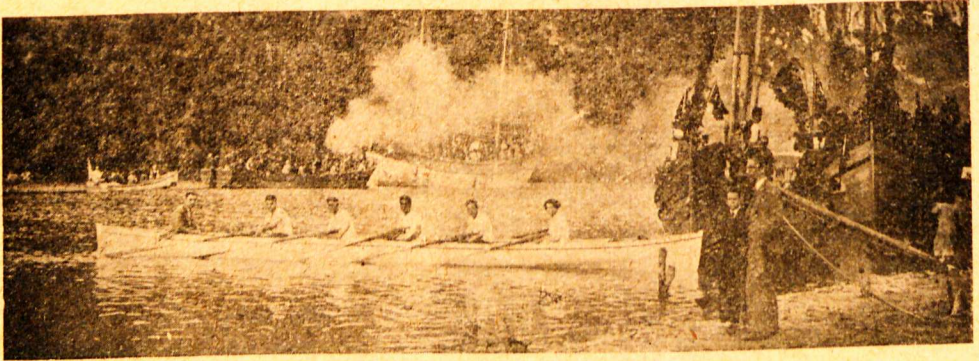
Halkevleri için spor, gencin, yaşlının sağlık durumunun düzelmesi, sağlık neşesinin artması, çalışan Türkün iş veriminin fazlalaşması ve bunlardan daha evvel de her Türkün yurdunu korumak için muhtaç olduğu kudreti elde etmesi: gözü peklige, becerikliliğe, dayanıklılığa kavuşması için bir yol demektir.

Türk spor kurumu ile el ele'

Halkevleri spor şubeleri, bu büyük yurt hizmetinin ifası için Türk Spor Kurumile el ele vererek kuruma girmiş veya girmemiş spor kulüplerinin ge-

lişme, ilerleme ve yayılmasına ön ayak olmaya başladılar. Henüz fedre edilmelerine spor seviyeleri müsait olmayan kulüpleri Türk Spor Kurumu nizamnamesinin istediği değere yükseltmeye ve henüz hiç kulüp bulunmayan yerlerde kulüp kurulmasını hazırlamaya çalıştılar. Kulüp olan yerlerde

kulüplerin dışında kalmış gençlerde spor zevk ve ihtiyacını mütemadi ve müsbet telkinlerle uyandırdıktan sonra onları spor kulüplerinin faal ve şevkli birer müdavimi haline koymağa uğraştılar.

Mahallî şartlara uygun sporlar.

Halkevleri, buldukları muhitlerin coğrafi vaziyetlerine, iklim ve arazi hususiyetlerine göre, bütün makbul spor şubelerine ehemmiyet verilmesini sağlamakla beraber, en muvafık spor hareketini geniş bir mikyasta yaratıp teşvik etmeye çalıştılar. Memlekette meselâ kayak, dağcılık, yüzücülük, av-

cılık gibi sporlar için öyle müsait yerler vardı ki Halkevi gençlerinin hem beden inkişaflarının, hem birleşme ve kaynaşmalarının temini noktasından en faydalı, en değerli toplu âmillerin başında sayılmaları icabederdi. Halkevleri, bu hususu daima gözönünde tuttular.

Eski sporların ihyası.

Memleketin bazı köşelerinde birçok ananeleşmiş sporlar birkaç heveskâra inhisar ediyordu ; bunların birer milli eğlence ve âdet olarak tekrar ile alınması lâzımdı. Halkevleri, bu vaziyeti gözönünde bulundurarak, bir

taraftan en yeni ve en faydalı spor şubelerinin etrafında memleketin birçok köşelerinde birer devamlı heves uyandırırken, diğer taraftan da eski, milli, ananeleşmiş sporları yeniden, yeni şartlar altında, yeni tekniklere dayanarak, ihyaya teşebbüs ettiler.

Seçkin tekler değil, gürbüz yüzbinler.

Sporun fantazi olmadığını, ferdî bir iş olmadığını, spordan gayenin seçkin tekler ve şampiyonlar yetiştirmekten ziyade hastalıksız, gürbüz, sıhhatli yüzbinler yetiştirmek olduğunu her zaman gözönünde tutan Halkevleri, asıl vazifelerini birkaç spor nevini ihya ve idameden ziyade sporun sosyal hayata girmesini temin etmekte buldular. Halkevleri talimatnamesi bu şubelerin vazifesini şöyle tesbit etmiştir :

Talimatnameye göre.

Spor ve bütün beden hareketleri, gençlik eğitiminin ve ulusal eğitimin vazgeçilmiyecek özgül ve önemli bir örgütüdür. Bu sebeble Türk gençliğinin

de ve Türk halkında spor ve beden hareketlerine sevgi ve ilgi uyandırmalı, bunları bir kütle hareketi, ulusal bir kınav haline getirmelidir.

Bu ulusal ülkünün gerçekleşmesi için sporu ve bütün beden hareketle-

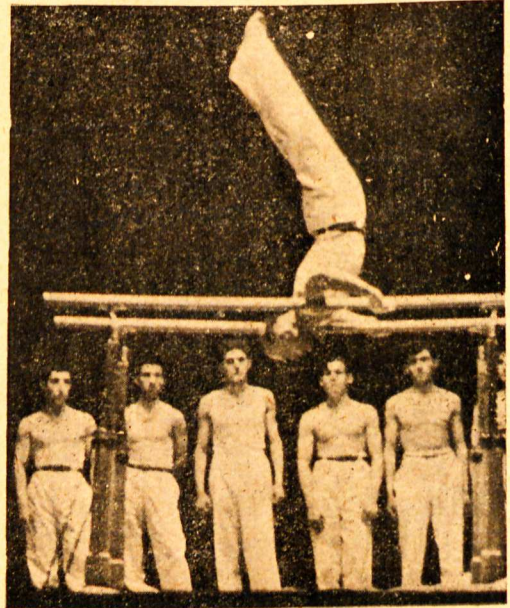

rini fennî usuller ve kurrallar içinde sistem ve plân dairesinde yapmak lüzumlu olduğu her vakit göz önünde tutulmalı ve bunun için Türkiye idman cemiyetleri federasyonuna girmiş veya girmemiş spor kurumlarının gelişme ilerleme ve verimlerine yardım ederek memleketimizde teknik spor kınavlarının yapılmasına ön vermeli- dir. Federasyona girmemiş kulüpleri federasyon tüzüğü- nün istediği değere yüksel- tererek federasyona girmelerini ve henüz hiç kulüp bulun- mayan yerlerde kulüp kurul- masını hazırlamaya ve sağ-

lamaya çalışmalıdır. Gene bunun gibi dışarda kalan gençleri, spor kulüpleri- ne girmeye ve kulüpler içinde fennî usulle yetiştirilmiş birer hakiki sporcu olmaya şevklendirmelidir. Bu günün spor anlamı bedeni güzelleştirecek, geliştirecek ve irade, nefse güven gibi ruhi sıfatları yükseltecek bir kıvandır. Her yerin kendi imkân ve durumuna göre aşağıda sıralanan fennî spor bölümlerine uyan hareketlerin gelişmesine ön vermeli ve bunu dikkatle götmelidir.

Beden ve karakter terbiyesi.

Daha çok sağlısal ergelere hizmet eden, beden yapısını geliştiren spor çeşitleri: Kürek çekme, yürüme, atletizm, güç ve uzluk isteyen ve az çok tehlikeli olan spor çeşitleri: Müdafaalı hayvanlar avı, sürgün avı, at koşuları, cirit oyunu, dağ ve kış sporu, yelken kullanma, açık denizde balıkçılık, açık denizde yelken sporu. Jimnas-

tik ve diğer beden hareketlerinin ferdin ve ulusun bedeni, ruhi ve ahlaki eğitiminde ve sağlığında büyük bir önemi vardır. Jimnastik ve beden hareketleri şunlardır: Özgen beden hareketleri, ritmik jimnastik, artistik danslar, toplu yaya gezintileri, gülle, trapez, sandov gibi araçlarla yapılan jimnastik.

Bu jimnastik ve beden hareketleriyle bütün çevrenin gençliği (spor kulüplerine girmiş veya girmemiş) ve halk uğraştırılmaya çalışılır. Halkevlerinde imkân derecesinde jimnastik salonları ve açık jimnastik alanları sağlanır. Halkevlerinin spor ve gençlik şubeleri izdeşleri, bu salon ve alanlarda tek ve toplu hareketleri öğrenirler.

Beden eğitimi ve jimnastik öğretme işi her vakit bilgili ve deneçli öğretmenlerin eline ve gözetine bırakılır.

Ev ve oda jimnastiği.

Yurtdaşlara modern sağlık anlayışının esası olan ev ve oda jimnastiklerini öğretmek ve bunu günlük yaşayışın en lüzumlu bir aracı olduğuna herkesi inandırmak şubenin önemli ödevidir.

Spor ve gençlik şubesi, jimnastik salonunda veya dış alanlarda öğreteceği ve yaptıracığı hareketleri yüzlerce ve yerine göre binlerce yurtdaşa

elverişli fırsat ve vakitlerde kütle halinde taptamayı bu işteki uğraşmanın yüksek ergesi saymalıdır. Beden eğitimi ve jimnastik çalışmaları sistemli ve programlı olmalıdır.,,

Her derdin devası spor.

Bu gayelerin tahakkukuna her Halkevinin imkân nisbetinde çalışması için Halkevine devam eden kimselere ve bu şubeye kaydolmuş bulunan üyelere toplu sporlar ve beden hareketleri yaptırmak esası gözetilmiştir; henüz o mubite girmemiş fakat girmesinde muhakkak ve âcil bir lüzum ve fayda olan spor şubelerinin heveslilerini yetiştirmek ve çoğaltmakla beraber bilhassa sporun bir lüzum ve ihtiyaç olduğunu, sporun sıhhatli ve uzun hayat, dürüst ve disiplinli tefekkür, sağlam bünye kadar sağlam karakter için de en iyi çare ve vasıtayı teşkil ettiğini muhakkak halka anlatmak, tesirini görene kadar yılmadan propagandaya devam etmek çarelerine baş

vurulmuştur. Spor yarışları ile beraber sporculuk hareketleri, spor yarışları idareciliği ile beraber spor sevgisi telkinciliği de yapmanın şart olduğu hatırdan çıkarılmamıştır. Bunun içindir ki spor gösterilerine dikkat edilmekle

beraber, spor mevzuu etrafında konferanslar da Halkevlerinin ehemmiyet verdikleri işlerdendir.

Halkevleri spor şubeleri, bu büyük ve zorlu ödev yolunda ilk şuurulu adımlarını atmışlardır .

İlk adımlar :

Bir çok Halkevleri spor şubeleri büyük ve asıl spor davasına : kütlenin sporu işine, muhitlerinde teşvik edilmesini, alıştırılmasını en kolay gördükleri

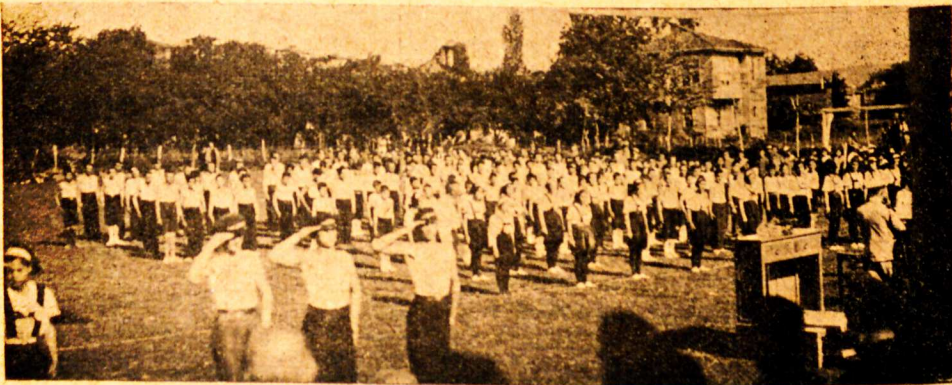
bir spor şubesini ele almak suretile bir uçdan başlamışlar ve sporu bir gösteriş olmaktan ziyade bir ihtiyaç halinde belirebilecek zamanın hulûlüne kadar iyi ve derlitolu spor hareketleri uyandırmaya çalışmışlardır.

Kulüplerin ellerinden tutarak..

İl ve İlçelerinde spor kulüpleri evvelden mevcut olan Halkevleri onların birbirilerile daha kardeşçe temaslarını temin etmek, sporun bir sakat rekabet vesilesi olmasını önleyerek bir kaynaşma çaresi olmasına delalet etmek yolunu tutmuşlardır; toplantı yerleri olmıyan kulüplere çatıları altında yer vermişlerdir. Buldukları yerlerde henüz federe edilmemiş bir kaç spor teşekkülünü kuvvetlerin boş yere dağılmamasını, çalışmanın toplu ve verimli olmasını teminen Halkevinin çatısı altında kaynaştıran, onları bir arada yuğurup geliştirerek bir veya iki mükemmel ve federe edilmeğe değer kulüp meydana getiren Halkevleri çok olmuştur : Düzce, Mersin, Gümüşane, Afyon, Uzunköprü, Kars, Samsun, Halkevleri gibi. Sivas, Aydın, Kırklareli Halkevlerinin spor şubeleri de çevrelerindeki kulüpleri federe edilmeye değer seviyeye yükseltmeğe muvaffak olmuşlardır.

Halkevleri elile kurulan spor yurtları.

Çevrelerinde hiç bir spor teşekkülü bulamayan Halkevleri ise oralarda spor aşkının ve kabiliyetinin değil ancak ve sadece teşkilâtının yokluğuna hükmetmişler, azimli çalışmalarla birer ikişer spor yurdu kurmanın kolayını bulmuşlardır. Mardin, Maraş, Kandıra, İğdir, Bolu, Yozgat Halkevleri gibi. Tokat ve Kayseri spor şubeleri, İllerinde henüz kurulmamış olan spor bölgesinin kurulmasına âmil olmuşlardır. Yeni spor kurumu nizamnamesi her Vilâyeti bir spor bölgesi saymış ve bu suretle Halkevlerinin böyle yardımlarını beklemekte bulunmuştur.

Memlekette en kolay inkişafı mümkün görülen, spor heveslileri arasında teşekkülü en çok tehalükle beklenen bir spor şubesile çalışan kulüpler de meydana getirilmiştir. Adana, Sivas, Uşak, Niğde, Alaşehir, Alanya, Tokat birer atlı spor kulübü veya kolu meydana getiren Halkevleri arasındadır. Gaziantep Halkevi bir atlet grubu yetiştirmiştir. Bartın, Bergama, Silvan, Düzce vesair Halkevleri birer futbol ve voleybol takımları yetiştirmişlerdir ve bunlara yaptırdıkları egzersizlerle muhitte spor fikir ve hevesini yandırmışlardır.

Halk sporlarını teşvik ve ıslah.

Bir çok Halkevleri bizde ananeleşmiş spor nevileri ile : güreşle, kalkanla, ciritle, atıcılıkla yeniden uğraşmışlar, onları teşkilâtlandırmışlar yarış ve gezilerini programa ve nizama koymuşlardır. Bursa, Mersin, Trabzon, Maraş, Samsun, Kütahya, Çorlu, Kırklareli, Kastamonu, spor kulüplerinin faaliyetlerinden ayrı güreş müsabakaları tertip etmişler, güreş dersleri vermişler güreş alanları hazırlamışlardır. Bursa Halkevi kalkan oyununda yeni elemanlar yetiştirmiş ve bir gösteri yapsın diye Ankaraya yollamıştır. İnegöl Halkevi de bu sporun ihyasına önem vermektedir. Çorum, Uşak, Denizli, Yozgat, Adana, Erzurum Halkevleri ciridin bu günkü spor şartları içinde inkişafına çalışmaktadırlar. Beyoğlu Halkevi Bayburttan gelen 13 ciritci ile iki cirit oyunu yaptırmış ve 3500 kişinin seyrettiği bu oyunlar İstanbulda bu milli spora bir yeni alâka uyandırmıştır. Tokat, Tekirdağ, Simav, Siirt, Milas Halkevlerinin spor şubeleri gibi üyelerine muntazam ateş talimleri yaptıran Halkevleri de vardır.

Avcılığa önem.

Memleketin her köşesinde bir devamlı eğlence ve bir anane olarak devam eden avcılığın Halkevlerince ihyası değil ancak tanzimi bu millî sporumuzun derhal bütün memleket mikyasında yeniden yayılmasına önayak olmuş, bir çok yerlerde muntazam süreklilikle avlarına çıkılmaya, avcılar bayramı

yapılmaya, bu işe köyler de katıştırılmaya başlanmıştır. Ankara Halkevinin 87 kişilik avcı kolu her hafta ava çıkmaktadır. Uşak, Çorum, Zonguldak, Milas, Sandıklı, Aydın, Samsun, Adapazarı, Adana, Gerede, Bartın, İzmir, Sinop, Kastamonu gibi Halkevleri bu fırsattan faydalanarak civar köy

ve tarlalardaki zararlı hayvanların itlafına da âmil olmuşlardır; binicilik, Halkevlerinde spor gezileri, köylerle teması, üyelerin kaynaşmasını temin eden güzel en verimli ve devamlı spor şubelerinden biri olarak yaşamaktadır.

Atlı, yaya, bisikletli geziler.

Niğde, Maraş, Alanya, İnegöl, Iğdır, Şebinkarahisar, Alaşehir Boyabat gibi birçok Halkevlerinin üyeleri bazen bir günden fazla süren atlı gezilere çıkmışlardır. Bazı Halkevleri de çevrelerinde bazı at koşuları tertip etmişlerdir : (Adapazarı, Erzincan, İnegöl, Kastamonu gibi.)

Bazı Halkevleri muhitlerini tanımak ve köylerini gezmek için duydukları yenilmez ve isabetli arzuyu yaya gezilere çıkmakla yerine getirmişlerdir. İzmit, Mudanya, Mardin, Ürgüp, Kars, Siirt, Denizli Erzincan, Edremit, Boyabat, Halkevlerini

olanlar Halkevlerinin bu yoldaki teşebbüslerini gittikçe artırmalarını şevklendirecek kadar fazladır.

Beyoğlu, Beşiktaş, yürüyüş kolu her pazar Halkevinden kalkar ve bir köye yolanır. Bazı Halkevlerinin spor şubeleri köylerde spora daha fazla ehemmiyet vermekte bir iki köyde nümüne spor kulüpleri tesisine çalışılmaktadır. Afyon ve Bursa, Giresun Halkevleri bu işte muvafak olmuşlardır. Bolu Halkevi gibi tatil zamanlarında köylerde

manlarından faydalanarak memleket gençlerini ve münevverlerini köylerde kurulan kamplara götürmeler de olmuştur.

Uzun bisiklet turları.

Spor gezilerinin daha uzun ve devamlıları şehirler arasında ziyaretleri temin edebilen bisiklet kollarının gezileri olmuştur.

Kadın
Üyeler
Spor
Gezisinin

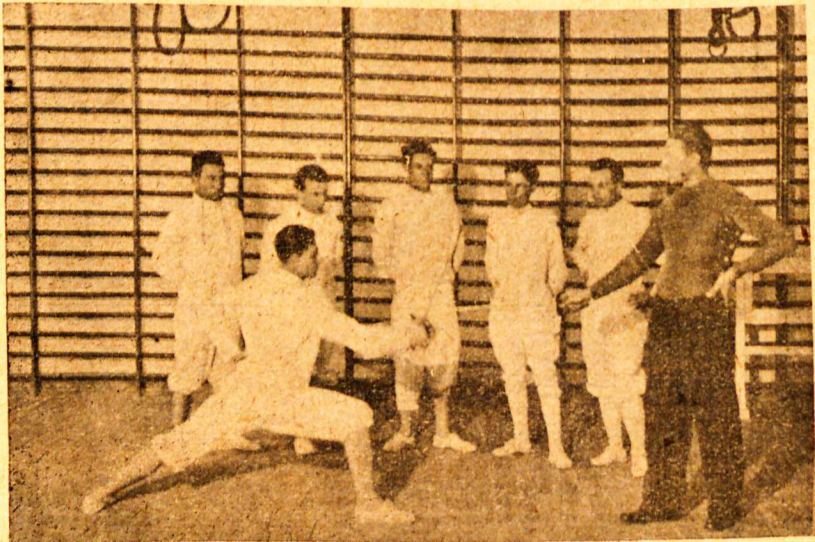
Antalya ve denizli Halkevleri bisikletçileri Ankaraya kadar gelmişler Burdur ve Eminönü Halkevleri bisikletçileri 2000 kilometreye yakın bir

turne yapmışlar; Alâşehir, Edirne Halkevi bisikletçileri de ilk gezilerine çıkmışlardır.

Halkevleri sayesinde inkişaf eden yeni sporlar.

Memlekette inkişafında fayda görülen bir çok yeni spor neveleri de Halk-
evlerinin çalışmaları sayesinde memleketin bir çok köşelerinde kendini gös-

termekte ve rağbet görmektedir. Meselâ, Geredede ve Siirtte Pinpon, Ödemiş-
te bilardo Balıkesir ve Bursada tenis ancak Halkevleri spor şubeleri sayesinde

taammüm etmeğe başlamıştır. Bu arada Ankara Halkevinin eskrim şubesi hakikaten muvaffakiyetli neticeler almıştır.

Dağ sevgisi.

Dağcılık ve kayakçılık Halkevleri spor şubelerinin teşekkülünden sonra memlekette en fazla inkişafa mazhar olan spor nevileridir. Ankara, Bursa İstanbul, Iğdır başta bütün Halkevleri muhitlerinin müsaadesi nisbetinde spordan beklenen her faideyi: beden sağlamlığını iklime mukavemeti, göz peklliğini bir arada temin eden bu güzel spor nevilerini tamime çalışmışlardır. Ankara ve Adana Halkevleri Uludağa kadar gitmişler ve kış sporlarına katılmışlardır.

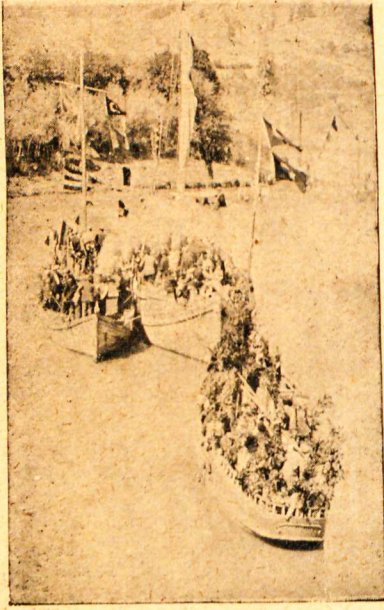

Denizde ve havada spor.

Sporun en belli başlı maksatlarından biri ve belki birincisi yurt korumasına hazırlık olduğuna göre, bütün bu hazırlık imkânlarını veren ve şimdiye kadar adlarını ve çalışma tarzlarını saydığımız sporlardan daha

fazla teşvik isteyen, denizde ve havada yurdu korumaya memleket çocuklarını hazırlayacak ve alıştırarak olan spor şubelerine nekadar önem verilse yeridir. Üç tarafı sahil olan bir memlekette yaşayan, büyük deniz fetihleriyle tanınan, tarihin ilk zamanlarından beri denizi ve medeniyeti bir arada yaşatıp denizlere doğru akınlariyle şöhret kazanmış olan bir milletin çocukları elbette denizciliğe önem vereceklerdir. Deniz kenarı yerlerin Halkevleri denizcilik sporuna ön safda yer vermekte bu itibarla çok haklıdırlar. Alanya, Ayvalık, Mersin, Bartın, İnebolu, Tekirdağ, Zonguldak, Eminönü Halkevleri bu işe canla başla sarılmakta olanlar arasındadır. Memleketin devamlı ve şuurlu hamiyetinin, şeflerin devamlı ve candan alâkasının her gün bir yeni karşılığını vermek için yeni teşkilât yapan Türk

Hava Kurumunun Türk gençlerini, hava korunmasına hazırladığı, uçuculuğu güzel bir spor olarak ileri sürdüğü görülmektedir. Bu maksat için yurdun

her köşesinde ilk münasip fırsatta açılmakta ve açılacak olan Türk Kuşu teşekküllerine bütün Halkevi sporcularının ve bütün çevre gençlerinin faal aza olmalarını temin Halkevlerinin spor şubelerinin en önemli ödevleri arasında yer almaktadır. Bir çok Halkevleri moderen spor tezahürlerine hemen hiç bir vesile ile sahne olmamış olan yurt köşelerinde bile en yeni ve güzel spor gösterileriyle halkı ve gençliği sporla yakından ilgilendirmek fırsatına kavuşmuşlardır. Maraşta, Urlada, Merzifonda, Muğlada, Rizede yeni teşekküller arasında futbol maçları yapılmıştır.

Meselâ Sandıklıda böyle üç maça 6100 seyircinin gelişi aâkann kuvvetini gösterecek misallerdendir. Bazı Halkevleri bu karşılaşmaları civar Ha.kevlerinin kulüpleriyle yapmaktadırlar.

Eminönü, Ordu, Milâs, Tekirdağ, Bolu, Çorlu, Ünye Halkevleri böyle

hareket etmişlerdir. Hemen her Halkevi senede bir iki defa spor bayramı yapmıştır.

Spor da usul.

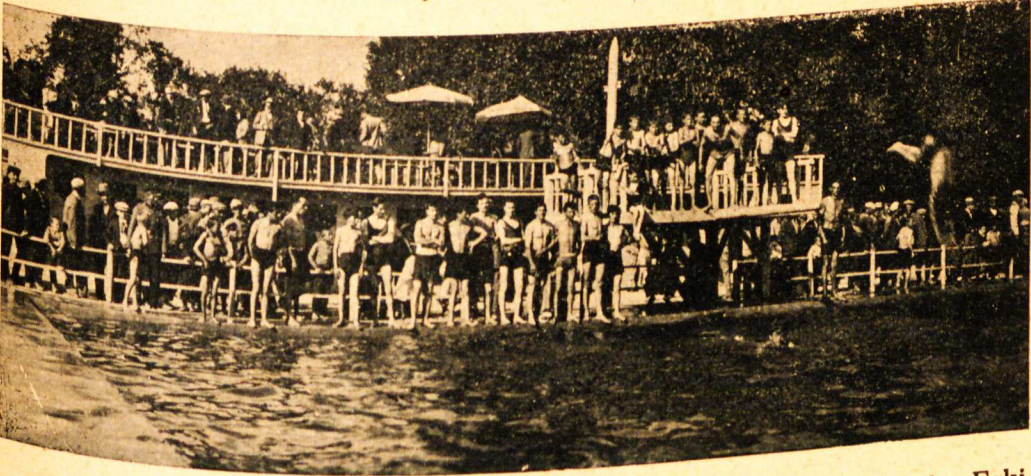
Sporu sadece gösteriler halinde bırakmamaya, çevrelerinde bir ihtiyaç ve bir anane olarak yerleştirilmeye, hakikî spor yurtları kurmaya, spora

başlayan gençleri vücut teşekküllerine ve iklim şartlarına göre beynelmilel tecrübelerin emrettiği şekilde yetiştirmeğe ahdetmiş görünen Harkevleri bir taraftan dersler ve konferanlar verirken bir taraftan da spor alanları ve salonları yaptırılmaktadır. Elâziz, Amasya, Kayseri gibi bazı Halkevlerinde

beden eğitimi dersleri verilmekte; Mardin, Diyarıbe-kır, Zonguldak Halkevleri-nin sporcu gençleri birer mütehasıs idaresinde çalışmaktadırlar. Mardin Hal-kevi raporunda "spor ku-lüplerini gelişi güzel çalışmaktan kurtarmak üze-re mütehasıs getirdik; gençlere sporu sistem ve disiplin altında sunduk" diyor. Bir yıl içinde Emin-önü Halkevinde 174, İzmit

Halkevinde 52 spor dersi verilmiştir. İzmir Halkevi hakem kursu açmış ve beş

on genç yetiştirmiştir. Sporu teşvik için Ankarada, Adanada, Afyonda, Eski-şehirde bir çok defalar güzel spor filmleri gösterilmiştir.

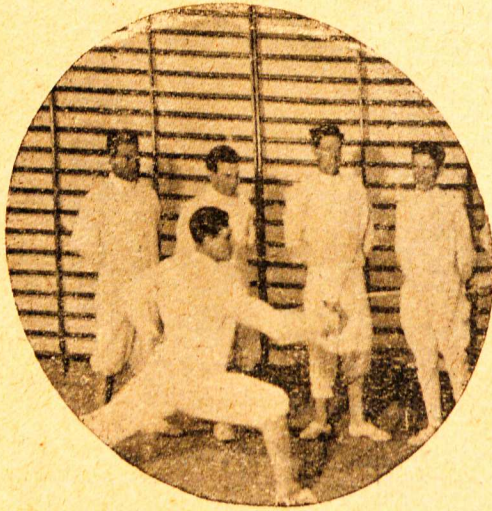

Aydın, Alaşehir, Çorum, Denizli, İzmir, Giresun, Ürgüp Halkevlerinde spor etrafında konuşmalar ve toplantılar yapılmıştır. Üsküdar Halkevinin

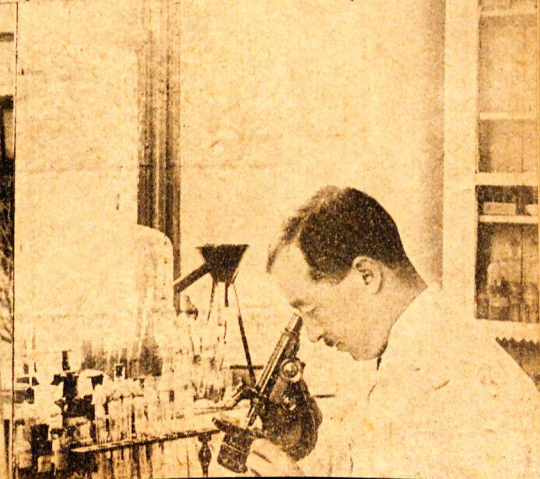
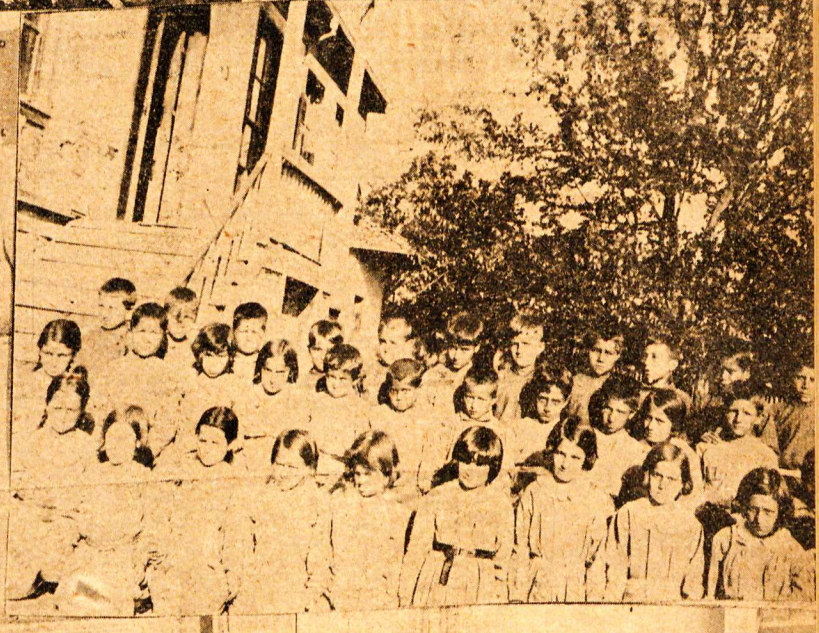
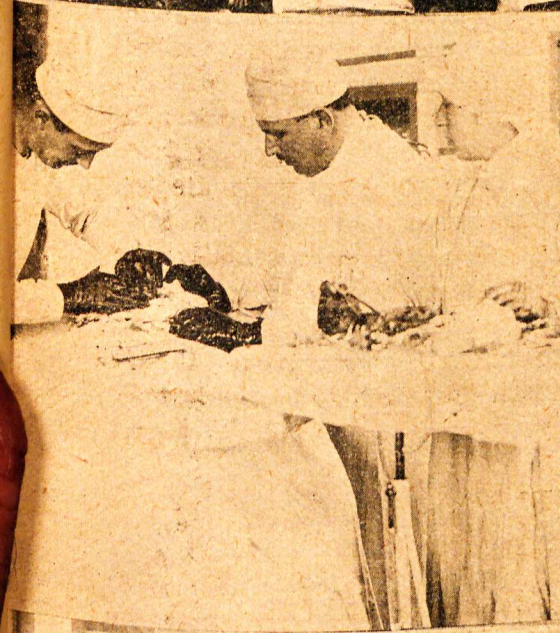
bir iki gecesi sporcularındır. Beyoğlu, Elâziz, İzmir Ankara Halkevlerinin spor salonları vardır. Bunların memleketin bir çok yerlerinde kurulabilmesi için Halkevlerine yardım imkânları aranmaktadır. Elaziz, Mardin, Milâs, Samsun, Çanakkale, Bolu, Bartın, Tekirdağ Halkevleri spor sahalarını ıslah etmişler; Merzifon ve Silifke Halkevleri birer voleybol alanı, Balıkesir, Halkevi bir tenis kortu yapmışlardır.

Hariçle temas.

Halkevleri sporcuları komşu ve dost memleketlerin sporcularıyla temas imkânlarını aramaktadırlar. İki defa Sovyet Rusyaya gitmişler ve muhtelif şehirlerde sporun hemen her şubesinde Sovyet sporcularıyla karşılaşmışlardır. Onların memleketimizi ziyaretleri de Ankara, İzmir, İstanbul Halkevi sporcularına aynı fırsatı vermiştir.

Sosyal Yardım Şubeleri

Sosyal yardım şubeleri

Millî ve insanî tesanüt hislerini inkişaf ettirmek ve fertlerin ıztırabıyla cemiyeti yakından alâkalandırmak gibi sevimli ve aziz maksatlarla çalışan sosyal yardım şubelerimiz faaliyetlerinin her sene biraz daha arttığını görmekte sevineceğiz.

N. A. KÜÇÜKA

Halkevlerinin en büyük maksatlarından biri de içtimai tesanüdün temini olduğuna göre; Türk milletini kaynaşmış bir kütle yapmak yolunda, halkın birbirinin sevinç ve dertlerine ortak olmalarını telkin etmenin; dertlilerin derdi üzerine eğilmenin ve yoksulları korunmanın şart olduğu muhakkaktı.

Halkevleri bu işleri yıllardan beri yapan çalışkan hayır cemiyetleri arasında el birliği kurmayı ve onlara muzaheret etmeyi bir borç bilmekle beraber onlardan bir adım daha ileri gidecek; bunu sadece bir hayır diye değil bir vazife diye yapacaktı. Her Halkevinin bir veya bir kaç yoksulun dertile yakından ilgili olması halkçılık mefhumunu ve Halkevi kaynaşmasını anlamış olduğuna en isabetli delil sayılacaktı. Halkçılığın sade edebiyatını değil tatbikatını da yapmak, halkın ruh ve kafa selâmetini ve inkişafını temin ederken beden sıhhatini ve vücut ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurmak lâzımdı.

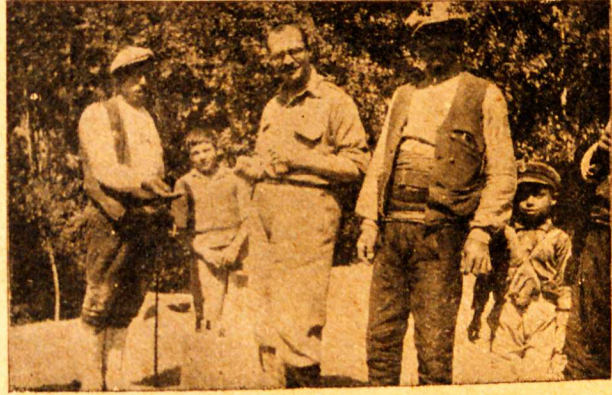

**Halkevliler,
şifa götürdükleri
köylüler arasında.**

Türkün içtimai kahramanlığı: Cömertlik

Halkevleri bu yardımları bilfiil yapmak imkânını buldukça yapmaktan geri durmamakla beraber, asıl, yoksullara yardım fikrini, kimsesiz ve aciz

yurtdaşlara, gene yurtdaş şefkat ve alâkası ile, muzaheret adetini vazife şeklinde bir kat daha şuurlandırmağı deruhte etmeli idi. Türk milletinin bütün tarihinde yoksullara yardım şiarının en yüksek menkıbeleri okunduğuna ve muhtelif devirlerde kurulmuş Türk devletlerinin hepsinin tarihinde cömertliğin bir içtimai kahramanlık mertebesinde kendini göstermekte olduğuna göre sistemli ve isabetli bir çalışmanın büyük semereler vereceği muhakkaktı. Kapısının tokmağı çalınmadan ve önünde avuç açılmadan yardıma ve imdada koşmak şeklinde ifade olunabilecek Türk hamiyetinin tezahürüne ve devamına ön ayak olacak bir müessese elile; yoksullar, sakatlar, öksüzler ve hastalar dilencilik derekesine düşmeden, dilenciliği meslek edinmek sefaletine uğramadan, yardım görmeli idiler. İşte bu sebeplerle hayır cemiyetlerinin mevcudiyetine, esaslı ve verimli çalışmaların ilâveten Halkevlerinde bir de sosyal yardım şubesi açılması lüzumu hissedildi.

**Köyde
bir Halkevli doktor**

Halktan halka yardım.

Sosyal yardımlar doğrudan doğruya vatandaşlık duygusunun eseri olduğu ve yüksünerek değil seve seve yapıldığı için böyle bir halk müessesesinin düzenlendiği bir halk işi; halkın kendi kendine yardım işi şeklini alması, en tabii hal tarzı oldu. Köyler senelerce bakımsız kalmış, bazı mıntakalarda bazı hastalıklar birer umumî afet haline gelmişti. Cumhuriyet Hükümeti bütün bu afetlere lâyıık oldukları akibeti hazırlarken bir taraftan da gençliğin ve halkın bu kardeşlerinin imdatlarına koşmaları, rejime inanı, Partiyeye güveni ve dolayısıyla umumî hayat ve faaliyeti artırmış oldu.

Öğrenerek diyorki:

Halkevleri talimatnamesi sosyal yardım şubelerini şöyle ödevlendirdi:

“ Bu şubenin esas ödevi Halkevlinin bulunduğu bölgede hakikî surette yardıma muhtaç kimsesiz kadınlar, çocuklar, sakatlar, dermandan düşmüş ihtiyarlar ve hastalar gibi zavallılar hakkında sosyetenin şefkat ve yardım duygularını uyandıracak ve bu duyguları en yüksek derecesine çıkaracak çalışmalarda ve yol göstermelerde bulunmaktır. Bunun için :

A) Yurtda bulunan bütün hayır cemiyetlerinin faaliyetlerini hakiki surette faydalı ve başarılı kılacak şekilde çalışır.

B) Ulusal ve özel hastahane, kimsesizler yurdu, dispanserler, çocuk doğum ve bakım evleri, süt damlalar, kreşler, talebe yurtları, sıhhat koruma kanununda yazılı sosyete ve cemiyet kurumları tarafından yapılan işçi sağıtma yurtları gibi sosyal yardım kurumlarında çalışmalarını faydalı kılacak ve bu kurumlarda barınanların ihtiyaçlarını daha iyi bir surette sağlayabilecek ilgi gösterir ve uğraşır. Ceza evlerinde bulunan düşkünleri de gözetmek işi olmalıdır. Kimsesiz okul çocuklarının elbise, yemek , yatmak işleriyle ve bakımları ile önemli surette ilgilenmelidir.

C) Sağıtma kurumlarında yatırılan ve bakılması lüzumlu olan ihtiyaçlı hastaların yersel hastahanelere kabul ve sağıtılmalarına başka yerde sağıtılması gerekenleri oraya göndermeye çare arar. Evlerinde yatan kimsesiz hastalara ve evlerinde doğuran kimsesiz ihtiyaçlı kadınlara imkânı olan yardımları yapmak tedbirlerini düşünür.

E) İşsizlerin iş bulmalarına yol gösterir.

F) Şube bütün bu ödevlerin yapılabilmesi için gelir kaynakları arar. Bu erge ile uygun zaman ve fırsatlarda yerine göre müsamere, eğlenti veya gezintiler hazırlar yahut hazırlatır.,,

Başarılar.

1935 yılı içinde 103 Halkevi, talimatnamenin tahmil ettiği bu vazifeleri şu sahalarda başarmak imkânlarını bulmuşlardır : şehirlerde ve köylerde fakir hastaların muayeneleri, ilk mektep talebelerinin vücut ve diş muayeneleri, köylüleri daha sıhhi yaşamak için alınacak amelî tedbirler etrafında irşat, fakirlere parasız ilaç ve muhtelif mevzularda broşürler tevzii, dencilikle mücadele, mahpuslarla devamlı alâka, fakir talebelere öğle yemeği kitap ve giyecek temini, memleketteki hayır cemiyetleri şubeleri ile iş birliği.

Ulusal sağlık yolunda 600 rehber.

Geçen yıl içinde 103 Halkevinin üyeleri arasında bulunan 600 den fazla doktor, müracaat eden hastaları muayene etmek, icap edenleri hastahanelere yatırmak, ameliyatlarını yapmak ve yaptırmak hususunda çalışmışlar, yer yer yapılan köy gezilerine katılarak köylü hastaların ve düşkünlere de yardımına koşmuşlardır.

Bir çok Evlerimizin ilk mekteplerdeki yoksul çocukları koruma teşkilâtından çok ümit verici neticeler alınmıştır. Sosyal yardım şubelerinin en belli başlı faaliyetlerinden birini yoksul talebeye yardım teşkil etmektedir.

Kimsesiz talebeye şefkat ve muavenet.

Yaşının ve hevesinin icabı kendini sadece okumaya veren, ailesinin çalışmasına muhtaç olduğunu bile bile ileride onlara ve memleketine daha

çok yararlı olmak azmi ile şimdilik sadece öğrenmeye gayret eden yoksul fakat sabırlı ve ülkülü çocuklara bu şubelerin yardım ellerini uzatması ve şefkat yüzlerini göstermesi memlekette çok büyük bir alâka ve şükranla karşılanmıştır.

Bazı şehirlerin hayır sever zenginleri Halkevlerinin dürüst ve candan delaletini fırsat bilerek şehirlerine yapmak istedikleri hayırları onların vasıtasıyla meydana koymayı zevk bilmişler ve meselâ Mudanyalı bir vatan-

Vaktiyle yoksul çocuklar Halkevi elbisesiyle

daşın 100 kişilik bir yatı mektebi açtırması bu büyük neticelerin başında sayılmaya değer bir hareket olmuştur.

Her Halkevi bu yardımı ya çevresindeki hayır cemiyetleri ile el birliği ederek ya böyle cemiyetlerin maddi müzaheretlerine mazhar olarak ya da Halkevlerinin yalnız bu şubelerine verilen müsaade ile ücretli balolar ve müsamereler tertip ederek temine çalışmaktadır. Bu hayırlı büyük iş uğrun-da hem eğlenmek hem bir vatani vazife ifa etmek maksadı ile Halkevleri salonlarına zaman zaman toplanan şuurlu kalabalıklar gittikçe artmakta ve memleketin Ankaradan Gümüşaneye, Afyona İğdıra ve Konyaya kadar hemen her köşesinde balolar İstanbuldan Sinoba ve Antalyaya kadar hemen her köşesinde müsamereler verilmektedir.

Halkın hamiyetini tahrik

Halkın hamiyet vazifesini hatırlatmak için konferanslar tertip edilmekte ve broşürler neşrolunmaktadır. Kütahya, Giresun, Sivas, Adana, İnegöl, İğdır, Ordu, Eminönü, Konya, Şehremini, Ünye, Ödemiş, Afyon başta, bütün Halk-
evleri bu hususta müsabakalar yapmaktadırlar.

Bu meyanda Antep ve Burdur Halkevleri birer kitap, Bilecik, Eminönü Halkevleri birer broşür neşrettiler. Tekirdağı Halkevi gazetelerle sihhî yazılar yazmakta, Alanya çocuk bakımı hakkında konuşmalar ve incelemeler yapmaktadır.

Yoksullara yardım fikrini Adana, Ankara gibi filmlerle halka telkin eden Halkevlerimiz de vardır.

Sevindirici rakamlar.

Yoksul talebeye yardım işine hemen her Halkevinin bir eyi yekûnla karıştığını görmekteyiz. Ankara her gün 600 çocuğa bakmış Aydın 237 çocuğa bütün yıl yemek vermiş Ankara bir yurt kurup 65 talebeyi barındırmış ayrıca 22 talebeyi şefkat evine yerleştirmiş, 85 talebeyi beslemiş 199

Halkevinin geydirdiği çocuklardan.

talebeye çamaşır ve çorap vermiş, 261 talebenin memleketine dönmesi için yol paralarını tedarik etmiştir.

Denizli 249 çocuğa bakmıştır. Edremit 60 talebeye yemek 51 talebeye kitap vermiştir.

Aydın 237 yoksul talebenin yemeklerini temin etmiştir.

Ayvalık 30 talebeyi giydirmiştir.

Aksaray, ilk mektep talebelerinden yoksul olanların hepsinin kitaplarını temin etmiştir.

Gümüşane, kışın soğuktan müteessir olmasınlar diye 36 talebeye ayakkabı almıştır.

Bilecik 24 yoksul talebeyi geydirmiştir.

Burdur 100 kadar talebeyi geydirmeye muvaffak olmuştur.

Eminönü, 36 muhtaç yüksek mektep talebesine yemek vermiş ve talebeyurdunda yatmalarını temin etmiş; yüksek ticaret mektebi talebelerine memleket etütlerini temin için 750 liralık yardımda bulunmuştur.

Zonguldak 100, Gaziantep 212, İzmir 1435, Konya 316, Tokat 140, Silifke 80 talebeye yemek verebilmiştir.

Halkevlerinin projeksiyonlu konferanslarından biri.

Milâs, bir kaç dilsiz talebeyi İzmir dilsizler mektebine göndermiş; Tekirdağ, orta okuldan yüksek mektebe gidecekleri tahsil safhalarında devamlı yardım ve himayede bulunmuştur. Malatya, Zonguldak, Adana, Aydın, Balıkesir, Çorum, Bartın, Uşak, Sinop, Sivas, Tokat, Tekirdağ, Samsun kimsesiz talebelerle mektep vesaiti temin etmekle işe başlamıştır.

Bunlardan Uşak Halkevinin 500 talebeye kitap defter ve saire temin ettiğini zikredebiliriz.
Zengin veya fakir umumiyetle küçük çocukların dişlerinin sağlam adedilerek ta yaşlanıncaya kadar kendi hallerinde çürümeye bırakıldığını göz

önünde tutan bazı Halkevleri bütün ilk mekteplerde umumi diş muayeneleri yapılmasını muvafık görmüşlerdir. Meselâ Ankara Halkevi 8824 talebenin dişlerini muayeneye - çocuk kurumunun yardımı ile - muvaffak olmuştur.

Rasgele yardım değil, candan alâka

Bunlar muhtelif raporların önümüze serdiği bir çok yüz güldürür rakamların ancak bir kısmıdır. Bütün bunların tetkikinden katiyetle şu neticeye varılabilir:

Halkevleri içtimai yardım şubeleri, yoksul talebeye yardım işinde lâalet-tayin ve rasgele hayır işlemek merakından ziyade şuurlu ve nizamlı bir çalışma ile tahsil çağında ve istidadında olan her türk çocuğunun, önlenmesi mümkün her maniini bertaraf etmeyi kendilerine ülkü edinmişlerdir.

Halkevi olan, Halkevisi çalışan bir yerde her hangi bir tahsilini yapamayan çocuk ya sırasını beklemektedir ya da okumaya gönlü yok demektir.

**Bir Halkevi dokto-
ru ve hastası.**

Usul ve vazife hissi

Hastaları muayene ve tedavi işinde, usullü ve ülkülü iş görmeyi seven her Halkevi, muvaffak olmuş; muhitin en uyanık varlıklarının çok defa başında gelen doktor yurtdaşları bu uğurda seferber etmesini bilmiştir. Şeh-

rini nemen bütün doktorlarına Halkevinde bu işin birer kısmını vermeye muvaffak olan Halkevleri arasında beldeini 28 doktorunu da bu işe iştirâk ettirebilen Trabzon Halkevini misal alabiliriz.

Halkevi muayenehaneleri

Bazı Halkevleri birer bakımevi, birer poliklinik açmağa muvaffak olmuşlardır.

Kütahya, Erzincan, Mersin, Bartın, Zonguldak, Van, Muğla, Trabzon Halkevleri bunlar arasındadır.

Halkevlerinin bu şubelerine baş vuran hastaların hepsi muayene edilmek çaresine bakılmış, mümkün oldukça ilâçları alınmış, hastahaneye yatırılması lüzum görülenlere delâlet edilmiştir.

Adana 34 hastaya bakmış, İnegöl 674 hastayı muayene etmiş, İnebolu 155 hastaya ilaç vermiş, Afyon 600 den fazla muayene yapmıştır.

Köylere şifa götüren Halkevleri.

İnegöl, Ankara, Antalya, Giresun, Gerede, Mersin, Malatya, Trabzon, Manisa, Diyarbakir, Denizli, Mudanya, Sivas, Afyon Halkevlerinin içtimai yardım şubeleri katıldıkları veya kendileri tertip et-

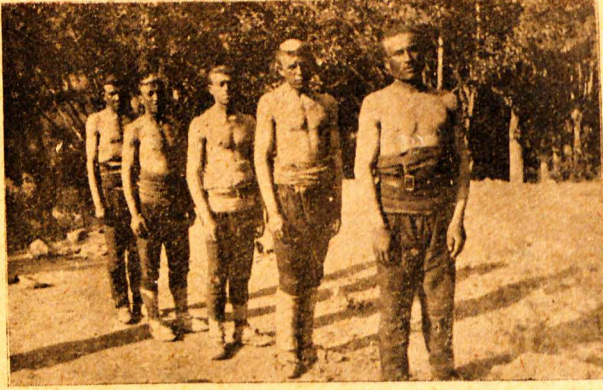

Bir Halkevi Kliniginde.

Bir Halkevinin baktığı köylü çocuklar.

tikleri köy gezintilerinde köylüleri muayene etmişler, lâzımgeldikçe âcil sıhhi tedbirler almışlar, ilâç dağıtmışlar ve ağırca hastaları şehir hastahanelerine getirmişlerdir. Me-

[Sağlık durumu yoklanan köylüler.]

Uşak, Çanakkale, Çorum ve daha bir çok Halkevleri arasında tedavi ve muayene işinde bu rakamların delâlet ettiği verimden daha fazla randıman gösterenler olmuştur. Bu bahiste hemen bütün Halkevlerinin hatta henüz içtimai yardım şubesi teşekkül edememiş olan Halkevlerinin dahi adlarını zikretmek icap eder. 103 Halkevi de bu işe çalışmalar; nizamlı ve propagandalı davrananlar fazla muvaffak olmuştur diyip kestirebiliriz.

Soysal yardım işinde her halkevi faal olabilmıştır.

Samsun, Erzurum, Gümüşane, Iğdır, Tokat, Şebinkarahisar, Muğla, Niğde,

Muayyen günlerde tedavi saatleri.

Bazı Halkevleri haftanın muayyen günlerinde tedavi saatleri tesbit etmişlerdir. Bartın, Gaziantep, Zonguldak, Balıkesir, Alaşehir ve Bafra Halkevleri bunlardandır.

Muayyen bir hastalıkla katî mücadele.

Bazı Halkevleri de rasgele hastalıkların muayene ve tedavisini diğer hayır cemiyetlerinin faaliyetlerine emanet edip gene elden geldiği kadar bu hususta da çalışmakla beraber asıl mücadelelerini çevrede yayıldığı görülen muayyen bir hastalık etrafında yapmayı esas ittihaz etmişlerdir. Bu suretle o hastalığı o civardan defetmek imkânı gittikçe yakınlaşmış ve hatta tahakkuk etmekte bulunmuştur. Maraş, Diyarıbekir, Elâziz Halkevlerinin trahum mücadelesi bunun güzel bir misalidir.

Ceza evlerindeki düşkünlere uzanan şefkat elleri.

Halkevlerince ceza evlerindeki yoksullara yardıma da önem verilmektedir. Bursanın ceza evlerinden çıkanlara iş bulma veya memleketlerine yollama, Zonguldak'ın küçük bir borçtan mahpus iki kişiyi para verip kurta-

arak çalışıp borçlarını ödemeye sevk etme teşebbüsleri bu arada göze çarpmaktadır.

Ailelere bir defalık yardım değil, bütçe müvazenelerine amil olmak esastır.

Yoksul ailelere yardım işinde bu yardımların sadece geçici, bir defalık hatta bir mevsimlik olup kalmasından ziyade bu ailelerin refahında, bütçe vaziyetlerinin islahında, sıhhi ve mali seviyelerinin yükselmesinde bir amil olabilecek esaslı tedbirlere baş vurulmak endişesi ön safta gelmektedir.

Diyaribekir Halkevinin 30 yoksula, istida hazırlayıp yer bularak iş göstermesi, Eminönü Halkevinin bir kaç ehliyetli yoksula sermaye vermesi, Kayseri Halkevinin evi yıkılan bir kaç ailenin evlerini tamir ettirmesi, Sinop ve Ödemiş Halkevlerinin beş on yoksula iş bulması, Tokat Halkevinin şehirde umduğu ve aradığı işi bulamayarak sefil kalan yurtdaşlara yol paralarını verip yerlerine göndermesi, Zonguldak Halkevinin 225 işsizi iş bulması, Yozgadın bir yoksul sanatkârı dilenmek üzere iken elinden tutup tekrar yerine ve seviyesine iade edişi, Düzce Halkevinin ihtiyar heyetleriyle temas edip kasaba yavrularını korumaya esaslı tedbirler alışı, Eskişehir Halkevinin mahalle yardım kolları teşkil edişi, Bolu Halkevinin açtığı yardım kutularıyla daimî muavenetlere imkân buluşu, Bursa Halkevinin yoksullar menfaatine sinema işletişi ve üç yoksula sermaye veriş, Mersinin bir aşevi açıp her günün muhtacını ve böylece bir yılda 69940 kişiyi doyurabilmesi, Kars, Edirne ve Kırklareli Halkevlerinin göçmenlerin yerleşmesine elden geldiği kadar yardım edişi, Maraş ve Bursa Halkevlerinin hem bir inkılâp hareketini teşvik hem bir yenilik ve sadeliğin tahakkukunu temin için 980 fakir kadına manto diktirişi gibi güzel tedbiler bu düşüncenin en iyi verimlerindenidir.

Hakikî ihtiyaçların mükemmel tatminleri.

Ankara, Beşiktaş, Adana gibi Halkevlerinin fakir ailelerin kış yakacak masraflarını temin için yardımlarda bulunması; Muğla, Iğdır, G. Antep, Milas, İnebolu, Erzurum gibi Halkevlerinin sokaklarda sefil ve aç dolaşan çocuk gördükçe yardımlarına koşması, hemen bütün Halkevlerinin yoksul ailelerin birer suretle yardımına yetişmeye çabalaması göğsümüzü kabartmaya ve milletimizin kaynaşmakta olduğuna daha derinden inanmaya yerinde vesileleridir.

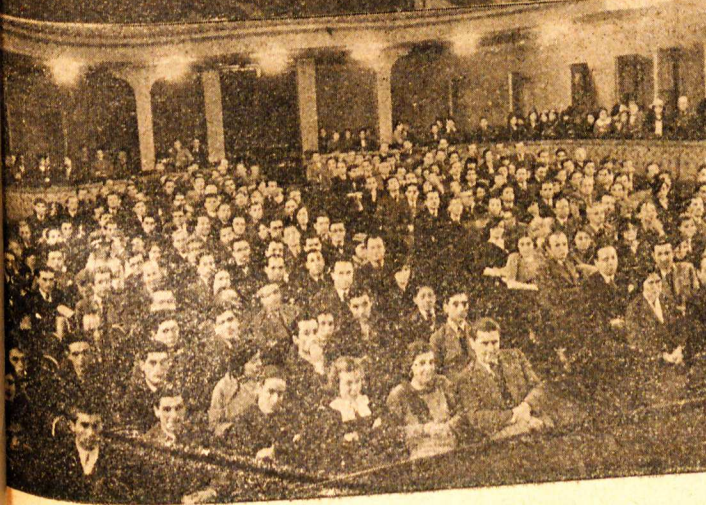
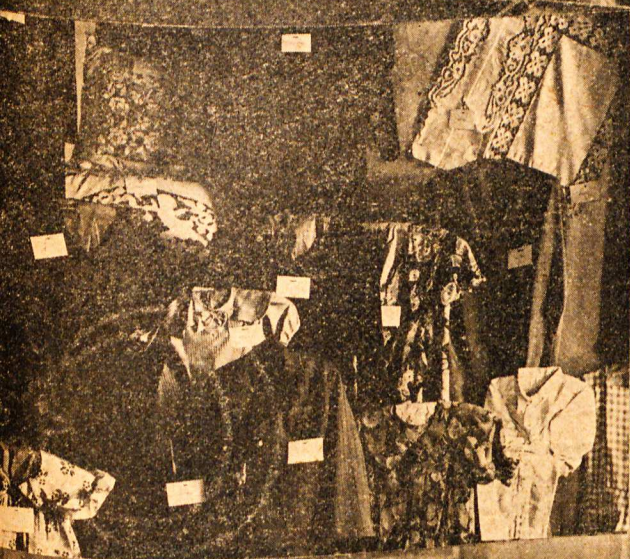
Bu arada Uşak Halkevinin 900 yoksulu giydirebildiğini, Tirenin yoksul çocukları için 53 kişilik bir yuva kurabildiğini, Silifke Halkevinin 103 yoksulu bağrına basıp büyüttüğünü nasıl kaydetmeden geçelim ?

Halkevinin okuttuğu çocuklardan.

Edirne Halkevinin polikiliniğinde 2804, Mersininkinde 1109 kişinin tedavi görmekte olduğunu, Denizlinin 151 sıhhi köy gezisi yaptığını ; Balıkesirde 2338, Elâzizde 1600, Kocaelide 1487 ilk mektep talebesinin esaslı bir muayene-neden geçirildiğini, Ispartada, Denizlide en küçük bataklıkların bile kurutul-masına girişildiğini ve Ankarada 83 talebenin başka şehirlerdeki okullara gönderilmesinin temin edildiğini de ayrıca kayde değer buluruz.

Halk Dershaneleri ve Kurslar Subeleri

Halk dersaneleri ve Kurslar şubeleri

**Yeni nesiller bizim bulunduğumuz şartlardan daha muğ-
lâk şartlar içinde yaşamak için hazırlanıyorlar.**

**Müsbet ilimlerin ve her türlü hayat bilgilerinin tatbi-
katını, bilenler - bütün halkevlerinde toplananlara söylüyö-
rum - her vesile ile, ilmi seviyesi mahdut olanların bile
kavrayabilecekleri sade şekillerde anlatmağa çalışmalıdırlar.**

İ. İNÖNÜ

Atatürk inkılâbı, Cumhuriyet Halk Partisi prensipleri, her şeyden önce halkın kafasının ve kalbinin ışıklandırılması ve inandırılması esasına dayanıyor. Cumhuriyet, kuvvetini halkın imanından ve şuurundan alacağını biliyor ve bu yolu tutuyor. Eski tazyiklerin, kötü âdetlerin, uyuşuk göreneklerin küfünden ve pasından Atatürk güneşinin gür ve kutsal ışıklı alanında, birden silkinip kurtulan Türk halkı da bu irfan ihtiyacını ekmek ihtiyacı kadar kat'i ve gündelik bir ihtiyaç halinde his ediyor. Memleketi demir ağlarla birbirine, yalnız iktisaden değil, irfanen ve kalben de bağlayan demir yollarının geçtiği yerlerde, duraklayan tirenlere, aç kaldığı zaman bir az daha katlanmasını bildiği ve ekmek için böyle el açmadığı halde "gazete! gazete!," diye seslenen Türk halkına muhakkak bilgiyi sunmak, muhakkak okuma yazma öğretmek şartdı.

Atatürk aydınlarının emeği.

Kör, nakör, sakat rejimlerin kısıdığı ve esirgediği okuma yazmayı bilip öğrenmeyi bu def'a Cumhuriyet rejiminin eli, Atatürk aydınlarının emeği, halkın ayağına kadar götürmek, halka bol bol, kandıra kandıra sunmak, bu medeniyet nektarını içmenin zevkini onda uyandırmak ödevini üzerine almalıydı. Yalnız yeni yetişenler ve okuma çağına yeni girenler değil şimdiye kadar okutulmamış olanlar da vardı. Yedisinden yetmişine kadar okutulacak, okutulmayı isteyen bir millet vardı. Bu hususta yalnız türk münevverleri değil, bütün insanlık münevverleri harekete geçse yeri idi: Çünkü medeniyet mürebbisi türklüğün bağında sakladığı nice zekâlar ümmiliğin karanlığında birer birer parlamadan sönüp gidiyorlardı.

Türk: medeniyet rehberi.

Dünyanın en muğlak hadiseleri hakkında fikirlerini insanı keramete inandıracak ve bütün efsanelerin velilerine taş çıkartacak bir düşünce derinliği ve selâmeti ile, birer darbi mesel vuzuhu ve kudreti içinde, ifade eden köy telekkileri, halk sözleri türk milletinde büyük medeniyetlerin rehberi olduğunun delilini, rehberi olacağına müjdesini saklıyordu. Milletinin imanını en ümitsiz, en kara, ve en susmuş gibi görüldüğü gününde büyük mikyasta büyük umutla ilk sezen, en büyük türk, milletinin bu ihtiyacını da ilk sezen oldu.

Osmanlı münevveri, Türk münevveri.

Halkın ve köylünün dışından tırnağından okutarak memleketine ve evine yenilik ve güzellik getirsin diye yetiştirmesine sebep olduğu Osmanlı münevveri ilk işe onun dilini unutmakla, onun kıymetini hakir görmekle, ondan irfan ihtiyacını nez'etmekle işe başlamışken, Atatürk neslinin münevverleri, Atatürkün safında, çocukluğunun ve gençliğinin en aziz ve değerli yıllarında sonsuz ve girift gayretlerle öğrenmiş oldukları eski yazıyı, eski uslubu eski ifadeyi, eski ilmi bir kenara bırakıyorlar, halkla beraber, halkla bir rahlede, yazılarına, uslub ve ifadelerine yeni bir ciyadet ve sarahat, yeni bir selabet ve selâmet vermek feragatini ve şuurunu gösteriyorlardı.

Baş kumandân, Baş muallim.

Millet mekteplerinin ve yeni harflerin ilk muallimi, baş muallimi, Atatürk oldu.

Başmuallim, kürsüsünden bütün milleti yeni baştan yazdırıyor, söyletiyor, imtihana çekiyor ve muvaffakiyetden muvaffakiyete götürüyordu. Halkevleri çocukları, başmuallimin birer muavini olmasını karınca kararınca, onun büyük eserine, büyük irfan seferberliğine bir uçdan yardım etmesini elbette ödevlerinin en önemlilerinden sayacaklardı.

“ Başmuallim „ Halkevinde.

Bir " Yabancıdil kursu " nda.

Yabancı, hayır, medeniyet akrabası diller

Diğer taraftan; medreselerin ve eski mekteplerin harıl harıl bir gayret, kör ve sakat bir metotla kültüre yardımı olsun diye ancak dinî istis- marlara alet olabilecek kadar tek cepheli; yarım yamalak öğretebildikleri acemce ve arapca yerine yeni medeniyetin, garplilik fikrinin anahtarları olan diğer yabancı dilleri -yabancı tabiri burada acayip geliyor Daha doğru- su kültür arkadaşı, medeniyet akrabası dilleri- türk çocuklarına tez elden öğretmek lâzım geliyordu. Bunu yeni mekteplerin yeni programları muvaf- fakıyetle ifa etmek yolunda idiler fakat bu işi de tez elden tutmak, büyük bir yekûnla, büyük bir ders ve talebe yekûnu ile işe başlamak kat'i ve hayati bir zaruret halinde kendini gösteriyordu.

İşte bu maksatlar ve lüzumlar göz önünde tutularak, bu hususlardaki nim resmi ve hususî teşebbüslerin çalışmalarına da bir umumî hız ve nizam gelsin diye Halkevlerinin (halk dersaneleri ve kurslar) şubesinin temeli atıldı.

Kültür ve enerji unsuru bir ulus.

"Türk milleti, okadar derin ve tükenmez bir hayat hazinesi idi ki mede- niyet beşiği olan yurdundan uzaklarda bile nerelerde dolaşmış nerelerde yerleşmiş ise oralarda bir kültür ve enerji unsuru olmuştu.

Şurada zayıf görünürdü fakat burada bütün kuvveti yerinde idi şu de- virde sönük gibi iken başka bir devirde bir yanar dağ kadar velveleli ve hareketli olmasını başarmıştı. Zaman uzunluğu içinde destanları kaydedilen bu millet ancak medeniyetin öncüsü olabilirdi." İşte bu milleti, bu halkı, bu yeni ve fakat ezeli vazifesine layık bir irfan seviyesine yükseltmek için Halkevleri çocuklarının (başmuallim) in seferberliğine aynı hız aynı şuur ve nevesle devam etmeleri şarttır.

Halkevlerinin bu şubeleri, aynı zamanda bilginin, okuyup yazmanın ha- yatı kazanmaya nasıl kolayca yol verdiğini ve yeni yollar açtığını gösteren,

bir çok vatandaşlara amelî ve kolay, hem de kendine ve memleketine lüzumlu bilgiler - meselâ daktilo, ev, mutbak, nakış, dikiş ve işlerini - öğretmeye yarayan kurslar açmaktan da geri kalmadılar.

Halkevleri talimatnamesi bu şubelere, şu sade ve muhteşem ödevi yükletti :

Talimatnamenin tesbit ettiği vazifeler.

Halkın seviyesini yükseltecek her türlü okutma yazdırma ve yetiştirme hareketlerinin ilerleyip genişlemesini sağlamak ve korumak ergesile her Halkevinde bir halk dersanesi ve kurslar şubesi açılacaktır. Bu şube yerel yönetimlerle şarbaylıklar ve özel girişim üyelerini okuyup yazdırmak, Yabancı dil ve fen dersleri vermek, Sanat öğretmek, pratik hayat bilgileri öğretmek gibi ferdi kuvvetlendirmeğe yarar girişimlerini yakından ve sağlam bir ilgi ile kovalayarak istenilen şekilde çalışmalarına ve istenilen sonuca varmalarına yardım eder. Teknik ve uzug okul ve kursları açtırmaya önem verir.

Halkevlerinde bu bilgi kurumlarından imkân olursa hepsi olmazsa bir kaçı açılacaktır.

Ders ve kurslarda vatandaşların fikri düzey ve öğrenim derecelerine göre okumak yazmak tarih ve yurt bilgisi sosyal bilgiler yabancı dil hesap hesap tutma usulü ve daktilo gibi hayatı kazanmak için faydalı olan dersler usulleri dairesinde öğretilir.

Öğreticilik aşkı

Halkevlerinin halk dersaneleri ve kurslar şubeleri, talimatnamenin verdiği bu vazifeleri yerine getirmek yolunda, ümmilere okuma ve yazma öğretme, yeni yetişenlere yabancı dil dersi verme ve böyle teşebbüsleri derleyüp düzenleme işlerine bütün gayretini sarf etmeğe ilk tesis anlarından beri canla başla sarıldı.

Öğreticilik aşkını gündüz saatlerinin yorucu mesaisile hâlâ dindirememiş olan pek çok ülkülü arkadaşlar akşam ve gece saatlerini Halkevlerinin halk derslerinde ve kurslarında öğreticiliğe hasretmesinin kolayını buldular ve zevkine erdiler.

Milletin müzaheretile ecnebi memleketlerde okuyup memleketine uyanık ve ülkülü dönenler, halka duydukları şükran ve minneti ilk defa Halkevlerinin hizmetine girip halk sayesinde öğrendikleri ecnebi dilini halkın çocuklarına öğretmeye çalışarak göstermeye ve ödemeye çalıştılar.

Her boyna borç bir ödev

Mevzu'la pek yakından ilgili olmamakla beraber sırası gelmişken şurasını bir daha tebarüz ettirmek istiyoruz ki Halkevlerinde her hangi bir şubede hevesle şuurla ve bilhassa sebatla çalışan arkadaşları biz, bütün mübalâğa-

Halkevlerinin konfranslarına büyükler de gelirler.

ların fevkinde ve bütün avare iltifatların dışında kendilerine düşen vazifeyi bütün şumûlile görecek kadar mütakâmil ve vatanperver düşünceli, bu vazifeye şitab edecek kadar gayretli ve vicdanlı görerek kutluluyor ve selâmlıyoruz.

Halkevinde alınacak ödev bir farzı kifaye değildir. Bir milli borçtur. Her boyuna borç olan bir milli vazifedir; her gelişte lutfeder gibi nazla ve rehavetle değil, bir kutsal emri yerine getirir gibi mesuliyetini ve şerefini birlikte duyarak yapılacak bir vazife, Halkevlerinin çocukları her şubede olduğu gibi bu şube işlerinde de bu sebat ve gayreti göstermesini, memleket ve millet mikyasında iyi neticeler almasını ve pek haklı olarak bunlara kanaat etmeden büyük işin ancak eşliğinde bulduklarını her zaman idrak ve ifade etmesini bilmişlerdir.

Halkevlerinin her hangi bir şubesinde çalışanlar diğer şubelerle ilgili olarak yaptıkları ve hazırladıkları işleri feragat ve memnuniyetle o şubelere devir ve tevdi etmesini bilmişlerdir.

Zaten bir çok büyük işleri bir kaç şube el ele başarmışlardır. Halk dersleri kursları şubelerine, bir çok yoksul çocuklara okuma ve beslenme vasıtaları veren içtimai yardım şubelerinin, köylerden kabiliyet seçen ve köylere kitap götüren, köylüleri okumaya teşvik eden köycülük şubelerinin elbette çok faydalı ve verimli yardımları olmuştur.

Ümmiliğe karşı seferberlik.

Bazı Halkevleri, halk dersaneleri ve kurslar şubelerini mutlak ecnebi dil veya elektrik, muhasebe, dikiş filan gibi şeyleri öğretmek gayesile kurulmuş addederek çevrelerinde bu işle uğraşmaya vakti ve selâhiyeti olmayan arkadaşlar bulamazlarsa o şubeleri açmamışlardır.

Halbuki bu şubenin en belli başlı maksatlarından biri hiç okuma yazma bilmeyen vatandaşlar üzerinde çalışmaktır.

Meselâ bir bakımdan halk dersaneleri ve kurslar şubeleri olmayan Diyarıbekir ve Mardin Halkevleri bu hususta bu şubesi olan Halkevlerinin bazılarında daha yararlı olmasını bilmişlerdir.

Ümmileri okutma ve yazdırma işinde Halkevi salonlarında, şehir dersanelerinde, köy odalarında ve ulus okuma evlerinde, her yerde hümmalı ve verimli bir faaliyete geçmiş Halkevlerimiz pek çoktur. Afyon, Antalya,

Halkevleri : Müsbet bilgi ve telkin kaynakları.

Bahkesir, Aydın, Bilecik, Çorlu, Sivas, Üsküdar, Edremit, Elaziz, Erzincan, Gerede, Ayıntap, Şebinkarahisar, Silvan, Urfa, Ordu, Niğde, Merzifon, Tokat, Uşak, Kütahya bunlar arasındadır.

Meselâ Uşakta yılda 350 yurtdaşa okuma ve yazma öğretilmiştir. Meselâ Kütahyada 21 Halk dersanesi açılmıştır. Adana ve Kayseri gibi bazı Halkevleri serbest ders kürsüleri açıp talimî konferans serileri tertip ederek bu işe girişmişlerdir.

Dil kurslarında verim.

Halkevlerinin yabancı dil kurslarına talebelerle beraber hususî teşebbüs sahipleri ve memurlar da devam etmişlerdir.

Beyoğlu, Ankara, Beşiktaş, Aydın, Antalya, Afyon, Adana, Çanakkale, Denizli, Edremit, Erzincan, Eskişehir, Gaziantep, Konya, Maraş, Muğla, Samsun, Sivas, Zonguldak, Şehremini, Şişli, Trabzon, Merzifon, Bursa, Kadıköy, Bergama, İzmit, Üsküdar ve Isparta Halkevleri bu işte başda gelirler. Meselâ Beyoğlu Halkevinde hemen her gece bir yabancı dil dersi vardır ve Komite üyelerinden biri intizamı temin için nobetçidir; 355 talebesi vardır. Bergama'da üç yabancı dil kursunda bir yıl içinde 333 ders verilmiştir. Bergama Halkevinde 14 ü kadın olmak üzere 92 kişiye ecnebi dil öğretilmesi imkânı bulunmuştur.

Üsküdar ve Isparta Halkevlerinde muntazaman haftada üç defa yabancı dil dersi verilir. İzmir Halkevinde bir yılda 165 def'a İngilizce ders vermek ve çevre gençlerine bir yeni kültür anahtarı kazandırmak kabil olmuştur.

Halk dersleri ve kursları çalışmaları cümlesinden olarak sık sık talimî konferanslar tertip eden Halkevleri arasında Adana 104 konferansla başta gelir. Uşak; hemen her haftaki müsahabeleri, Ankara iktisadi konuşmaları, Sivas ders konferansları, Ödemiş kurs haline sokduğu söylevleriyle bu uğurda çalışanlar arasındadır. Uzunköprü'nün ve hele mahallî mahsul Fındık hakkında Akçakoca Halkevlerinin konferansları da kayde değer.

Ceza evlerine irfan ışığı.

Ceza evlerine kapandıkları müddetçe okumadan mahrum kalan ve zaten bir çocuğunun cahil olması mücrim olmasına sebep olan vatandaşları da sa-

lahlarına medar olur diye yazdırıp okutmayı vazife edinen Halkevlerinin adedi gittikçe artmaktadır. Cumhuriyet devrinden evvel hapishane kelimesinden sonra dersane, kütüphane, şahadetname kelimeleri en hayalperest şairin bile aklına gelse bir münasebet bulup kafiyelendirmeyi bile hayali ham addederdi.

Şimdi hapishanelerde halkevlerinin dersaneleri ve kütüphaneleri vardır. Okuyup yazma öğrenenlere şahadetname verilir.

Eminönü Halkevi 4 ayda muhtelif hapishanelerde 1920 ders vermiştir. Ankara Halkevi 100 cezalı ile işe başlamış 67 sini yetiştirmiştir. Sinop Halkevi 105, Tekirdağ 85, Yozgat 175 mahbusa okuma yazma öğretmişlerdir. Bafranın 27, Denizlinin 80, Ordu ve İnegölün kırkar kişilik birer hapishane dershanesi vardır. Uşak Halkevi hapishane de 200 kitaplık bir kütüphane tertip etmiştir. Antalya halkevinin hapishanede daima iyi ve yeni kitaplarla beslediği bir kitap dolabı vardır. Adana ve Eskişehir Hakevleri ceza evinde birer muallim yetiştirerek onun idaresinde ve onu murakabe etmek suretile faaliyete geçmişlerdir.

Bartın Halkevi üyelerine hapishanede iyi ahlak telkin eden güzel eserlerin yüksek sesle kıraatini yaptırmaktadır.

Aksaray Halkevi gibi bazı Halkevleri mahpusları okutmakla beraber bol bol defter kalem ve kâğıd vererek avare zamanlarını bir şey yazmağa, bir şey öğrenmeye hasretmelerine âmil olmaktadırlar.

Bu güzel çalışmalardan mada birçok Halkevleri buldukları muhiterin ihtiyaçlarına ve hususiyetlerine göre bir takım ayrı faydalı verimli kurslar açmayı muvafık bulmuşlar ve bunlardan çok güzel neticeler almışlardır.

Çevre şartlarına uygun başka kurslar

Mudurnu ve Giresun Halkevleri köy muhtarlarına ve ihtiyar heyeti üyelerine köy işleri ve köy kanunun tatbikatı hakkında devamlı konferanslar verip kurslar hazırlamışlardır.

Bir biçki kursu çalışması.

Beşiktaş, Zonguldak, Beyoğlu, Giresun, Halkevleri civardaki endüstride çalışan işçilere boş saatlerini bulup elektrik ve buharlı makina gibi mesleklerine yararlı ve hayatlarını tehlikelerden korur dersler vermişlerdir.

Ankara Hakevi orta tahsilini bitiren ve ticaret lisesine girmek arzusunu besleyen 50 genci ticaret lisesi bakaloryası için hazırlamak üzere 8 aylık ve İzmir Halkevi devlet hizmetine girmekte esas şart olan orta tahsil bakaloryasına on onbeş genci yetiştirmek için bir kaç aylık kurslar açmışlardır.

Eminönü, Beyoğlu, Maraş Halkevlerinin muhasebe ve usulüdefteri kursları açtığı olmuştur.

Bir dikiş ve nakış kursunun talebeleri.

Kadıköy, İzmir, Elaziz, Konya, Zonguldak, Gaziantep, Yozgat Halkevlerinin ikmale kalan talebeyi yetiştirmek için devamlı tedbirler ve dersler hazırladığı görülmüştür.

Diyarbakir Halkevi 500 kişinin devam ettiği üç aylık bir ziraat kursunda çevrenin ziraatini geliştirme ve modernleştirme maksadile halk dersleri vermiştir.

Bilecik, Beşiktaş, Erzincan, Maraş, Mersin, Tokat, Yozgat Halkevleri biçki, dikiş ve nakış kursları açarak genç kızların yetişmesine ve ev işlerinde marifet sahibi olup iktisada riayet etmelerine önayak olmuştur.

Mersin Halkevinin 80 çocuklu bir ana mektebi vardır. Tekirdağ, Çanakale gibi bir çok Halkevlerinin üzerlerinde musiki şubesiyle beraber çalışılan devamlı musiki kursları vardır.

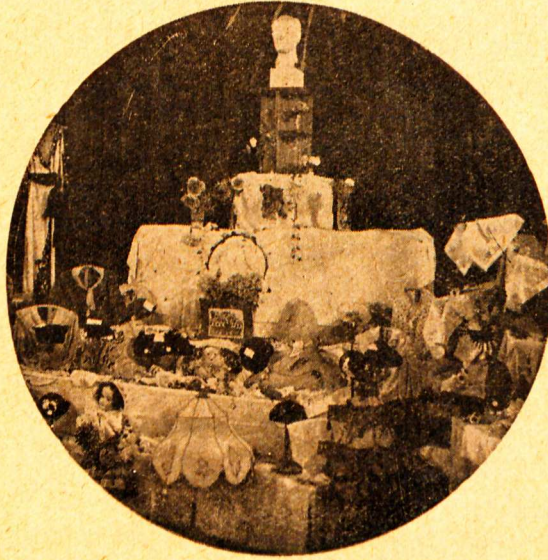
Sinemanın talimî rolü.

Halkı bilgilendirmek hususunda sinemanın da büyük rol oynayacağı hatırdan çıkarılmamakta. Ankara ve Bursa Halkevleri başda, hemen bütün

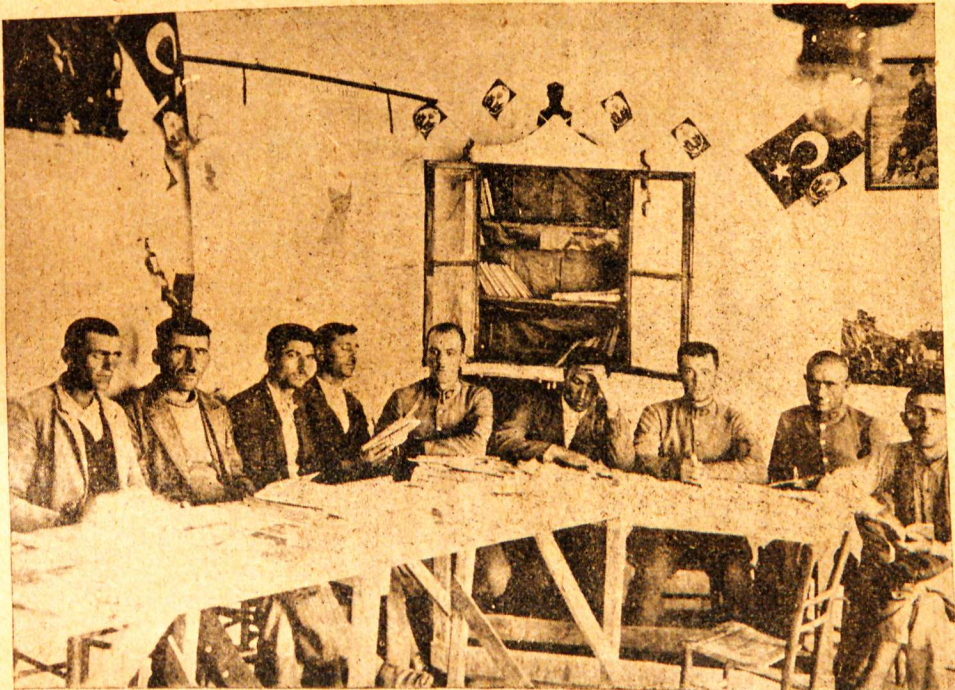
Halkevlerinde fırsat oldukça sinemaya bu şube işleri bakımından da rol verilmektedir.

Ankara Halkevi 155000 yurtdaşa ziraat ve sihhat bilgisi veren filmler göstermiş, Bursa Halkevi 4510 yurtdaşa projeksiyonlu ve hatta filmli konferanslar vermiştir. Beşiktaş Halkevi bir Halk ve çocuk sineması kurmak teşebbüsünü izhar etmiştir.

Halkevleri, halkın irfan seviyesini yükseltmek için her fırsattan faydalanmayı vazife bilmektedirler. Bu kadar büyük ve aziz bir maksadın tahakkuku uğrunda her kuvveti ve her şeyi faydalı kılmak isabetli bir ülkü borcudur.

Kitapsaray ve Yayın Şubeleri

Kitapsaray ve Yayın şubeleri

Halkevleri, memleketin ekonomik ve kültürel yaşayışında, her bakımdan, tarla ekmekten büyük bir fabrikayı işletmeğe kadar bütün işlerde iyi hazırlanmış özel bir bilgiye ihtiyaç olduğuna inanamayı yaymalıdır. Okuma hevesini çoğaltma Halkevlerinin başlıca işlerindedir.

i. İNÖNÜ

Halkevlerinde, Talimatnamenin ve Halkevi fikrini bütün isabeti ve ülviyetiyle ortaya koyanların en mühim saydıkları, bir Halkevi açılırken eksik olmamasına ısrarla itina ettikleri şube "kitapsaray ve yayın" şubesidir.

Halkevinin bütün maksat ve hedeflerini kendi çalışmalarında pekâlâ cemedebilmek vaziyetinde olan bu şubenin mesaisi belki sade ve basit fakat muhteşem ve hayatidir.

Bir köye bir harman yeri kadar gerekli olan şey : okuma odası.

Bir kütüphanenin, bir okuma odasının, bir Halkevine hat-tâ alelîtlak bir şehre, bir köye bile, buğday ambarı, harman yeri, su arkları kadar lüzumlu birşey olduğu muhakkaktır. Bunun içindirki her yeni kurulan Halkevinin ilk teessüs eden şubelerinden birinin, başlıcasının bu şube olmasına ayrıca ehemmiyet verilmektedir. Henüz teessüs halinde olan Halkevlerimizde bile bu şubelerin çalışmaları için derhal imkân ve eleman hazırlanmaktadır.

Her mevzuda yeni kitap.

Her Halkevinin bir kütüphanesi, bir iki okuma odası, bir iki neşriyatı vardır. Edebî etütlerden zirai ve sıhhi nasihat-

lara, şehir plânlarından ruh nizamlarına kadar muhtelif mevzularda halka yeni fikir verecek ve doğru çıkaracak broşürler, mahalli ihtiyaçlara göre alınacak mahalli tedbirleri aydınlatan, yapılacak araştırma ve incelemelerde rehber olan defterler ve fişler, hemen her Halkevince basılmış ve hazırlanmıştır.

Halka göre ve Halk için Litablar

Halkevlerinin çıkardıkları mecmuaları daima neşriyat kolunun yardımı ile Dil, Edebiyat ve Tarih şubeleri çıkarmakta veya beslemekte olduğu için Halkevleri mecmualarının adlarını o şubelerin faaliyetlerinden bahsederken zikrettik ve bu mecmuaların yaptığı hizmetlerin hususiyetlerini ve kendilerine temin ettikleri seviyelerin hükümlerini ve saüklerini orada göstermeğe çalıştık. Burada şimdiye kadar geçen şubelerin tetkiklerinde zikrine fırsat bulamadığımız bazı mühim broşürler daha olduğunu bunların da münevver Halkevi çocukları tarafından mahalli ihtiyaçlar tam göz önünde tutulup tam halka göre halk için hazırlandıkça faydeli olduklarını kaydettikten sonra; meselâ Ankara'nın Arıcılık, Adana'nın Pamukçuluk, Samsun'un Tütüncülük için broşürler hazırlanmasının büyük ve belli faydasına işaret etmeliyiz. Bu gibi zirai ve sıhhi etütlerin, köycülüğe ait rehberlerin, muhtelif şubelerin çalışma sistem ve tarzlarını en iyi ve ameli şekilde tesbite yarayacak broşürlerin ve anketlerin kıymet ve kıymet itibarile memnuniyet verici olduğunu tebarüz ettirdikten sonra kütüphanelerin çalışmalarını göz önüne koyacak rakamlara geçelim: Adana kütüphanesi, bir kat daha genişlemiştir; 2377 kitabı vardır; 37558 okuyucusu olmuştur. Afyon kütüphanesinde 5339 kitap vardır; 10999 okuyucu gelmiştir.

**Sade kitap biriktirmek değil,
bunları okutmak ta lâzım.**

Akçakoca Halkevi, 380 kitapla 4016 okuyucu temin edebilmiştir. Alâşehirin de 552 kitabı vardır, 3382 kişi kütüphaneye devam etmiştir. Ankara Halkevi kütüphanesi memleketin en zengin kütüphanelerinden biridir. 18935 kitaplı bu kütüphaneye bir yıl içinde 16539 kişi devam etmiştir. Aydın Halkevinin 1926 kitaba malik kütüphanesine bir yıl içinde 30753 okuyucu celbedilebilmiştir.

Beyoğlu Halkevinin kütüphanesinde 2913 kitap vardır ve 5401 kişi tarafından okunmuştur. Bilecik Halkevinin 700 kitabını 2200 yurttaş okumaya gelmiştir. Boyabat Halkevinin 428 kitabı vardır; 7261 yurtdaşa okuma imkânını vermiştir. Burdur Halkevi 3430 kitabıyla 8619 okuyucuyu salonlarına çekmiştir.

Bursa Halkevinin kütüphanesi 1485 kitaptan teşekkül etmekte ve gittikçe artan okuyucularının bir yıllık sayısı 38000 i geçmektedir.

Çorum Halkevi 7000 den fazla kitabı olan millî kütüphaneyi de okuyucuları için hazırlamak çaresine baş vurmuş ve 8679 kitaba 19914 okuyucu temin etmiştir. Diyarbakir gibi ancak cumhuriyet rejiminden sonra irfan gören bir yurt köşesinde 1500 kitaplı Halkevi kütüphanesinde 2590 kişi geç saatlere kadar okumuştur. Düzce Halkevinin mütevazî kütüphanesi 13245 okuyucuyu toplayabilmiştir.

Halkı okumaya teşvik.

Erzurum halkevinin 4067 okuyucu toplayan kütüphanesinde 930 kitap vardır; Eskişehir Halkevi 20567 okuyucuya 4463 kitabını sunmuştur ; Giresun Halkevinin 22200 okuyucusu Halkevi faal üyelerinin selim zevkiyle seçilmiş 850 kitap için kütüphaneye devam etmişlerdir. Gaziantebin 9764 okuyucu devam eden kütüphanesinde 1472 kitap vardır. Muğla Halkevindeki 731 kitap 11975 kişi tarafından okunmuştur. Kütahya Halkevinin 155 kitabı ve şimdiye kadar adı geçen Halk evlerinde olduğu gibi bir çok değerli mecmuaları ihtiva eden kütüphanesine 3962 okuyucu devam etmiştir. Konya Halkevindeki kütüphaneye 12035 kişi 2684 muhtelif kitabı okumaya gelmiştir. Kırklareli Halkevi 407 kitabına 1666 okuyucu bulmuştur. Kayseri Halkevinin kitap ve mecmuadan toplanmış 3010 adet matbuası 27730 kişi tarafından mutalea edilmiştir. Muğla Halkevi kütüphanesinde 1015 kitap vardır ; 1200 kişi tarafından okunmuştur.

Yurdun her yanı okuma heveslileriyle dolu.

Mudurnu Halkevinin henüz 298 kitabı vardır, 2560 okuyucusu olmuştur. Mardin Halkevi çevredeki resmî ve nim resmî eski kütüphanelerin eserlerini kütüphanesine toplamaya muvaffak olarak 7122 kitap temin etmiş ve 5253 kişiye okutmuştur. Malatya Halkevinde 1000 kitaplı kütüphane ve 2077 devamlı okuyucu vardır. Nazilli Halkevi 1223 kitaplı kütüphanesine 19177 ve Niğde Halkevi, 428 kitaplı kütüphanesine 18612 okuyucu çekmesini bilmiştir. Sandıklının teessüs halinde olan kütüphanesine bir yıl içinde 3572 okuyucu getirilebilmiştir. Simav Halkevinin 200 kitaplık yeni kütüphanesine 2496 kişi gelmiştir. Sinop Halkevinin 1024 kitabı ve ir yolda 7600 okuyucusu olmuştur.

Trabzon Halkevinin 788 kitaplık kütüphanesinde 14635 kişinin mütalaası temin edilmiştir. Tokatta 600 kitaplık kütüp-

hane ile işe başlanmış olup bir yılda 2500 kişinin bu kitaplardan istifadesi olmuştur.

Ünye Halkevinin tasnif edilmekte olan kütüphanesinin 1575 müdavimi vardır.

Uşak Halkevinin 800 kitabına 5081 okuyucu bulmak Halkevinin çalışmalarından birinin iyi bir sonucunu teşkil etmektedir.

Van Halkevinin 680 kitap ihtiva eden kütüphanesi yılda 800 kişinin okumasını temin etmekle vazifesine başlamıştır. Yozgat Halkevi kütüphanesinde 565 kitap ve 6435 okuyucu kaydedilmiştir. Zonguldak Halkevinin 1734 kitaplık bir kütüphanesi ve 2021 okuyucusu vardır.

Mahalle kahvesinden Halkevi kütüphanesine !

Halkevleri kütüphaneleri gerek tanzim gerek tasnif gerek okuyuculara kolaylık ve konfor temini itibarile muhitlerinde örnek olmak yolunu tutmuşlardır. Hatta Halkevi olan yerlerde bir çok talebeler bu kütüphaneleri ders hazırlamak ve vazife yazmak için derhal müracaata en münasip yer olarak seçmeğe başlamışlardır.

Birçok gençlerin ilk defa sadece gazete okumak için devam etmeğe başladıkları kahvelerden ayak çekmelerini ve daha faydalı ve derli toplu neşriyatla temas için Halkevleri çatıları altına gelmelerini temin eden güzel ve faydeli vasıtalar yine bu kütüphanelerdir. Birçok Halkevlerinde kabarıklı-ğile göz çeken ve göğüs kabartan rakamlar buralarda Halkevlerinin ve Halkevleri yayın şubelerinin, kitaplarını okutmak ve neşriyatlarını faydalı kılmak için mütemadi ve muntazam propaganda tedbirleri aldıklarına delâlet etmektedir.

Birçok vatandaşların birçok vasıtasızlıklar ortasında, eski günlerinin imkânsızlık ve gafletini mümkün olan en az zamanda telâfi için okumaya nasıl iştihakla sarılmış oldukları ve bunların, en lüzumlu en faydalı ve en şuurlu kitaplarla beslenmesine nasıl ihtiyaç olduğu bu rakamların tetkikinden bir daha anlaşılacaktır.

Bilgi seferberliğinin ileri karakolları :

Köy okuma odaları.

İlk bakışta, şehirlerin kütüphaneleri kadar mühim görünemeyen fakat muhakkak ki onlar kadar aziz ve onlardan ileri bir hizmet ifa etmek yolunda olan köy okuma odalarını, henüz kemiyet ve keyfiyetleri ne olursa olsun, en derin saygı ve sevgi ile hatırlamak gerektir.

Okuma odaları, köylerde, manevî büyük fethin: Anadolu-

C.H.P.
Mersin Halkevi
Kitapsaray ve Yayın Komitesi

C.H.P. Mersin Halkevi
Kitapsarayında bulunur

Mersin Halkevi
Sağlık Öğütleri serisi
Sayı: 1

SITMA NEDİR ?
NASIL KORUNULUR

DIYARBEKİR
Halkevi Yayını
1

Diyarbakir Halkiyatından
Meni, Maya, Horyat
VE
Ata Sözleri

KARTAMOND
HALKEVİ
Dil, Edebiyat ve Tarih Seralı
Neşriyatından
1

KASTAMUNU
AŞIK KEMALİ
Hayatı ve Eserleri

ADANA
HALKEVİ
YAYINI

12 YILIN
KÜLTÜRÜ

1923-1935

CAMER KEMAL AĞAR

Atatürk İlk Yayınevi

HAZİANTEP BÜYÜKLERİ

HALKEVİ YAYINI
Sayı 171

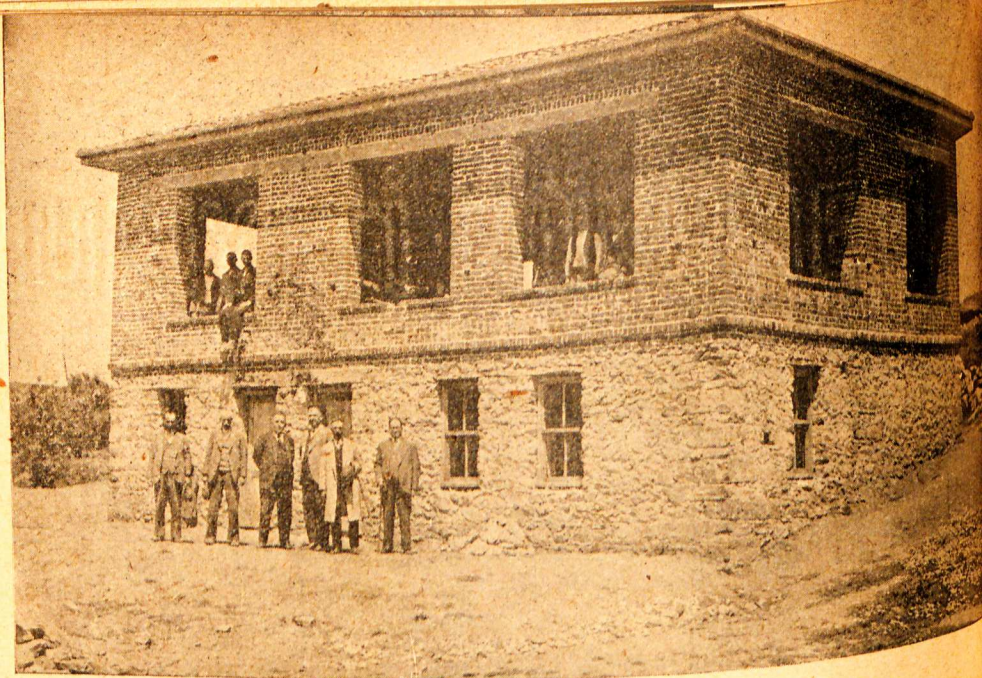
PAMUK
Yetiştirme
Kılavuzu

ÇAMLAR
ve
GÖLLER ÜLKESİ

BOLU HALK EVİ
YAYIMINDAN

HAZAN
Z. DANİŞMAN
BOLU DATA OKULU
KAMP YERİNDEN

daki irfan fethinin ilk karargâhları, ön çkarakollarıdır.

Onları çoğaltmak ve beslemek büyük zaferin tahakkuku için mutlaka lâzımdır. Çevrelerindeki köylerden bir ikisinde olsun, okuma odaları yapıp açmamış olan Halkevleri vicdanlarında vazifelerine henüz tamamiyle başlayamamış olmanın ülkülü azabını duymakta ve bu azimlerini belirtecek imkân ve çarelere tezelden tevessül için direktif ve müzaheret istemektedirler.

Köy emeği ve köy malzemesile okuma odası.

Bir çok köylerimizde köylünün emeği ve köyün malzemesi ile kurulmakta olan bu okuma odaları, Halkevlerinden beklenen verimlerin en güzellerinden biri sayılmaktadırlar.

Okuma odalarını kurmak ve geliştirmekle çok yararlı teşebbüslere girişen Halkevleri arasında Uzunköprü Halkevi'ni bir misel olarak ele alalım: Uzunköprü Halkevi, çevresinde

okuma ihtiyacının nisbeten en geniş ve acil olduğu iki köyde: Çöp ve Maksutlu köylerinde birer okuma odası açmıştır. Halkevi, bu odaları kurup açmakla kalmamış mahallinde zaman zaman yaptığı tetkiklerle köydeki okuyucu adedini çoğaltmak ve en çok rağbet gören kitapların cins ve adedini arttırmak yolunu tutmuştur.

Bunlardan 1200 nüfuslu Çöp köyü okuma odasında 145 cilt kitap vardır. Oda için kâfi sandalya ve masa tedarik edilmiştir. Oda, her akşam açılmakta ve vasatî 60 okuyucu toplamaktadır.

Bu okuma odalarını belki ilk def'a bir ödevini yerine getirmiş olmak için açan Halkevi, köylünün okumaya olan rağbetinden şevk alarak, bu sefer hakikî ve denenerek belirmiş bir ihtiyacı karşıladığına tam inanarak, Yeniköy, Kurtbey, Kıracasalih köylerinde birer okuma odası yaptırmış ve kitap tedariki için müracaatlarda bulunmuştur.

Memleketçi, inkılâkçi yazıcılara müjde

Vatan sever yazıcılara müjdeleyebiliriz, kalemlerini memleket ve millet uğrunda kılınç ve sapan kadar aziz kılabilmek için en büyük fırsat gelip çatmıştır; köy okuma odaları, açık dilli, millî duygulu, türk özlü eserler beklemektedir. Şimdiye kadar hiç okumamış zekâlara ilk kitap etmek, irfan velisi, bilgi babası olmak şerefi onları bekliyor.

Cumuriyet Halk Partisi ve Halkevleriyle meşgul bürolar, şurlu memleket neşriyatçıları, Halkevlerinin bu şubelerine daima kitapları broşürleri ve mecmualarile yardım etmektedirler.

Vekâletler, neşriyatları ile Halkevi kütüphanelerini beslemeğe önem vermektedirler.

Resmî ve hususî her müessese, Türkiyede okutulacak her kitab için en münasip yerin Halkevi kütüphaneleri olduğuna gittikçe daha fazla kani olacaklardır.

Manevî çoraklığı giderecek barajlar.

Okunmadan bir köşede duran kitabın, işletilmeyen para gibi bir şey olduğunu bilen vatandaşlar, ellerindeki kitapları okumaya vakit bulamadıklarını görerek halkevlerine hediye etmektedirler. Günlerdir susuz kalmış bir insanın, önüne

ilk rastgelen suya mutad fark ve temyiz hassasını pek istimal etmeğe vakit bulamadan uzaniverişi gibi ; yılların irfan mahrumiyetini gidermek için eline ilk geçen, her geçen kitabı okumaya can atan vatandaşa en iyi, en ülkülü, en çok anlayacağı ve en çabuk aydınlanacağı kitapları sunmak, Halkevleri yayın şubelerinin çok mazhariyetli ve çok mesuliyetli başödevleridir. Kitaplarının kemiyet ve keyfiyetine bu itibarla en büyük ehemmiyet atfetmekte, tasnifler ve ciltlemelerle bu işe başlamakta Halkevlerinin büyük isabeti vardır. Halkevleri kitapsaray ve yayın şubeleri, manevî çoraklığı giderecek barajların ve kanalların başındadırlar.

K
ö
y
c
ü
l
ü
k
Ş
ubeleri

Köycülük Şubeleri

Halkevleri, halkın evleri olmayı, halkın kafa ve kalb seviyesinden sıhhat ve inan nizamına kadar herşey ile canla başla ilgilenmeyi baş ödevi sayarken; halkın tam kendisi, milli varlığın kökü köylüyü, yurt yapısının temel taşı köyü her çalışmasıyla elbetteki gözönünde tutacaktı. Halk için, halk uğrunda sözlerinin köy için, köy uğrunda demekten hiç farksız olduğunu biliyordu. Bu işin şimdiye kadar yapılmasına imkân olmayan bir düşünüş ve işe baş-layış selâmeti ve vuzuhu ile başarılabilmesi için Halkevlerinde ayrıca bir şube açmak, ayrıca köycülüğün edebiyatından tatbikatına kadar her şeyini şuurlu ve imanlı, yılmadan ve bilerek yapmak gerekti.

Halkevliiler, köy yolunda

Memleketiⁿⁱ aslı ve asil unsurundan : köyden tanımaya başlamak, milleti aslı ve asil unsurundan : köylüden yükseltmeye uğraşmak bu husustaki çalışmaların içten gelişine, azimlerin yılmaz oluşuna tek ve sağlam delil olabildi.

Memleketin imarı = köyün imarı.

İşe bu şekilde başlamak; azmi, idarei maslahat olmaktan çıkarıp bir fetih başlangıcı kadar haması gösterecek ve bir seferberlik başlangıcı kadar tertibe sokacak biricik çare idi.

İlerleme ve yükselme yollarında yeni bir esas vazedebilmek için milletin özüne ve karakterine ta candan dokunabilmek : halka, köylüye varabilmek şarttı. İnkılâp yolunda ermek için inkılâba asıl hızı vermek için köye ermek, köye vermek gerekti.

Öz ordaydı ; onu alıp yuğuracaktık, işleyecektik, geliştirecektik. Milletin refahı köylünün refahı, memleketin imarı köyün imarı demektir. Milletin sağlığı köylünün sağlığı, yurdun verimi köyün verimi idi.

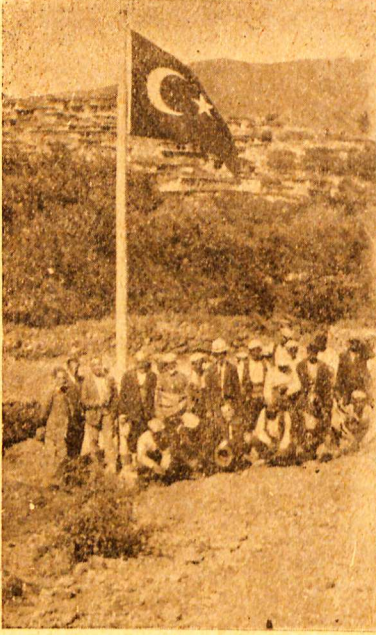
Atatürk : — Türkiye'nin sahibi kimdir ?
Meclis bir ağızdan : — Köylüler.

Büyük Millet Meclisinin 1/Mart/1932 tarihli celsesine ait zabıtlardan alınıp Halkevlerinin ilk açılma gününde okunan şu satırları burada bir daha tekrarlamadan geçemeyiz :

(Türkiye'nin sahibi ve efendisi kimdir ? — Köylüler! sesleri — bunun cevabını derhal birlikte verdik. Türkiye'nin hakikî sahibi, efendisi, hakikî müstahsil olan köylüdür. O halde herkesten daha çok refah ve saadete lâyık olan köylüdür. Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümetinin iktisadî siyaseti bu aslî gayeyi istihsale matuftur. Yedi asırdan beri cihanın dört köşesine sevk ederek kanlarını akıttığımız, kemiklerini yabancı tapraklara bıraktığımız ve yedi asırdan beri emeklerini ellerinden alıp israf ettiğimiz ve bunca fedakârlıklarına ve ihsanlarına karşı nankörlük, küstahlık, ceb-

barlıkla uşak menzilesine indirmek istediğimiz bu aslî sahibin huzurunda bugün hicap ve ihtiramla hakikî vaziyetimizi alalım)

Atatürkün bu sözleri millet vekillerinin coşkun alkışlarile karşılanmış, bütün Türk münevverlerinin sezmede olduğu bir vazife ve mecburiyetin tam tercümanı olmuştur. Bu büyük ve candan direktifin prensiplerimizin ifade-sinde ve iktisadî siyasetimizin tekâmülünde çok mühim tesirleri olmuştur.

Aynı direktifin ve aynı düşüncenin sevki-leridir ki: Halkevlerinin her şubesi kendi branşındaki işleri görür ve yürütürken mu-hakkak köylüyü birinci planda düşündüğü halde bir de ayrıca köycülük şubesi açıla-rak; köylü ve münevver yakınlığını kur-mak, her yeni ve güzel şeyi bir uçtan köye götürülebilmek için Halkevleri çalışmaları arasında köycülüğe ayrı ve önemli bir yer vermek esası ortaya kondu.

Gökten inmiş islâhatçı tavrıyla değil

Binlerce Türk münevverinin, seçtikleri benimsedikleri sahalarda, gökten inmiş is-lâhatçılar tavrı ile değil, müsavî Türklük ve kardeşlik edasile köyün medenî, sıhhi, bedii ve fikrî tekâmülüne çalışmalarını

tanzim eden bu şubelere talimatta şu suretle ödev verilmiştir :

(Köycülük şubesinin esas ödevi, köylerin sağlısal, sosyal, bedii gelişme-lerine ve evrimlerine, köylü ile şehirli arasında karşılıklı sevgi ve dayanış-ma duygularının kuvvetlenmesine çalışmaktır.

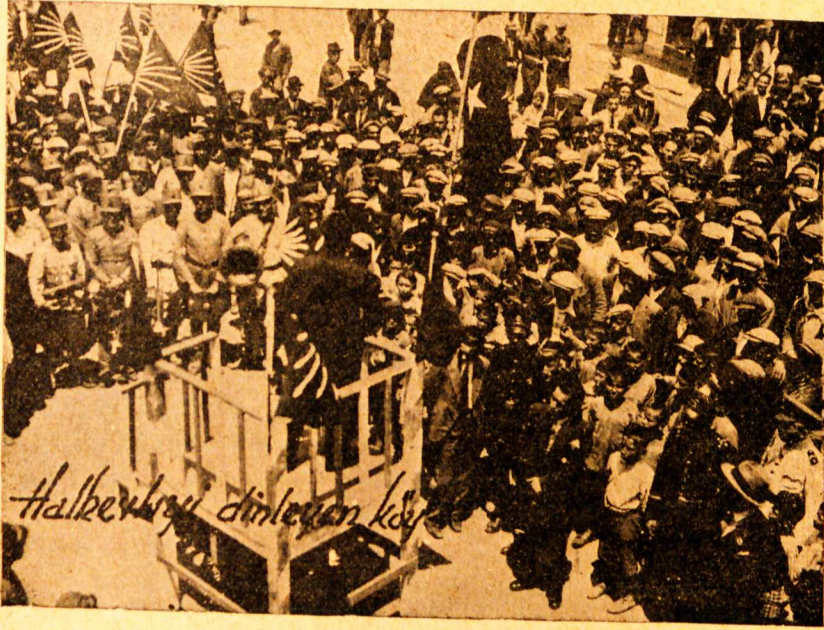
Şube yakın köyleri imkân olduğu kadar sık ve çok olarak Halkevi genel müsamerelerine ve Halkevi üyelerini de uygun mevsimlerde köylerde hazır-lanacak kır bayramlarına çağırarak suretile sevişme ve anlaşma sebep ve çareleri hazırlar.

Tabii üye : Köy Öğretmeni.

Halkevinin dersane ve kurslar şubesiyle çalışma birliği yapmak suretiyle imkânı olan yerlerde köylüyü okutmaya çalışmak, tanışılan köylerde 15 günde bir yazı bilmeyen köylülerin mekullarını yazmak ve sosyal yardım şubelerinin arkalamasıyla hasta köylülerin şehir sağlık ve bakım kurumla-rında bakı ve sağitmalarına kılavuzluk etmek köycülük şubesinin ödevlerin-dendir. Şube alil ve hele harp alili köylülerle şehit köylülerin aile ve öksüz-lerini korumağa ve bunların kentte kovalanması güç veya imkânsız resmi işlerini kolaylaştırmağa ve sonuçlandırmağa çalışır. Bütün köy öğretmenleri hayat ve bağılıklarını köylünün yükselmesine ve bahtiyarlığına öz vermiş oldukları için Halkevi köycülük şubesinin tabii üyeleridir.)

Türk Münevverlerinin Türk Köylüsüne minneti.

Zaten her Türk okumuşunun köylüye bir minnet ve şükran borcu olmak gerekdir. Köylü, dışından tırnağından arttırıp oğlunu okutan bir aile resini andırmaktadır. Onun asker olup kanı ve canı bahasına kurtardığı ve ko u. duğu vatanda, onun gücünün emniyetine dayanarak yaşamış; onun çiftçi olup kudreti ve sıhhati bahasına yetiştirdiği ve hazırladığı gıdalarla beslenmiş;

istiklâlinden ekmeğine kadar her şeyini köylüye borçlu bir türk münevverinin köylüye karşı duyacağı ilk his minnet ve şükrandan başka ne olabilirki? Münevverin, köylünün yardımına koşmak ve iyiliğine çalışmak imkânını buldukça minnetini ödemek fırsatına kavuşmuş bir vicdanlı insan gibi kendini bahtıyar sayacağı şüphesizdir.

Vakit geldi geçiyor.

Biz, köycülük faaliyetinin henüz arzu edilen inkişafa kavuşamadığı yerlerdeki nisbî durgunluğu kayıtsızlığa ve tenbelliğe değil bu duyguların henüz şuurlaşmış olmamasına yahut köylü için yapılması mümkün şeylerin onun hükümeti olan Cumhuriyet tarafından başarılmasının kâfi görüldüğüne hamlediyoruz. Halbuki her Türk münevverinin Türk köyü ve köylüsü için yapabileceği hatta yapmakta geciktirdiği çok şeyler vardır. Bütün bu hizmetleri henüz sadece ne bir idarenin ne bir iki teşkilatın uhdesinden beklemek zamanında değildir.

Türk vatanında idealistliğin ilk şartı.

Köye ve köylüye yıllarca yıl saltanat idaresi ve Osmanlı münevveri ancak istismar edilecek bir unsur diye bakmıştır ve en hayırhah zamanında

sadece bu istismarı mümkün merteye meşru göstermek gayretinden başka bir şey ne yapmış ne de izhar edebilmiştir. Boyuna veren ve hiç bir şey almayan köye bu sefer vermek : bilgiden, sıhhatten, kültürden, medeniyetten vermek, vermek ve vermek lâzımdır. Saltanat asırlarının gafil ve nankör ihmalini Cumhuriyet yıllarının ve hatta aylarının şuurlu ve imanlı gayretle telâfiye geçmek zamanı çoktan gelmiştir.

Bir Türk okumuşu, bir Türk genci, idealist olduğunu ve rejimle prensiplerine bağlılığını köye gitmek için, köylüye bir şey götürebilmek ve köyde bir şey yapabilmek için bulduğu fırsatlardan hiç birini kaçırmamakla hatta bu fırsatları kendisi yaratmakla meydana koyabilecektir.

Dinlerin *hac* vesair ziyaretleri gibi sadece numayiş olup kalmıyacağı için onlardan bin kat daha çetin fakat muhakkakki daha kudsî ve aziz olan bu köy ziyaretleri her Türk okumuşunun, her inkılâp münevverinin boynuna borçtur.

Köyde ve vazife başında

Köye, gitmiş olmak için gitmek yok ; köye dinlenmek ve eğlenmekten çok fazla çalışmak, yorulmak ve yılmamak üzere gitmek var ; Mamafih köye, gitmiş olmak için, gidince de kafalı ve kalbli her Türk muhakkak oralar için yapılacak bir çok ödevleri olduğunu, oralardan alınacak ve öğrenilecek pek çok şeyler bulacağını görüp kestirerek derhal kendisini bir vazife ve mesuliyet başında his edecektir.

Her gidişte köyün ya derdine bir yeni deva, ya sevincine bir yeni müjde köylünün ya kafasına bir yeni bilgi, ya kalbine bir yeni inan götürmek: Beraberinde mutlaka bir şeyle gitmiş olmak ana şart. Götürülen yeniliği köylülerin içine, alınan intibayı kendi içine sindirmek, köy ziyaretçisinin öz arzusu ve ilk tatbikat merhalesi olmalıdır.

Köye, bir seyyah merakile belki, fakat muhakkak bir vatandaş gayretile gitmelidir.

Köyde öğretilcek ve öğrenilecek şeyler.

Köy gezilerindeki maksat ve fayda emme ve basma olmalıdır: Fikir vermeli, malzeme almalı; inan yermeli, azim almalı; umut vermeli, şevk almalı. Öğreteceğimiz şeyler kadar Öğreneceğimiz şeyler de olduğunu bilmeli ve bu iki cepheli verimin teminine çalışmalıdır.

İşte Halkevleri köycülük şubeleri gençleri, köylere umudu ve kinini imanı ve tohumu aynı şuur aynı şevk ve tevezula götürmesini; dağıtma ve yayma işlerinde aynı sade ve isabetli, aynı amelî ve istifadeli çarelere ve vasıtalara baş vurmasını böylece başarmak yolundadırlar.

Mümkün görünenin üstünde hız ve verim.

Halkevlerinin miktarından mesaisine kadar her şubedeki çalışmasını inkılâpçı Türkiyenin isabetli ve ölçülü kanaatsizliği, eşsiz ve inanlı çalışkanlığı, şuurlu ve haklı gövnişile tevezün yapamıyacak bir eksiklikte gördüğümüz gibi hele bu şubedeki çalışmaları hiç bir zaman kâfi görmüyoruz: mümkün görünenin üstünde hız, mümkün görünenin üstünde verim, mümkün görünenin üstünde kemmiyet ve keyfiyet istiyoruz.

103 Halkevimizin geçen yıl içinde köycülük şubelerinin çalışmalarındaki tatbikata ve rakkamlara geçerken diğer şubelerdeki bir çok esaslı çalışma-

ların da istenirse bu şube çalışmaları arasında gösterilebilecek alâka ve derecede hep bu köycülük çalışmalarını tamamlamış olduğunu tekrar tebarüz ettirmeği lüzumlu görüyoruz.

Devrim ödevlerinin en çetin fakat en zevklisi.

Halkevlerinin köycülük şubeleri üyeleri inkılâp vazifelerinin en çetini fakat en zevklisini, en zahmetlisini fakat mükâfatı en iyi görülenini, kafayı ve vücudu en çok yoranını fakat kalbi ve vicdanı en çok huzura kavuşturmanın seçmiş olduklarının her halde farkındadırlar. Köycülük şubeleri bu kutsal ödevlerle münevverleri köye götürmek, köylüleri şehre getirmek ve bu temas-

ları mümkün olduğu kadar sık yapmak ve faydalı kılmak yolundadırlar. Köylüye şehri, münevvere köyü tanıtmak birbiri kadar mühim ve ancak bir arada yürüdüğü takdirde her birinden umulan faydaların istihsali mümkün olabilen esaslar sayılmaktadır. Hemen her Halkevi, üyelerinin zamanlarına ve bütçesinin vus'atine göre elden geldiği kadar sık köy gezileri yapmayı ödev bilmektedir.

Her meslekten birkaç kişi.

Köye giden heyetler içinde her meslekten bir kaç kişinin bulunmasına; insan muayeneleri için doktorların, mahsul muayenesi için ziraatçıların, güzel sözler söylemek ve güzel sözler toplamak için edebiyatçıların, halkı garb musiki zevkine alıştırmak ve halktan yerli havalar almak için musikişinasların... katılmasıyla gezilerin mana ve faydaları zenginleştirilip şumullendirilmektedir,

Seyyah merakiyle belki, fakat inkılâpçı gayretiyle.

Bu köy gezileri şöyle at üstünde yahut otomobil ve araba içinde yorulmuş bacakların dinlenmesi için bir konaklama; yol yeknesaklığından bıkmış düşüncenin bir kaç tuhaf manzara ile karşılaşarak inşirah bulması için bir su başı arama şeklinde fantazi, geçici, maksatsız ziyaretler olmaktan çok uzaktır.

*Halkesti geldiğince,
Köy bayram yapar*

Hazırlanan söz değil, anlaşılacağı kestirilen söz söylenir; elde bol mevcut ilâç değil, köyün muhtaç olduğu ilâç dağıtılır; bütün fikirler ve yenilikler bir sağanak halinde değil, köyde her yerden fazla ameli davranılarak, sıra ve imkâna göre tasnif edilerek tek tek sunulur. Ve her köy gezintisinde fikir ve jest kadar madde ve tedbirin de götürülmüş ve gösterilmiş olmasına dikkat edilir.

Bir Misal:

Bir misal olmak üzere Bursa Halkevi Köycülük şubesinin 1935 raporunu alıyoruz:

1 — Komitenin ilk kuruluşunda çizilen programın esaslarına bu yıl da bağlı kalınarak ilk ve son baharda Bursa köylerine gidildi.

Bayındırlık, esenlik, ekonomi, kültür yönlerinden, köylü topluluğu ile görüşmeler yapıldı. Her köyün özel durumlarına göre ihtiyaçları üzerinde köylüye kararlar aldırıldı.

Bu şekilde gidilen köyler :

Mürselller — Kirazlı — Bağlı — Hüseyinalanı — Yiğitalı — Odunluk — Misi — Gökçeviren — Doğanca Dağyenice — Kayapa — Maksem pınarı — Balyaz — Armutlanı — Kuruçeşme — Hasanağa — Fodra — Yaylacık — Kite — Çayırköy — İnesi — Doğan köy — Tahtalı — Büyükbalklı — Kadırga — Başköy — Anahor —

Zitrafa—Ermıye—İrfaniye—Görükle—Çeltik— Soğanlı— Samanlı— Kazıklı— Karahızır — Barafakı — İğdır — İsmetiye — Timurtaş — İsabey — Adaköy — Kanmazlar — Hamitler — Fethiye — İhsaniye — Armutköy — Biladiyunus — İzvat Köyleridir.

Bu köylerden İsmetiye — Biladiyunus — İzvat — Yiğitali köyelerine üçer def'a gidilmiştir.

2 — Bunlar arasında bu yıl içinde maddi sahada müsbet iş yapan köylerle, meydana getirdikleri eserleri, bunların mahiyetlerine göre ayırarak sırası ile yazıyoruz:

A — Okuma odaları :

İrfaniye — Gundoğdu — Armutalanı — Bağlı Köyleri bu yıl yeniden birer okuma odası yapıp tamamlamışlardır. Karaislâh köyü, okuma odası yapmayı karar altına almış ve bu iş için 200 araba taş getirmiştir. Zırafta köyü okuma odası binasının duvarlarını yükseltmiştir, çatısını örtmek üzeredir. Barafakı köyü de bir okuma odasını tamamlamak üzeredir.

B — Bayındırlık işleri.

Adaköyde 200 metre uzunluğunda 4 metre genişliğinde bir kaldırım yapılmıştır. Hamitler köyünde, köyü genel şoseye bağlayan hususî bir şose yapılmıştır.

İsabey köyünde, bir mektep yapılmaktadır. köyde 200 metre uzunluğunda bir lağım açılarak hamamın ayağı buraya verilmiştir. Köyün münasip yerlerine geceleri yakılmak üzere fenerler asılmıştır. Canbazlar köyünde 350 araba taş ve o miktar kum taşınmak suretiye 175 metre uzunluğunda bir kanal yapılmış ve köy dışında 130 metre hendek açılarak bataklığın suyu buradan akıtılmıştır.

Izvat köyünde: Köy meydanında güzel bir havuz yaptırılmış ve gerek bu meydan ve gerekse bu meydana ulaşan iki yol tamamen kaldırım döşetilerek köy çamurdan büsbütün kurtulmuştur.

Tahtalı köyde güzel bir hamam yapılmıştır.

Dağbölgesindeki köylerden Mürseller köyünde yıllardanberi susuz kalan 250 senelik bir çeşmeye komitenin teşebbüsüyle 100 lira temin olunmuş ve bu para ile çok güzel bir su akıtılmıştır.

C — Ağaç dikme.

Bu yıl içinde de ağaç dikme üzerine köylünün ilgisi toplanarak her köyde ağaç dikilmiş ve dikilen ağaç miktarı hakkında raporlarını gönderen köyler 2700 ağaç dikdiklerini kaydetmişlerdir.

D — Badana ve temizlik işleri.

Adlarını sıraladığımız köylerde temizlik, gümbe ve badana işleri için bir gün ihmal edilmiş ve hatta iki gün bütün köy halkı sabahları ilk iş olarak köy temizliğini başarmak ödevini yapmıştır. Köy korucuları temizliği kontrol ederek evinin önünü süpürmemiş olanları vazifeye sürmektedir.

3 -- Kış gecelerinde kültür hareketleri.

Bir yıl içinde yurt bilgisi üzerinde köy öğretmenleri tarafından konuşma konuları yapmak üzere komitamızın hazırlayıp gönderdiği dersler öğretmen olan köylerde haftada birer gece muntazaman köylüye anlatılmıştır.

Bu suretle konuşmada hazır bulunanların miktarları hakkında raporlarını aldığımız İhsaniye - Çataltepe - Abolyont - Fodra - Derekızık - Adaköy - Karaislah - Demirci - Kayapa - Fidyekızık - Yalacık - Akçeler - İsabey köylerinde 2521 köylü ders dinlemiştir.

Bu köylerden başka Demirtaş - Barafakı köyelerine komite heyeti gece giderek bütün köylü ile okumanın hayatta değer ve önemi üzerinde konuşmalar yapılmıştır.

4 — Memleket ve dünya havadisleri üzerinde köylünün bilgi ve ilgisi.

Bu maksatla her yedi günde bir komite arkadaşlarının bir haftalık önemli bütün hadiselerin gazetelerden özünü alarak bastırıldığı (Son Yedi Gün) adlı matbuaları her köye parasız gönderiyoruz.

Son yedi gün, 52 inci sayısı ile bir yaşını arızasız tamamlamış ikinci yıla 53 üncü sayı ile girmiştir.

Bu matbualar, birden 54 üncü sayıya kadar tedrici bir olgunlukla ve evrime doğru ilerlemektedir. Köylünün bu —Son Yedi Gün— ile ilgisini kuvvetlendirmek için gittiğimiz köylerde kuvvetli propağanda yapmayı ihmal etmiyoruz. (Yurt gazetesi için de aynı gayret sarfedilmektedir).

5 — Sağlık Öğütleri :

Doktor arkadaşların yardımı ile köylümüzün uğrayabilecekleri hastalıklar karşısında alınacak tedbirleri bildirir (Sağlık öğütleri) adında bir broşür bastırdık. Her köye parasız dağıttık. Toplantı gecelerinde birer bahis okunması için köy öğretmenleri ile muhtarların özel dikkatlerini çektik. Okunup okunmadığını ayrıca kovaladık.

6 — “ Hayvanlardan insanlara geçen hastalıklar,,

Bilhassa köylümüzü ilgilendirecek bu kitabı Almanca filimli konferanslara dair broşüründen tercüme ederek bastırdık ve köylere parasız dağıttık.

7 — Bayramlarda gösteriler :

Cumuriyet bayramının köylerde kutlulama programı ve 29 birinci teşrinde köylüye söylenecek Cumuriyet hakkındaki söylev hazırlanarak bastırılıp köylere dağıtılmıştır. Bu yıl Cumuriyet bayramının 3 üncü günü atlı ve yaya olarak Bursaya çağrılan köylülere 490 kişi gelecek Atatürk anıtına ve şehitler abidesine çelenk koymuşlar ve şehirde yağmur olmasına rağmen çok derin bir heyecan yaratmışlardır. Kendilerine Halkevinde çay verilmiştir.

21 Mart tarihinde Ova köylerinde Toprak bayramı yapılmış ve komita kurulu dahi ziraat mektebine etraf köyleri çağırarak hazırlayıp tatbik ettiği eğlence programı ile toprak bayramını beraberce kutlamıştır. İlbay ve işyarlarından bazıları ile C. H. P. üyeleri de bu bayramda hazır bulunmuş, köylülere güreş yaptırılmış, halat çektirilmiş ve birinci gelenlere münasip hediyeler verilmiştir.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk bayramı programı da komitaca hazırlanarak tatbik edilmek üzere köylere dağıtılmış ve bu bayramın nasıl kutlandığı hakkında bazı köylerden uzun raporlar alınmıştır.

8 — Köy öğretmen ve muhtarları ile toplantı :

Geçen kurban bayramının üçüncü günü Bursaya bağlı köy muhtarları ile köy öğretmenleri Bursa Halkevine çağrılarak bir çay virilmiş ve köylerde komitemizin ülkü amacına varmak için çalışma yolları üzerinde münakaşalı görüşmeler yapılmıştır.

Yine tatil günlerinden istifade düşüncesiyle bu şeker bayramının üçüncü günü de yalnız köy öğretmenlerine Halkevinde aynı saatta bir çay verilmiş ve köylerde kültür hareketleri üzerinde görüşülmüştür.

9 — Kumarla mücadele :

(Son Yedi Gün) ile kumar aleyhinde cidal yapıyoruz. Bu mücadeleye ayrıca köylerde köylülerle yaptığımız temasta da yer verdik. İsbey köyünde kumar oyununa yol açan bütün oyunlar köy kahvelerinden kaldırılmış ve bunların yerine hikâye okumak, saz çalmak v. s. oyunlar ikame etmek için çalışılmaktadır. Oyunun boşluğunu dolduracak eğlenceler yaratmak zorunda ve üzerindedyiz.

10 — Dağ bölgesi köylerinde ziraat hayat değişikliği :

Geçiminin ehemmiyetli bir kısmını odun ve kömür satmakla temin eden dağ havalisindeki köylerde şehrin sömük ve maden kömürü istihlakine yönelmesi üzerine sıkıntı başlayacağını düşünerek şimdiden köylüyü dağ iklimine elverişli ziraat yollarına sürüklemek için gerek temaslarımızla ve gerek - Son Yedi Gün - ile bu havalı halkını uyanıklığa çağırdık. Patates, üzüm, fındık, elma, dut, ve böcek, arı yetiştirmeğe önem vermelerini ve bu ziraatin iklime uyan sistemlerini anlattık.

Köylüye soyadı almalarında kolaylık olmak üzere her köye ayrı ayrı soyadları listesi gönderdik.

12 — Köyler arasında birincilik yarışmaları.

Geçen yıl olduğu gibi bu yıl da yine köyler arasında köy kanununun ve komita ögütlerinin tatbikinde ileri giden köye 100 lira vermek üzere bir yarışma açtık, ikinci gelenede 50 lira vadettik, ancak eylülde sonuçlanması kararlaştıran bu yarışmaya dağ havalisi köylerden Armutalanı Maksempınarı köyleri de katılacaklarını bildirmiş ve bu köylere gidilip inceleme yapmaya hava müsaade etmemiş olduğundan yarışmanın sonunu önümüzdeki ilkbaharda ilân edeceğiz.

Geçen yılın yarışmasında birinci gelen Armut köyünde (Armutalanı Başkadir) bu yılın ilkbaharında bir köy bayramı yaptık, bütün köylüler şubesi üyeleri ile Halkevi mensupları ve ilbay ile İlbaylık işyarları ve bayram yapılan köy etrafındaki bütün köylü kadın ve erkekleri bu bayrama katıldılar.

Bu bayramda komitenin seyyar sahnesinde Ziraat mektebi talebesi tarafından köylüye bir temsil verildi, spor müsabakaları yapıldı. Birincilere hediyeler verildi, bütün davetlilere köy gezdirildi ve köyün birinci gelmesine sebep olan işleri ayrı ayrı gösterildi.

İdealist, engel tanımaz.

Bu köy gezileri için mümkün olan vasıtaların hepsinden faydalanılmaktadır: Bafra, Malatya gibi Halkevleri atlarla, Boyabat ve Mardin gibi Halkevleri yaya ve diğer bir çok Halkevleri de kamyonlar ve bisikletlerle yola çılmakta; yol bozukluğu, vasıta yokluğu gibi aslında çetin fakat ancak idealist olmayanların faaliyetlerine engel şeyler her zaman bertaraf edilebilmektedir. Adanada olduğu gibi her zaman emrinde bir kamyon bulunduran köycülük şubeleri de vardır. Halkevlerinin bir çokları bu köy gezilerini haftada veya 15 günde bir olmak üzere muntazaman yapmaktadırlar; (Bergama gibi, Tokat gibi). Bazıları bu gezilerin sık sık yapılmasını temin için Ziraat bankası, Ziraat vekâleti, Sıhhat vekâleti memurları gibi zaten köyleri gezmek ve şehri köye götürmek aynı zamanda resmî vazifesi de olan arkadaşları şube üyeleri seçmekte ve onların köy dertleri ve işleriyle daha candan alakalanmalarını, resmî müesseselerine olduğu kadar Halkevi arkadaşlarına da haber getirmelerini ve hesap vermelerini temin etmektedir. (Konya gibi Sinop gibi) . . .

Köyde halkevi delegesi: muallim.

Talimatnamenin pek yerinde olarak ayrı bir madde ile tebarüz ettirdiği gibi bir çok Halkevleri köycülük şubeleri çok isabetli bir düşünce ile köy muallimlerini şubelerinin tabii üyesi ve hatta köyde Halkevlerinin bir nevi delegesi saymakta ve onlar vasıtasile köylerle daimî temas imkânını muba-faza etmektedirler. (Burdur gibi, Niğde gibi . . .) Hatta bunlar vasıtasile kendilerinin henüz gidemedikleri köylerde görmüş ve kalmış oldukları göy-lerin tecrübeleriyle faydalı olduğunu gördükleri tedbirleri aldırın, haftanın muayyen gecelerinde köy toplantıları yaptırtabilen Halkevleri de olmuştur. (Kocaeli gibi) .

Halkevleri gençlerinin köylünün bilgi ve refah seviyesile candan ilgilenmesine sebep olan bu geziler muhitlere göre en uygun maksatlara bürün-

Köylüye soyadı almalarında kolaylık olmak üzere her köye ayrı ayrı soyadları listesi gönderdik.

12 — Köyler arasında birincilik yarışmaları.

Geçen yıl olduğu gibi bu yıl da yine köyler arasında köy kanununun ve komita öğütlerinin tatbikinde ileri giden köye 100 lira vermek üzere bir yarışma açtık, ikinci gelenede 50 lira vadettik, ancak eylülde sonuçlanması kararlaştıran bu yarışmaya dağ havalisi köylerden Armutalanı Maksempınarı köyleri de katılacaklarını bildirmiş ve bu köylere gidilip inceleme yapmaya hava müsaade etmemiş olduğundan yarışmanın sonunu önümüzdeki ilkbaharda ilân edeceğiz.

Geçen yılın yarışmasında birinci gelen Armut köyünde (Armutalanı Başkadır) bu yılın ilkbaharında bir köy bayramı yaptık, bütün köylüler şubesi üyeleri ile Halkevi mensupları ve ilbay ile ilbaylık işyarları ve bayram yapılan köy etrafındaki bütün köylü kadın ve erkekleri bu bayrama katıldılar.

Bu bayramda komitenin seyyar sahnesinde Ziraat mektebi talebesi tarafından köylüye bir temsil verildi, spor müsabakaları yapıldı. Birincilere hediyeler verildi, bütün davetlilere köy gezdirildi ve köyün birinci gelmesine sebep olan işleri ayrı ayrı gösterildi.

İdealist, engel tanımaz.

Bu köy gezileri için mümkün olan vasıtaların hepsinden faydalanılmaktadır: Bafra, Malatya gibi Halkevleri atlarla, Boyabat ve Mardin gibi Halkevleri yaya ve diğer bir çok Halkevleri de kamyonlar ve bisikletlerle yola çılmakta; yol bozukluğu, vasıta yokluğu gibi aslında çetin fakat ancak idealist olmayanların faaliyetlerine engel şeyler her zaman bertaraf edilebilmektedir. Adanada olduğu gibi her zaman emrinde bir kamyon bulunduran köycülük şubeleri de vardır. Halkevlerinin bir çokları bu köy gezilerini haftada veya 15 günde bir olmak üzere muntazaman yapmaktadırlar; (Bergama gibi, Tokat gibi). Bazıları bu gezilerin sık sık yapılmasını temin için Ziraat bankası, Ziraat vekâleti, Sıhhat vekâleti memurları gibi zaten köyleri gezmek ve şehri köye götürmek aynı zamanda resmî vazifesi de olan arkadaşları şube üyeleri seçmekte ve onların köy dertleri ve işleriyle daha candan alakalanmalarını, resmî müesseselerine olduğu kadar Halkevi arkadaşlarına da haber getirmelerini ve hesap vermelerini temin etmektedir. (Konya gibi Sinop gibi) . . .

Köyde halkevi delegesi: muallim.

Talimatnamenin pek yerinde olarak ayrı bir madde ile tebarüz ettirdiği gibi bir çok Halkevleri köycülük şubeleri çok isabetli bir düşünce ile köy muallimlerini şubelerinin tabii üyesi ve hatta köyde Halkevlerinin bir nevi delegesi saymakta ve onlar vasıtasile köylerle daimî temas imkânını muba-faza etmektedirler. (Burdur gibi, Niğde gibi . . .) Hatta bunlar vasıtasile kendilerinin henüz gidemedikleri köylerde görmüş ve kalmış oldukları göylerin tecrübeleriyle faydalı olduğunu gördükleri tedbirleri aldırın, haftanın muayyen gecelerinde köy toplantıları yaptırtabilen Halkevleri de olmuştur. (Kocaeli gibi) .

Halkevleri gençlerinin köylünün bilgi ve refah seviyesile candan ilgilenmesine sebep olan bu geziler muhitlere göre en uygun maksatlara bürün-

mekte en acil ve hayati tedbirleri hemen almaya sebep olmaktadır. Bu köy gezilerinin ne şekilde tertip edildiği ve neler yapmaya matuf olduğu hakkında amelî bir fikir de edinmek için Antalya Halkevinin bir programını misal olarak ele alalım :

Çirkinoba gezisi programı :

24 XI 1935 Pazar.

1 — Saat dokuzda Halkevinden hareket edilecektir.

2 — Saat onda köylülerle konuşmalara başlanacaktır :

A) Halkevi köycülük şubesinin ödevlerinin ve parti programının köylüleri ilgilendiren kısımlarının izahı.

B) Köylülerin ihtiyaç ve dileklerinin tetkiki.

C) Bölgenin yaptığı tarım nevileriyle bölgede teşviki lâzım gelen tarım neveleri üzerinde konuşma.

Ç) Sağlık konusu üzerinde konuşma.

3 — Konuşmaların 12 ye kadar bitirilmesine çalışılacaktır.

4 — Saat 12 den 13 e kadar yemek.

5 — Saat 13 de başlamak üzere : Sporcu gençler tarafından spor hareketleri, köylüler tarafından halk türküleri ve ulusal oyunlar, bando tarafından havalar.

6 — Hasta köylülerin muayenesi, konuşmalarla başlayacak ve lüzumu kadar devam edecektir.

7 — Söz derlemesi konuşma arasında yapılacaktır.

8 — Bir taraftan da bu örnek köyün heyeti köyün her bakımdan durumunu tetkik edecektir.

9 — saat 15 de köyden hareket edilerek şehre dönülecektir.

Plânlı ve ülkülü çalışma.

Halkevleri, köyü sade şöyle bir görüp gezmekle kalmazlar. Köye akla geldikçe ve mevsim müsait oldukça değil her zaman tam bir program ve ısrarla şuurlu ve sebatlı gitmek ve yardım etmek esastır. Bunun için bir kaç nümune köy ele alınarak işe başlanır.

Bu köylerdeki çalışmaların nasıl programlandığına yine Antalya Halkevi hazırlıklarından alınmış bir misal daha :

Örnek Solak köyünde program :

1 — Cumhuriyet meydanının acilen tanzimi.

2 — İki senedenberi tamamlanmayan köy odasının maamüştemilât inşasının ikmali.

3 — Başı boş gezen hayvanlar için sığırtmaç ve çoban kullanma teşkilâtının temini ve bunun için yüfük develerinin vaziyetine de bir çare bulunması.

4 — Damlarda kiremit kullanmak için kiremitçilik öğretilmesi.

5 — Köyün halihazır vaziyetinin ıslahı, caddenin tevsii, evlerinin sıhhileştirilmesi ve ati için gerek yol ve gerek inşaat için bir kroki ve program tanzimi.

6 — Hayvanatın ıslahı ve koşuculuk öğretilmesi (Baytar Direktörlüğü ile teması.)

7 — Kümes hayvanatının ve kümeslerin fennî bir şekilde ıslahı.

8 — Aksudan istifade çaresi ve bir kanal ile köye su isalesi.

9 — Meyvalı ve meyvasız ağaç diktilmesi ve böcekçiliğin ihyası.

10 — Ortakçı köylülerin arazi sahibi olmalarının temini.

11 — Köy yolunun şose ile kış ve yaz geçilecek bir şekilde yaptırılması.

12 — Köyde sürekl avcılığı, güreş ve cirit oynnıları yaptırılması.

13 — Köyde bir umumî hamam ve çamaşırhane inşa ettirilmesi;

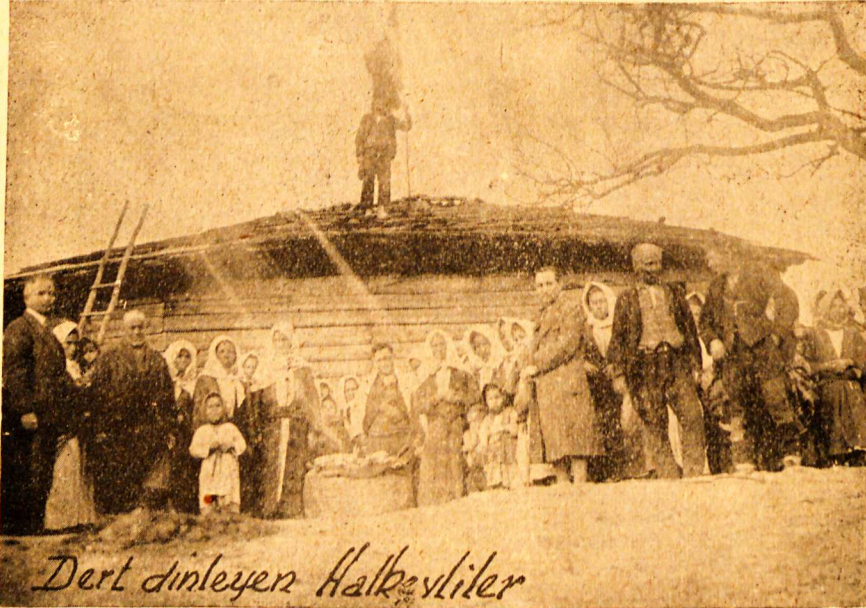
14 — Yabani ağaçların aşılması (yürük develerinden muhafaza çareleri.)

- 15 — Peynircilik ve yağcılığın ıslahı için İdarei Hususiye bütçesinden meççanen bir iki makine (yayık ve Kremüz..) temini.
- 16 — Köylüyü yün eğirme ve dokumacılığa alıştırmak.
- 17 — Okuma odası yapmak (okunacak kitap ve gazete celbinin Ziraat ve diğer vekâletlerden temini.)
- 18 — Mezarlığın başka bir tarafa nakli.
- 19 — Münusib mevsim ve zamanlarda Solak günü yapılarak şehirli ve diğer köylülerle münasebet tesisi.
- 20 — Su geldikten ve arazi temin olunduktan sonra köye fidan celbi.
- 21 — Tavukların ıslahı için iyi tavuklar yetiştirilerek köy tavuklarile mübadele edilmesi.
- 22 — Hayvan neslinin ıslahı için koç, boğa, aygır temini ve bunların fennî ahırlarda beslettilmesine nezaret edilmesi.

Köyler, böyle kalkınacak.

Bu gezilerde köylünün çocuğundan bostanına kadar her şeyine sağlık öğüdü; sıtmayı yokeden kininden Danaburnunu yokeden göztaşına kadar her şifa çaresi götürülmektedir.

Bir çok Halkevleri köycülük şubeleri, bu gezilerini köyle ilgili çalışmada bulunmayı arzuluyan bütün şubeler üyelerinin iştirakile yapmakta : beraberlerinde bando ve radyo götürmekte, kır sahnelerinde temsil verme-

nin kolayına bakmaktadırlar. (Gerede gibi, Kütahya gibi, Urfa gibi). Bu köy gezintilerini yalnız Halkevleri üyelerine değil henüz Halkevine kaydolunmak fırsatını bulamamış bütün münevverlere teşmil eden Halkevleri de vardır. Bir çok köy gezilerine liselileri de alan Edirne Halkevi faaliyetini buna bir misal diye zikredebiliriz. Bazan köylerin en hususî vaziyetlerini nazarı itibare alarak bir tek maksatla yapılan ve tesirlerini hemen gösterebilen geziler de vardır ki : Yozgat Halkevinin bazı alevî köylerine zaman zaman milliyetin mezheple zerre kadar alâkası olmadığını açıkça meydana koymak üzere yaptığı ziyaretleri bunların başında sayabiliriz.

Merasim değil meşgale.

Köyle Halkevinin alâkası bir ziyaret ve misafirlik merasimi olmaktan çok ileri geçmek yolundadır : köylerde her zaman için Halkevinden bir parça ve bir iz demek olan okuma odalarını, toplanma yerlerini, Cumhuriyet meydanlarını . . . tertipliyen ve kuran Halkevleri pek çoktur. Bunların başında Bursa, Antalya, Ankara, İzmir, Zonguldak, Balıkesir, Antep ve Eskişehir Halkevlerini saymak doğru olur. Afyon, Diyarıbekir, Maraş, Muş, Elaziz, Mardin, Bolu, Aydın, Çanakkale, Muğla, Kütahya, Düzce, Bartın, Konya, Sivas, Tekirdağ, Samsun, Denizli, İsparta, Giresun.. Köy gezilerini iyice faydalı yapabilmiş Halkevleri arasındadır.

Güzel tetbirlerden bazıları.

Bu ziyaretlerde lüzumu tesbit edilip de sonradan alınan isabetli tetbirlerden bazılarına şöyle bir temas edelim:

Ankara, Uşak, Antalya, Aksaray, Bursa Halkevleri gibi bazıları köylere damızlık hayvan tedarik etmişlerdir. Mardin, Maraş, Rize, Tokat, Mudanya.. Halkevleri köylerde çok zeki ve kabiliyetli gördükleri çocukları seçmişler, şehire yerleştirilmelerini ve okutulmalarını temin etmişlerdir. Kütahya, İsparta

Erzurum.. Halkevleri gibi bir kısmı da köylerde henüz şimdiye kadar bazı sebze ve hububatın iklime pek müsait olmasına rağmen denenmemiş olduğunu görerek bunların da yetiştirilmesine ön ayak olmuşlardır. Ankara, İnegöl, Denizli, Maraş.. Halkevleri bazı köylerde içecek temiz su yokluğuna çare bulmuşlardır. Manisa Halkevi köylere gezici doktor ve ebe çıkartmıştır. Erzincan ve Konya.. Halkevleri köy kooperatiflerinin teammümüne çalışmak ve köy hesabına arazi ektirmek suretiyle köy sandıkları kurmuş ve zenginleştirmişlerdir. Niğde Halkevi gizli nüfusun yazdırılmasına amil olmuştur.

Köyde okuma odası.

Sayıdığımız çalışmalarından başka muhtelif fasıllarda bu husustaki faaliyetlerine temas edilen Halkevlerinin diğer faal şubelerinin köylüleri muayene etmek, ağır hastaları hastahanelere yerleştirmek şeklindeki esaslı işlere de burada köylülerin kalblerini kazanacak ve her köye Halkevini tanıtip sevdirecek eserler diye bir daha temas etmeden geçemiyoruz. Halkevlerinin köycülük şubesinin doğrudan doğruya işleri arasında gösterilmediği halde köy ve köycülük davamızı çok yakından ilgilendiren bu çalışmalardan bazılarını bu fırsatla yeniden teşrih etmek faydalı olur sanırız: Köylünün

emeği ve Halkevini temin ettiği yardımla birer okuma odasına sahip olan köylerin sayısı gittikçe artmaktadır. Bu okuma odaları, hem köylüleri köy kahvesinden ışıklı ve aydınlık yerlere, faydalı ve lüzumlu eğlencelere çekmekte, hem de binanın yapılış şekli bütün sadeliğine ve yerli malzemesine rağmen bir evin nasıl güzel olabile-

ceği hakkında mücessem bir misal teşkil etmektedir. Ankarada, Sinopta, Bursada, Kayseride. Antalyada, İneboluda, Boluda böyle okuma odaları kurulmuş ve kurulmaktadır. Okuma odaları kurmaya vakit bulmadan acil ve canlı tedbirlerle bu işi yürüten Diyarıbekir, Elaziz, Mardin, Urfa Halkevlerini de aynı derecede muvaffak olmuş saymak gerektir.

Köylü için broşür.

Halkevleri, köylünün anlayacağı dilde köy ziraati, köy sıhhati ve köy bilgisile yakından ilgili broşürler basdırıp köylere dağıtmaktadırlar. Bu arada Bursa Halkevini 24 köye 1200 kitap ve mecmua dağıttığını, Ankara Halkevini muhtelif Ziraat ve hayvan yetiştirme usullerine ait çok faydalı ve tam halkçı 7 broşürü hemen bütün köylere yolladığını, Silifke, Sinop, Aydın, Çorum ve Çankırı Halkevlerinin mahalli mahsulleri yetiştirme ve hastalıktan koruma için en iyi usulleri en açık lisanla anlatmaya çalışan broşürler basdırıp dağıtmış olduklarını değerli ve verimli çalışmalar diye saymak gerektir.

Köyü münevvere tanıttacak neşriyat.

Köycülük hakkındaki neşriyat yalnız köylünün okuyabileceğine değil münevverlerin de köyün ne olduğunu ne beklediğini, köycülük için nasıl çalışılabileceğini kavramalarına yardım edecek yazılara da şamildir. Ülkü, ün, Halkevi gibi mecmuaların neşriyatı bunların en başta gelenlerindedir. Ankara Halkevinin neşrettiği Bozkır kitabı çevreyi bütün hususiyetlerle münevverlere tanıtmaya yarayan kitaplar hazırlayacak Halkevleri neşriyatına ilk örnek diye gösterilmeğe değer bir mahiyet taşımaktadır. Bazı Halkevleri bu işi merkezde açtıkları kurslarla başarmaktadırlar. Diyarıbekir ve Samsunun ziraat, Kocaeli, Mudurnu, Tekirdağ ve Giresonun Köy kanunu kursları gibi.

C. H. P. nın köylüye armağanı yurt gazetesi.

Halkevlerinin köylüyü aydınlatan ve ilgilendiren neşriyatına en büyük yardımı yapan Cumhuriyet Halk Partisinin köylüye armağanı olarak neşredilen "Yurt", gazetesidir. 15 günde bir neşrolunan ve bir duvar yüzünü ihtiva eden bu gazetenin bütün köylerde okuma odalarında veya meydanlardaki muayyen bir yerde evvelce hazırlanmış mahfazalar içinde köylülerin okumasına hazır bulunması Halkevleri köycülük şubelerinin en çok dikkat ettikleri hususlardan biridir.

" Şehirde bir eviniz var ! "

Köylülerin şehre daha sık gelmesini, şehri tanımasını; köylü şehirli kaynaşmasını, köylü ve şehirli diye bir tasnif olmayıp bütün Türk milletinin imtiyazsız sınıfsız kaynaşmış bir kitle olduğunu anlatmayı temin için Halkevleri her fırsattan faydalanmayı şiar edinmişlerdir. Milli bayramlarda ve temsillerde köylüleri davet etmekten, pazar için şehre gelen köylülere şehirde kaldıkları gecelerde eğlenceler ve şölenler tertip etmeğe kadar her güzel çareye baş vurulmuş ve çok iyi neticeler alınmıştır. Köylülerin şehirde indikleri hanlara gidip onlarla temas etmek (Şehirde bir eviniz var) müjdesini vermek için denebilir ki bazı Halkevleri birbirleriyle yarış etmişlerdir.

Kütahya Halkevi raporunda (şehre gelen köylüler dinlenmek ve akıl danışmak için Halkevine uğrar oldu) denilmektedir. Köylülerin böyle ilgisini arttırmak ve canlandırmak için bir çok Halkevleri köylü işlerine bakan bürolar teşkil etmişler, heyetler seçmişlerdir. Köylüler buralara başvurmakta istidalarını yazdırıp işlerini kovalama kolaylıkları öğrenmektedirler. Bilecik, Bartın, Eskişehir, Giresun, Konya, Kastamonu, Sivas, Erzincan, Rize, Şebinkarahisar, Kütahya, Afyon, Antalya Halkevleri bunlar arasındadır.

Köylü gecesı.

Haftada bir gecelerini köylü gecesı yapan ve şehre gelmiş köylüleri çatı-tıları altına toplayarak onlara filim gösteren, onlar için temsil yapan, çay

ziyafeti veren Halkevleri arasında Bahkesir, Zonguldak, Uşak, Ödemiş Halkevlerini sayalım. Bu suretle köylüye hayatın muhtelif cephelerini tanıtmak, köylüde yeni ve iyi ihtiyaçlar uyandırarak daha çok çalışması daha çok kazanması tevekkülden sıyrılıp her hali hoş görür olmaktan kurtulması esasları gözetilmektedir. Hemen her Halkevi bu fikre hizmet eden çarelere başvurmaktadır.

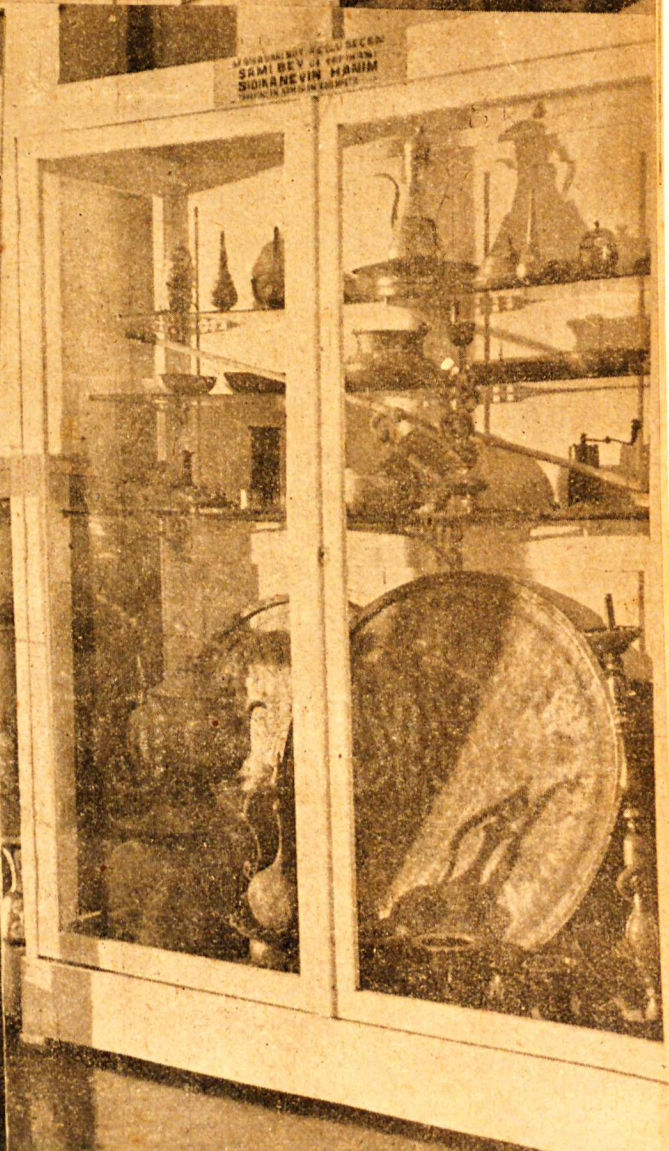
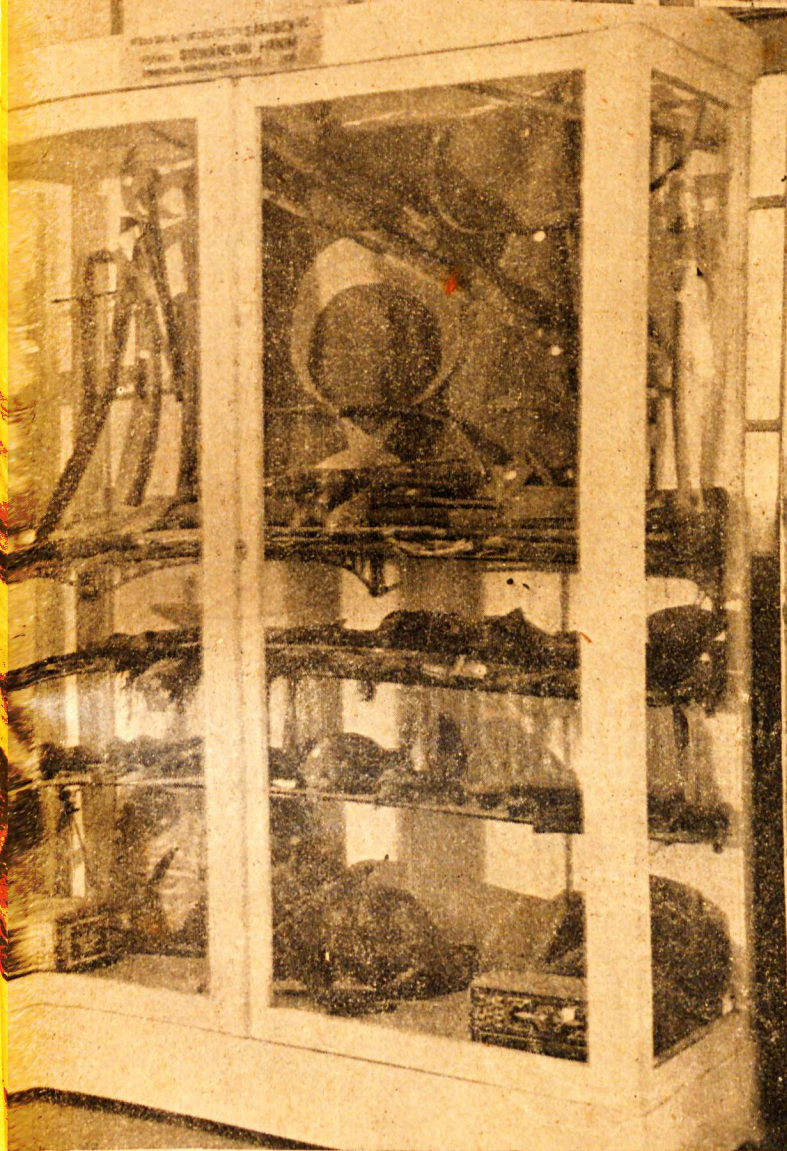
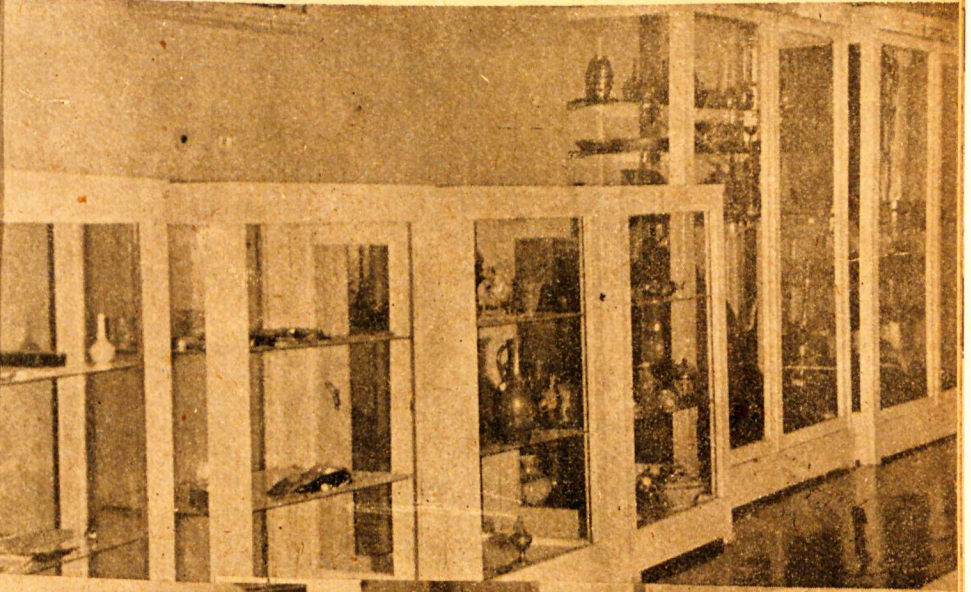
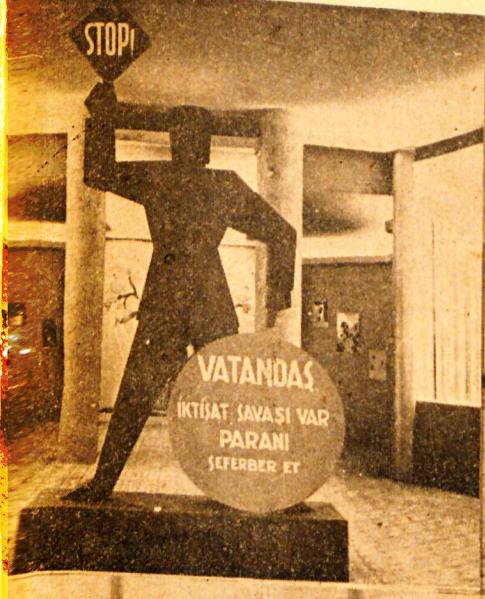
Köycülük seferberliği.

Münevverin köylüyü memleketin sahibi tanınması, köylünün artık münevvere (yaban) diye bakmaması yolunda sadece ferdî teşebbüsler veya resmî tedbirler halinde değil de içten gelen, milletce duyulan ve bütün gençliğe mal olan, her Türk tarafından benimsenip yürütülen tedbirler halinde devamlı ve şuurlu bir faaliyet, gün geçtikçe göğsümüzü kabartacak bir nizam ve ahenge kavuşmaktadır.

Halkevi gençleri bu şubelerde faal olmaya çok ehemmiyet vermektedirler. Meselâ diğer şubelerinde mevkiin icabı ve teessüsün yeni olması yüzünden pek mahdut üyeleri olan bir Samsunun 306, bir Bartının 227, bir Düzcenin 150 köycülük üyesine malik olabilmesi bu tehalükü isbat eden rakamlardandır. 103 Halkevinde 348 i kadın 10591 köycülük şubesi üyesi bulunduğunu geçen senenin rakamlarından öğreniyoruz.

Müze ve Sergi Şubeleri

Müze ve Sergi Şubeleri

Halkevleri tekemmül ettikçe bir mektebin labratuarı gibi vasıtalar toplayarak vatandaşlara müsbet ilimlerinin tatbikatını ve memleketin varlığını göstermelidirler. Bilinmeyen şeyler insanların iradesi üzerinde ürkütecek tesirler yapar. Vatandaşların görgüleri, bilgileri arttıkça cesaretleri, teşebbüs kuvvetleri ve içinde buldukları şartlara ve istikbale emniyetleri artar.

i. İNÖNÜ

Tarihi eserlerin kıymetini bilmek, onların iyi korunmasına ve meydana çıkarılmasına çalışmak; bu suretle Türk vatanının medeniyet izlerini göz önünde bulundurmak ve ele geçtikleri gibi itina ile muhafaza etmek lâzımdı. Saltanat zamanlarının ihmalile bir çok değerli tarih eserlerinin yabancı memleketlere götürüldüğü yahutta açıkta, muhafasız, yavaş yavaş ve göz göre göre harab olup gittiği çok olmuştu.

Diğer taraftan, memleketimizi mahsullerinden tarih yadigârlarına, sanat eserlerinden yerli mallarına kadar her hususta halka tanıtmak ve kendimize öğretmek, onları bir arada göstererek yeni teşebbüsler ve iymaller için teşvik hamlesi yaratmak yollarında sergilere ihtiyacımız vardı.

Müze kurmak gayreti.

İşte Halkevleri müze ve sergi şubeleri bu lüzumlu ve güzel maksatlar için kuruldu. Bu şubenin müze gurubu kendi mıntakasındaki tarihi eser ve abidelerin mutaleasına çalıştı. Bu hususta dil edebiyat ve tarih şubelerinin tarih kollarile iş birliği yaparak çok güzel neticer aldı. Tarihi geziler, en çok okumuşlarımıza bile meçhul kalmış bazı hakikatleri meydana koymaya, tarih hakkındaki merak ve alâkaları körüklemeğe sebep oldu. Bu gezilerin ehemmiyet ve şumulünü tarih çalışmaları sırasında kaydetmiştik.

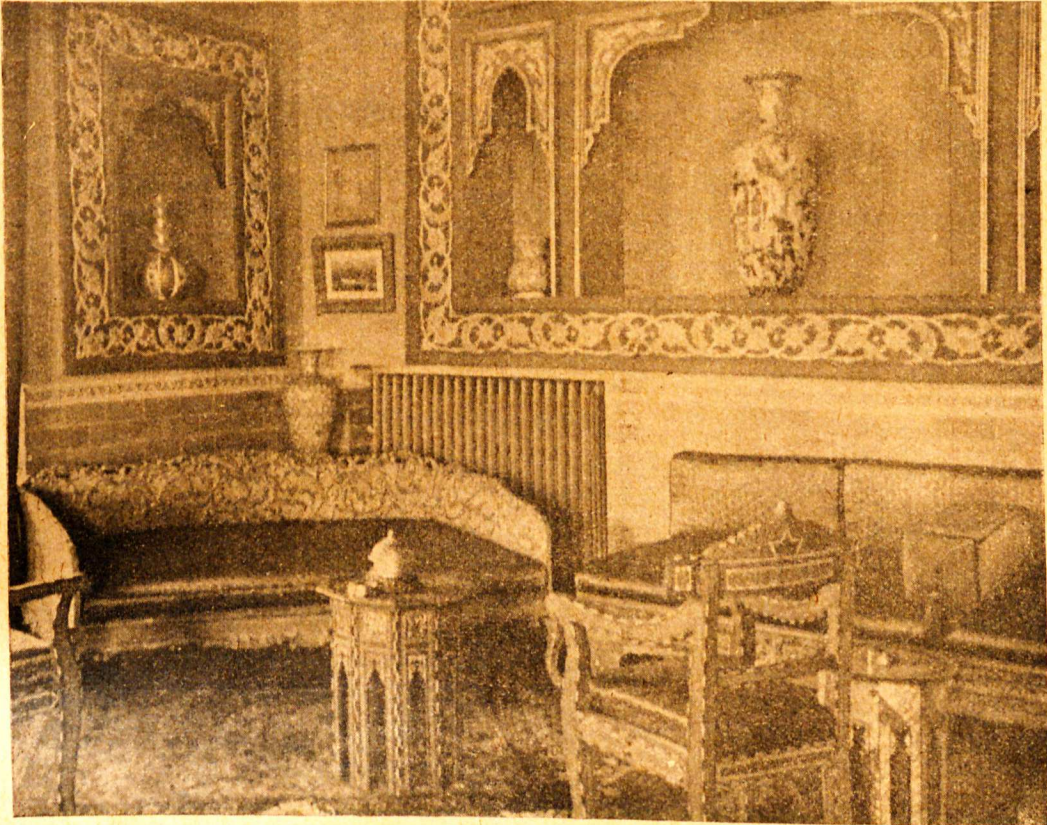
Kaybolmaya yüz tutan milli etnografya vesikalarını arayıp toplayan, mahalli müzeler kurulmasına veya kurulmuş olanların zenginleşmesine hizmet eden müze kolları çok oldu. Cümhuriyetten evvelki devir bu husustaki dikkatsizlikten, anlayışsızlıktan ve himmetsizlikten dolayı ne derece kusurlu

görülse ve muahaze edilse o derece haklı olduğu gibi bu yeni uyanık ve isabelli teşebbüsleri de takdir ve teşvik etmek okadar yerinde bir hareket olur.

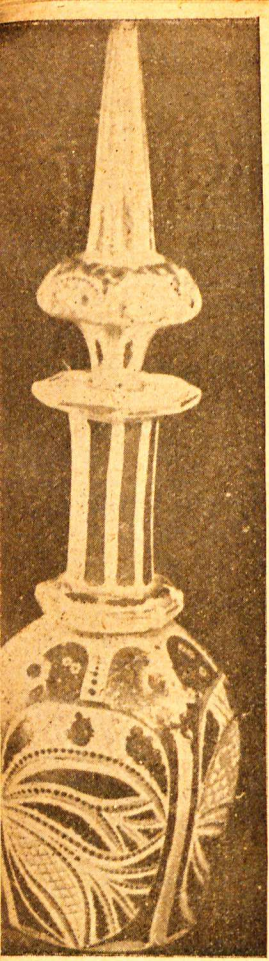
Halkevleri gençleri, eski medeniyet eserlerini korumanın, onların kıymetini bilmenin medenilik şartlarından olduğunun farkında ve bu fikir ve kanaatlarını halka da telkin etmek yolundadırlar.

Müze nüveleri.

Müze kurmak işi zaman ve masrafı olduğu için Halkevlerinin bu hususta aldığı neticeler henüz birer hükümle kestirilip atılacak ve rakkamla ifade olunacak hale gelememiştir. Çanakkale ve Mudanya Halkevleri gibi şehirlerindeki eski ve tarihi değerli binalardan birini müze yapan ve etraftan bulunup getirilmiş, kurtarıp alınmış eserleri buraya yerleştiren müze kolları vardır. Gaziantep Halkevi 70 Roma ve Eti eserinden böyle bir müze nüvesi salon meydana getirmiştir. Sinop, Balıkesir, İnegöl ve Niğde

gibi bazı Halkevleri müzelerinin temelini atmış sayılabilirler : Müzeye esas olacak birer depoda civardan getirilen tarih eserlerini biriktirmeye ve tasnif etmeye koyulmuşlardır. Samsun Halkevi iki eski eserler koleksiyonu tertib etmiştir. Bu şekilde koleksiyon yapan ve albüm hazırlayan Halkevleri arasında Diyarbakir, Eminönü, Aydın Halkevlerini sayabiliriz. Tokat, Denizli, Muş, Zonguldak Halkevleri de bulup meydana çıkardıkları değerli eski eserleri civar müzelere veya kültür müzesine yollanmaktadır. Adana Halkevi gibi çevresinin gençlerinde müze merakını uyandırmak için teşebbüsler alan ve

telkinler yapan Halkevleri de vardır. Baştan böyle hareket eden Isparta, Tire Halkevleri de birer müze sahibi olmak üzdendirler.

Müzeciliğe dair neşriyat.

Adana, Afyon, Bergama, Çanakkale, Diyarbakir, Tokat Halkevleri müzecilik etrafında neşriyat yapmışlardır. Antep ve Maraş Halkevleri bir iki tarihî eser keşfetmeğe muvaffak olmuşlardır. Afyon Halkevi anıtlar ve tarihî levhalar yaptırmıştır.

Bir üyenin isabetli hamiyeti.

Ankara Halkevi müze ve sergi şubesi üyesi iken ölen Sami Çölgeçenin ve sayın eşinin bütün ömürlerini kaplayan bir merak ve itina ile toplamış oldukları tarihî ve kıymetli eşyayı, Halkevleri teşekkül ettikten, müze ve sergi şubeleri ihdas olunup çalışmaya başladıktan sonra, böyle eserleri artık şahsî gayret ve ihtimamlardan ziyade salâhiyet ve nizamla muhafaza edecek yerlerin Halkevleri olduğuna kanaat edip bir zengin müzecik teşkil edecek şekilde Ankara Halkevine hediye etmeleri Parti Genyonkurulu ve Halkevleri merkezince büyük bir sevinç ve şükranla karşılanmıştır. (Bu kısmın kapağında bu eşyadan bazıları görülmektedir).

Tarihî eserler Halkevine emanet.

Eskidenberi aile yadigârı olarak evlerde saklanan ve ailenin aynı merakı muhafaza edeceğine hiç bir suretle tekeffül edilmeyecek müstakbel fertleri tarafından ehemmiyetsiz görülüp dağıtılabilmesi veya mübmel bırakılması her zaman muhtemel olan eşyayı bunlar için en muvafık en mazbut ve millî yer olan Halkevlerine - müzeleri için ilk malzemeyi vermiş olmak şeref ve gururuna da kavuşarak - teydi etmek isabetini, Halkevlerinin teşvikleriyle, her aile müzesi sahibinin göstereceğinde şüphe yoktur.

İnkılâp müzelerine doğru.

Büyük inkılaplar yapmış olan her memleketin vücade getirdiği büyük değişikliği ve yarattığı yeniliği eski varlıklarla kısa ve keskin mukayeseler neticesinde meydana koyabilecek şekilde birer devrim müzesi hazırlaması artık herkesçe tasdik edilen ve inkılâp geçiren her millet ve rejim tarafından başvuru bir mükemmel çare, bir millî anane halini almaktadır.

Halkevleri kendi muhitlerinde millî mücadeleye, inkılâp yıllarına ait izerleri toplayan, çevrelerinin inkılâptan evvelki ve sonraki sosyal durumunu göz önüne getirebilen birer devrim müzesi yapmayı da esaslı vazifelerinden saymaktadırlar. Bu hususta ilk teşebbüsü alan evlerden biri Gaziantep'tir.

Bir tarih müzesinden büsbütün başka canlı ve hareketli bir müze olacak olan bu inkılâp müzelerinin devrim tarihile alâkalı otantik eşyadan, o zamanki kıyafetlerle tesbit edilmiş fotoğraflardan, o zamanki hadiseleri, inkılâptan evvel ve sonraki içtimâî müesseseleri ve umumî hayatı tesbit eden ar eserlerinden. önemli arşivlerden teşekkül edecek olan salonları için muhitte mevcut belge ve izerleri toplamak üzere zaman geçmeden her Halkevi müze ve sergi şubesinin harekete geçmekte olduğu yeni çalışmaların tetkiykinden anlaşılmaktadır.

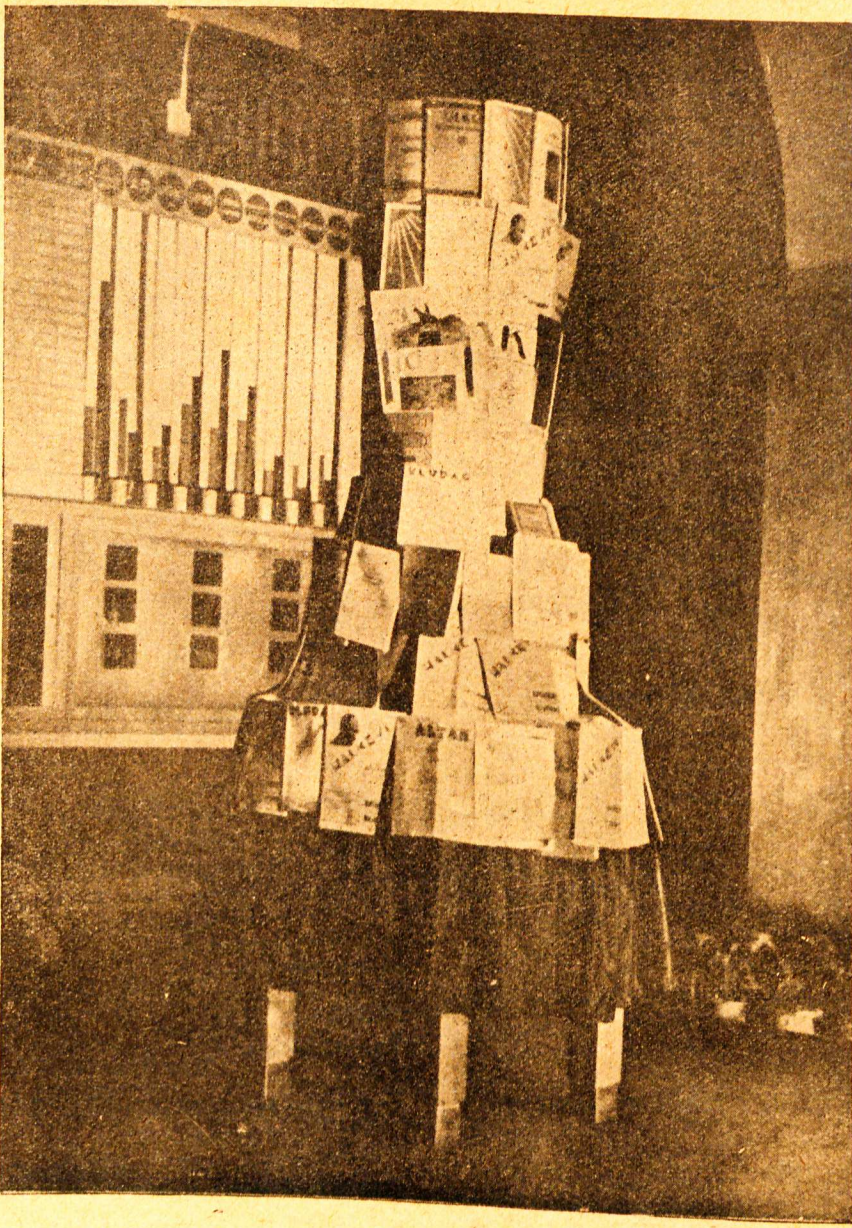
Mümkün olduğu kadar sık Sergiler :

Halkevleri, muhitlerinin ziraî mahsullerinden sanat eserlerine kadar bütün varlıklarını ve kabiliyetlerini teşhir etmek ve memleketi gelen geçenlere olduğu kadar içinde yaşayanlara da hakkile tanıtmak mazhariyetine mümkün olduğu kadar fazla sergiler açmakla kavuşabileceklerine kanidirler. Denizli olduğu kadar fazla sergiler açmakla kavuşabileceklerine kanidirler. Denizli, Antep, Balıkesir, Adana, Konya, Mersin, Bergama, Elaziz, Eminönü, Ödemiş, İzmir, Zonguldak, Sivas, Üsküdar, Beyoğlu, Tokat, Trabzon bu hususta bahşarılar kaydeden Halkevlerindendir.

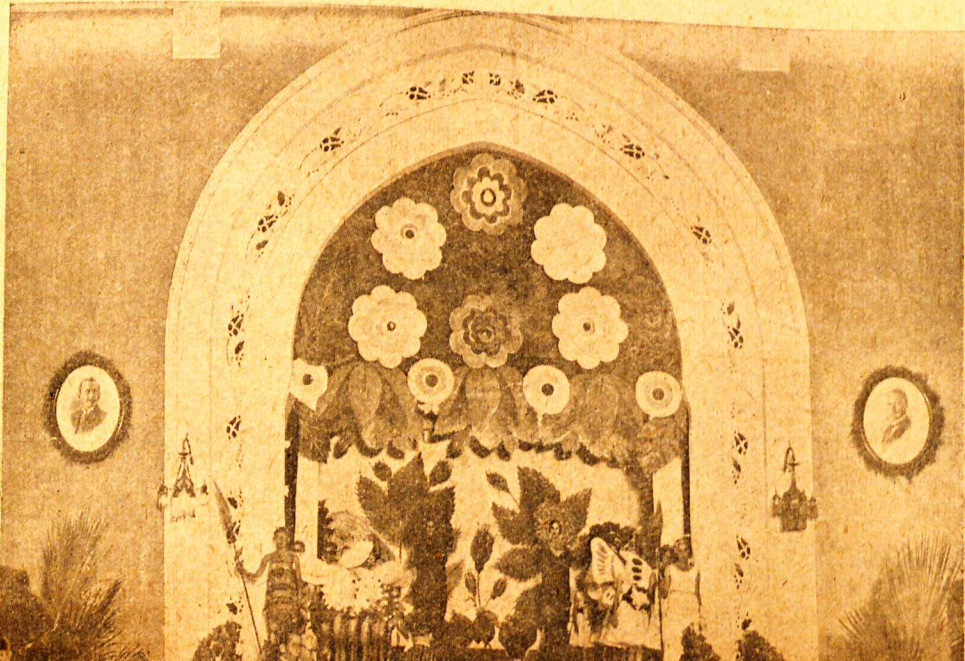
Kitap sergisi

İstanbul Halkevinin müze ve sergi şubesinin tasarlayıp tatbika koyduğu bir değerli sergiden de ayrıca bahsetmeden geçmeyeceğiz : Kitap sergisi.

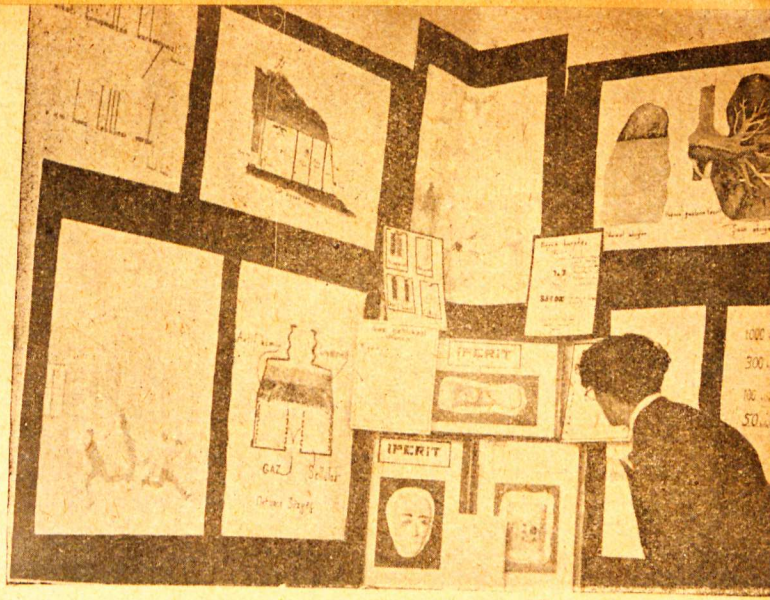

Memlekete ekmek ve su kadar lâzım olan, memlekette her derdin devası ve her tedbirin başı olarak düşünülmesinde hiç bir mübalağa olmıyan kitabı böyle bir sergi ile taziz ve takdis etmekle Halkevi en belli başlı bir

ödevini yerine getirmiş sayılabilir. Memleketimizde vaktile lisanından mevzuuna kadar, her cephesile, sadece pek mahdut hattâ kısmen de mevhum bir münevver zümresine hitap eden kitap, okuma ve yazmanın bir imtiyaz olmaktan çıktığı, artık bir marifet değil bir zaruret olduğu bu devirde, ekme ve su gibi her yerde her zaman satılır ve alınır bir meta haline alsa gerektir. İşte İstanbul Halkevinin kitap sergisi hem mem-

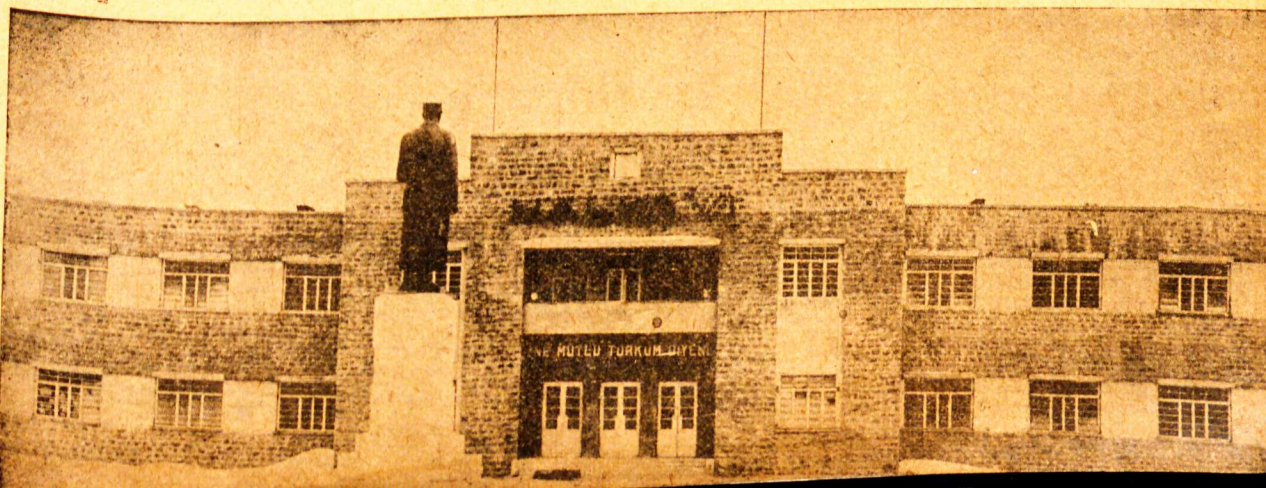
Halkevinde bir zehirli gaz sergisi.

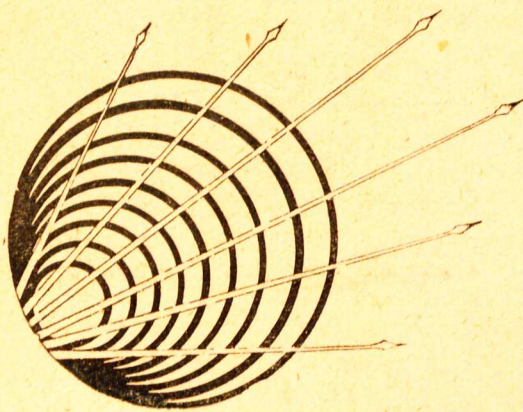
leketteki neşriyatı bir arada teşhir ederek yazıcıları millete ve birbirine tanıtmak, hem de kitap satılması için bir yenilik ve kolaylık ihdası hususunda güzel ve ameli fikirler vermek bakımından çok faydalı olmuştur.

Müze ve sergilerin Halkevlerine karşı halkta uyandıracığı derin ve yakın alâkayı her zaman göz önünde tutarak mümkün olan vasıta ve şartların hepsine baş vurup bu hususta da kayda değer varlıklar göstermeğe Halkevlerinin gün geçtikçe daha fazla ehemmiyet vereceklerine şüphe yoktur.

Başardığı işi ve devam ettirdiği alâka ve rağbeti ancak yeni başarılarla şevk ve yeni ilgilere teşvik olsun diye lüzumu ve sırası geldikçe teşhir eden Halkevleri müze ve sergiye icabı kadar vakit ayırmak, imkân hazırlamakla çalışmalarını bir kat daha manalandırmış olacaklardır.

Yeni Halkevlerinden bir örnek : Elaziz Halkevi.

Halkevlerinin neşrettikleri broşür ve kitaplar

Adana

5 Kânunusani, Cirit, On iki yılın kültürü, 23 Şubat Halkevi Çalışmaları.

Afyon

Halkevi Çalışmaları Ulusal Kurtuluş savaşı tarihinde Afyon (*Anket.*)

Ankara

Ankara Budun Bilgisi, Bozkır Haznesi, Ankaradan Nevşehir, Cumhuriyet Destanı, Türkiyede Arkeoloji işleri, İnkılâb Bilgisi, Arşiv nedir; Ankara Halkevi bir yıl içinde, Onuncu yıl broşürü, Halkevinden Halka, Lozan. Annelerin kızlarına öğütleri, Tohumluk, Sütçülük, Hayvanlar nasıl beslenir.

Aydın

Halkevi, Pamuk ekicilerine öğüt, Devlet vergileri kanun yolu, İncircilere öğüt I, İncircilere öğüt II, İyon medeniyeti ve Efes, Tarih bakımından Belediyecilik, Çocuk terbiyesi, Türkiye haritacılığının tekâmülü ve havaî fotoğrametri, Millî edebiyat.

Balıkesir

Halkeyi 8 ayda nasıl çalıştı ve neler yaptı, Eski ve yeni yazı dili, Çepniler Balıkesirde, Köy kitabı, Bağcılık, Halk inanmaları, Balıkesir ve köylerinde özel görenek ve inanmalar, Balıkesir coğrafyası. Yusuf Fakih, yurdum için.

Bafra

Halkevi çalışmaları.

Bergama

Bergama Halkevi.

Bilecik

Halkevi 1935, C. H. P. 4 üncü büyük kurultayında genel başkan Kamal Atatürk'ün söylevi, Celâl Sahir Erozon, Meyvecilik, iş kılavuzu, Ulusum ve ülküm, Geceler, Hayvanlarda dalak hastalığı, Bağcılık hakkında faydalı bilgiler, Halkevinin 1935 yılı çalışma raporu, Pamuk yetiştirme klavuzu, Geçmiş olsun (*Piyas.*)

Bolu

Çamlar ve Göller ülkesi, Maniler.

Bursa

Sağlık öğütleri, Hayvanlardan insanlara geçen hastalıklar, Öz Türk adları, Bursa hanları, Bursa hamamları, Geçmişte bir Türkçeci.

Denizli

Öztürk adları

Diyarbakir

Diyarbakire bir bakış, Diyarbakir halkıyatından.

Eskişehir

Halkevleri neler yaptı.

Elâziz

Halkevi 1935, Halk türküleri ve oyunları Cumhuriyet devrinde Elâziz, Üç ayak (*Revü*).

Gaziantep

Halkevi broşürü 1934, Gaziantep büyükleri, Eski ve yeni yazı dili, Diş bakımı, 26 Eylül Dil bayramı, Karşılıklar klavuzu üzerinde öz türkçe dersler, Bir dili öğrenmek için en lüzumlu kelimeler, Gaziantep dilinin tetkiki, Yunus Emre, Gaziantep ağzında sentaks araştırmaları, Pamuk ziraatı, Gözlerimizi trahomdan koruyalım, Tedavili terbiye ve körler.

Giresun

Halkevi, Halkevi çalışma broşürü, Zehirli gazlar hakkında halk-evinde verilen dersler.

İstanbul

Ahlâk ve dinin iki kaynağı, Mustafa Kemâl, Gençliğin cinsi terbiyesi, Zührevî hastalıklar hakkında genel kısa bilgilerden, Frengi niçin ayıp görülür, İstanbul halkevinin geçen iki yıllık işleri, İstanbul halkevinin 1934 yılı içinde yaptıkları.

Isparta

Halkevi, Yer adları.

İzmir

Halkevi açıldığı gündenberi, Halkevi içtimai yardım şubesi broşürü. Yeni psikoloji ve pedagoji, Türk ulusallığı, Tokadi zade Şekip. İzmir şairleri antolojisi.

Kadıköy

Genç şairlerimiz ve eserleri.

Kayseri

Halkevi armağanı, Kayseri sözlüğü, köy gezileri.

Kastamonu

Aşık kemalî havat ve eserleri.

Konya

Sahip Ata ile Oğullarının hayat ve eserleri, Yaşlı Şakir, Orhon alfebesinin Anadoludaki izleri, Dil, Edebiyat, tarih araştırmaları, C. H. P. genyönkurulunca verdirilen konferanslar.

Kütahya

Halk şairleri, Devrim andıcı ve 9 Mayıs 1936, Karasinek zararları ve korunma çareleri Kütahyada Cumhuriyetin onyılı, hergün beş kelime, köylünün defteri.

Mardin

Omay Han, Artikeli.

Mersin

Öz Türk masalları, Bulaşık hastalıklardan korunma öğütleri, Sıtma nedir nasıl korunulur, Evdeki tarih coğrafya seyahatname kitapları, Zührevî hastalıklar nedir ?

Muğla

Akeşbir kitabeleri ve tetkikat, Türk adları, Tütün ekenlere öğütler, Demokrasinin menşe ve tekâmülü Halkevi çalışma broşürleri.

Ödemiş

E. Hamdi Akman'ın konferansları.

Rize

Birkaç söz birkaç satır.

Samsun

1923 — 1933, Köylü ve tütüncülerimizin dikkat nazarlarına, Öz dile doğru, C. H. P. İnkılâb hareketleri.

Tekirdağı

Halkevi broşürü.

Trabzon

Afkın ve Afkınılama.

Tire

Sayın konuklar safa geldiniz.

Sivas

Deliktaşlı Ruhsatı'nın hayatı.

Urfa

Bir yıllık iş sayımı, 1934 - 1935 Halkevinin bir yıllık iş sayımı 1935 - 1936.

Uşak

Halkevi.

Zonguldak

Mithat Akif, İnkılâb ve İstiklâl.

ÜLKÜ

HALKEVLERİ DERGİSİ

HER AYIN BİRİNDE ÇIKAR KÜLTÜR MECMUASI

DİREKTÖR : M. Fuad Köprülü

Ülkü Ankara'da dört yıldanberi büyük bir intizamla çıkarak sekizinci cildini tamamlamıştır. Mart 1937 de çıkacak 49 uncu sayısıyla dokuzuncu cilt başlayacaktır.

Ülkü Her yıl beheri 500 - 600 sayfalık iki büyük cilt teşkil eden Ülkü, fikir ve ideal terbiyesine en çok hizmet edecek bir ansiklopedi mahiyetindedir ve memleketin en büyük ilim ve sanat mecmuasıdır. Her sayısı en az seksen büyük sayfa olarak çıkar. Memleketin içinde ve dışındaki bütün fikir ve sanat hareketlerini burada takip edebilirsiniz.

Ülkü Her sayısında, Türk gençliğini alâkadar edecek türlü mevzulara aid en salâhiyetli kalemlerden çıkmış yazılarla çıkar : Fikir hareketleri, felsefe, sosyoloji, antropoloji, coğrafya, musîkî, pedagoji, eski ve yeni şark edebiyatları, folklor, halk edebiyatı, edebiyat tarihi, dil tarihi, hukuk, ekonomi, ekonomik tarih, sanat meseleleri. Spor... Bibliyografya kısmında memleket içinde ve dışında çıkan ve milli kültürümüzle alâkalı en mühim kitap ve mecmuaların, mütehassıslar tarafından yapılmış hulâsa ve tenkitleri vardır. Notlar ve iktibaslar kısmında Avrupa mecmualarındaki en mühim yazıların tercümeleri bulunur. Bunlardan başka en güzel şiirlere, hikâyelere, piyeslere de mühim bir yer ayrılmıştır.

Ülkü nün VIII inci cildinde yazıları çıkan muharrirlerin isimlerini görmek, mecmuanın ilim ve sanat bakımından ehemiyetini anlatmağa kâfidir:

A. Caferoğlu, Arif Müfit, Ali Nihat Tarlan, Behcet Kemal Çağlar, Cemal Köprülü, Falih Rifika Atay, Pr. M. Fuad Köprülü, Dr. Münip Hayri Ürküplü, Hasan Âli Yücel, Kemal Turan Ünal, Nahit Sırrı, Ömer Lütfi Barkan, Pr. Reşit Rahmeti Arat, Sadettin Nüzhet Ergun, H. Sadi Selen, Saîd Aydoslu, Pr. Şerefettin Yaltkaya, Pr. Dr. Şevket Aziz Kansu.... v. s.

Ülkü Kazanç maksadile değil, Cumhuriyet Halk Partisinin büyük esaslarını gençliğe, Atatürk nesline aşlamak için çıkarılan bir ideal mecmuasıdır. Bunun için maddî ve manevî bütün fedakârlıklarına rağmen abone şartlarında okuyuculara büyük kolaylıklar göstermiştir.

Abone Şartları : ÜLKÜ' ye abone yazılır ve abone çıkış yılı başından sayılır. Abone parası 250 kuruştur; İlk mektep muallimleri ile bütün talebeler için abone parası 175 kuruştur. Abone paraları Ankara'da ÜLKÜ Direktörlüğüne gönderilmelidir.

